

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषद्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ - ୧)

108 Upanishad (Part – 1)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ୍ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଷ୍ଠିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ଯୋଗଚୂଡ଼ାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜୀବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାବ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାନ୍ତିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ

(Principal Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ବୃହଦ୍‌ବିଶ୍ୱାୟାମେବମ୍‌ବିଷୟ

(Brihadaranyakopanishat / Brihadaranyakopanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,

ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ବୃହଦାରଣ୍ୟକୋପନିଷଦ୍ / ବୃହଦାରଣ୍ୟକୋପନିଷଦ

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍-ପୂର୍ଣ୍ଣମଦତ୍ୟତେ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଅଥ ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ଅଥ ପ୍ରଥମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଓଁ ଉଷା ବା ଅଶ୍ୱସ୍ୟ ମେଧ୍ୟସ୍ୟ ଶିରଃ ।
ସୂର୍ଯ୍ୟଶ୍ଚରାତଃ ପ୍ରାଣୋ ବ୍ୟାଊମଗ୍ନିର୍ବୈଶ୍ୱାନରଃ ସଂବସୁର ଆତ୍ମାଽଶ୍ୱସ୍ୟ ମେଧ୍ୟସ୍ୟ ।
ଦୈଘ୍ୟଃ ପୃଷ୍ଠମନ୍ତ୍ରିକ୍ଷମୁଦରଂ ପୃଥିବୀ ପାଜସ୍ୟଂ ଦିଶଃ ପାର୍ଶ୍ୱେ ଅବାନ୍ତରଦିଶଃ ପର୍ଶବ
ରତବୋଽଙ୍ଗାନି ମାସାଶ୍ଚାର୍ଯମାସାଶ୍ଚ ପର୍ବାଣ୍ୟହୋରାତ୍ରାଣି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନକ୍ଷତ୍ରାଣ୍ୟସ୍ଥାନି ନଭୋ
ମାଂସାନି ।

ଉବଧ୍ୟଂ ସିକତାଃ ସିନ୍ଧବୋ ଗୁଦା ଯକୃତ କ୍ଳୋମାନଶ୍ଚ ପର୍ବତା ଓଷଧୟଶ୍ଚ ବନସ୍ପତୟଶ୍ଚ
ଲୋମାନୁ୍ୟଦ୍ୟନ୍ ପୂର୍ବାର୍ଥୋ ନିମ୍ନୋତ୍ତଞ୍ଜିଘନାର୍ଥୋ ଯଦ୍ୱିଜୁମୁତେ ତଦ୍ୱିଦ୍ୟୋତତେ ଯଦ୍ୱିଧୁନୁତେ
ତତ୍ସ୍ତନୟତି ଯନ୍ନେହତି ତଦୂର୍ଷତି ବାଗେବାସ୍ୟ ବାକ୍ ॥ ୧॥

ଅହର୍ବା ଅଶ୍ୱଂ ପୁରସ୍ତାନ୍ନହିମାଽନ୍ନଜାୟତ ତସ୍ୟ ପୂର୍ବେ ସମୁଦ୍ରେ ଯୋନୀ ରାତ୍ରିରେନଂ
ପଶ୍ଚାନ୍ନହିମାଽନ୍ନଜାୟତ ତସ୍ୟାପରେ ସମୁଦ୍ରେ ଯୋନିରେତୌ ବା ଅଶ୍ୱଂ ମହିମାନାବଭିତଃ
ସଂବଭୁବତୁ ।
ହୟୋ ଭୃତ୍ୱା ଦେବାନବହଦ୍ରାଜୀ ଗନ୍ଧର୍ବାନର୍ବାଽସୁରାନଶ୍ୱୋ ମନୁଷ୍ୟାନ୍ ସମୁଦ୍ର ଏବାସ୍ୟ ବନ୍ଧୁଃ
ସମୁଦ୍ରୋ ଯୋନିଃ ॥ ୨॥

॥ ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟେପ୍ରଥମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ଦ୍ଵିତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ନୈବେହ କିଂଚନାଗ୍ର ଆସୀନ୍-ମୃତ୍ୟୁନୈବେଦମାବୃତମାସୀତ୍ ।
ଅଶନାୟାୟାଶନାୟା ହି ମୃତ୍ୟୁସ୍ତନ୍ନନୋଃକୁରୁତାତ୍ମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୟାମିତି ।
ସୋଽର୍ଚ୍ଚନ୍ନଚରଞ୍ଜସ୍ୟାର୍ଚତ ଆପୋଃଜାୟନ୍ତାର୍ଚତେ ବୈ ମେ କମଭୂଦିତି ତଦେବାକ୍ସ୍ୟାର୍ଚତ୍ତ୍ଵଂ
କଂ ହ ବା ଅସ୍ତୈ ଭବତି ଯୁ ଏବମେତଦକ୍ସ୍ୟାର୍ଚତ୍ତ୍ଵଂ ବେଦ ॥ ୧॥

ଆପୋ ବା ଅକ୍ସସ୍ତଦ୍ୟଦପାଂ ଶର ଆସୀଞ୍ଜସ୍ତମହନ୍ୟତ ।
ସା ପୃଥିବ୍ୟଭବଞ୍ଜସ୍ୟାମଶ୍ରାମ୍ୟଞ୍ଜସ୍ୟ ଶ୍ରାନ୍ତସ୍ୟ ତପ୍ତସ୍ୟ ତେଜୋରସୋ ନିରବର୍ତତାଗ୍ନିଃ ॥ ୨॥

ସ ତ୍ରେଧାତ୍ଥାନଂ ବ୍ୟକୁରୁତାଦିତ୍ୟଂ ତୃତୀୟଂ ବାୟୁଂ ତୃତୀୟଂ ସ ଏଷ ପ୍ରାଣସ୍ତେଧା ବିହିତଃ ।
ତସ୍ୟ ପ୍ରାଚୀ ଦିକ୍-ଶିରୋଃସୌ ଚାସୌ ଚେମୌ ।
ଅଥାସ୍ୟ ପ୍ରତୀଚୀ ଦିକ୍-ପୁଚ୍ଛମସୌ ଚାସୌ ଚ ସକ୍-ଧୈମି ଦକ୍ଷିଣା ଚୋଦୀଚୀ
ଚ ପାର୍ଶ୍ଵେ ଦୈମିଃ ପୃଷ୍ଠମନ୍ତରିକ୍ଷମୁଦରମିୟମୁରଃ ସ ଏଷୋଽୟୁ
ପ୍ରତିଷ୍ଠିତୋ ଯତ୍ର କୃ ଚୈତି ତଦେବ ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତ୍ୟେବଂ ବିଦ୍ଵାନ୍ ॥ ୩॥

ସୋଽକାମୟତ ଦ୍ଵିତୀୟୋ ମ ଆତ୍ମା ଜାୟେତେତି ସ ମନସା ବାଚଂ
ମିଥୁନଂ ସମଭବଦଶନାୟା ମୃତ୍ୟୁସ୍ତଦ୍ୟଦ୍ରେତ ଆସୀସ୍ତ ସଂବସ୍ତରୋଽଭବତ୍ ।
ନ ହ ପୁରା ତତଃ ସଂବସ୍ତର ଆସ ତମେତାବନ୍ତଂ କାଲମବିଭଃ ।
ୟାବାନ୍-ସଂବସ୍ତରସ୍ତମେତାବତଃ କାଲସ୍ୟ ପରସ୍ତାଦସ୍ତଜତ
ତଂ ଜାତମଭିବ୍ୟାଦଦାସ୍ତ ଭାଣକରୋସ୍ତୈବ ବାଗଭବତ୍ ॥ ୪॥

ସ ଐକ୍ଷତ ଯୁଦି ବା ଇମମଭିମଂସ୍ୟେ କନୀୟୋଽନ୍ନଂ କରିଷ୍ୟ ଇତି
ସ ତୟା ବାଚା ତେନାତ୍ମନେଦଂ ସର୍ବମସ୍ତଜତ ଯୁଦିଦଂ
କିଂଚର୍ଚ୍ଚୋ ଯଜୁଂଷି ସାମାନି ଛନ୍ଦାଂସି ଯଜ୍ଞାନ୍-ପ୍ରଜାଃ ପଶୁନ୍ ।
ସ ଯଦ୍ୟଦେବାସ୍ତଜତ ତତ୍ତଦଗ୍ନୁମପ୍ରିୟତ ସର୍ବଂ ବା ଅଭୀତି ତଦଦିତେରଦିତିତ୍ତ୍ଵଂ ସର୍ବସୈତସ୍ୟାତ୍ମା
ଭବତି ସର୍ବମସ୍ୟାନ୍ନଂ ଭବତି ଯୁ ଏବମେତଦଦିତେରଦିତିତ୍ତ୍ଵଂ ବେଦ ॥ ୫॥

ସୋଂକାମୟତ ଭୂୟାଂ ଯଜ୍ଞେନ ଭୂୟୋ ଯଜେୟେତି ।
ସୋଂଗ୍ରାମ୍ୟସ୍ତ ତପୋଽତପ୍ୟତ ତସ୍ୟ ଶ୍ରାଦ୍ଧସ୍ୟ ତପ୍ରସ୍ୟ ଯଶୋ ବୀର୍ଯ୍ୟମୁଦକ୍ରାମତ୍ ।
ପ୍ରାଣା ବୈ ଯଶୋ ବୀର୍ଯ୍ୟଂ ତତ୍-ପ୍ରାଣେଷୁକ୍ରାନ୍ତେଷୁ ଶରୀରଂ ଶ୍ଵୟିତୁମପ୍ରିୟତ
ତସ୍ୟ ଶରୀର ଏବ ମନ ଆସୀତ୍ ॥ ୬॥

ସୋଂକାମୟତ ମେଧ୍ୟଂ ମ ଇଦଂ ସ୍ୟାଦାତ୍ମନ୍ୟନେନ ସ୍ୟାମିତି ।
ତତୋଂଶୁଃ ସମଭବଦ୍ ଯଦଶ୍ଵତ୍ସନ୍ଧ୍ୟାମଭୂଦିତି ତଦେବାଶ୍ଵମେଧସ୍ୟାଶ୍ଵମେଧତ୍ବମ୍ ।
ଏଷ ହ ବା ଅଶ୍ଵମେଧଂ ବେଦ ଯ ଏନମେବଂ ବେଦ ।
ତମନବରୂପ୍ୟୋବାମନ୍ୟତ ।
ତଂ ସଂବହରସ୍ୟ ପରସ୍ତାଦାତ୍ମନ ଆଲଭତ ।
ପଶୁନ୍ଦେବତାଭ୍ୟଃ ପ୍ରତ୍ୟୌହତ୍ ।
ତସ୍ମାହର୍ବଦେବତ୍ୟଂ ପ୍ରୋକ୍ଷିତଂ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟମାଲଭତ୍ ।
ଏଷ ହ ବା ଅଶ୍ଵମେଧୋ ଯ ଏଷ ତପତି ତସ୍ୟ ସଂବହର ଆତ୍ମାଂୟମଗ୍ନିରକ୍ଷସ୍ତ୍ରସ୍ୟେମେ ଲୋକା
ଆତ୍ମାନସ୍ତାବେତାବର୍କାଶ୍ଵମେଧୌ ।
ସୋ ପୁନରେକୈବ ଦେବତା ଭବତି ମୃତ୍ୟୁରେବାପ ପୁନର୍ମୃତ୍ୟୁଂ ଜୟତି ନୈନଂ ମୃତ୍ୟୁରାପ୍ନୋତି
ମୃତ୍ୟୁରସ୍ୟାତ୍ମା ଭବତ୍ୟେତାସ୍ୟାଂ ଦେବତାନାମେକୋ ଭବତି ॥ ୭॥

॥ ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ଵିତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ତୃତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଦୃୟା ହ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ଦେବାଶ୍ଚାସୁରାଶ୍ଚ ।
ତତଃ କାନୀୟସା ଏବ ଦେବା ଜ୍ୟାୟସା ଅସୁରାସ୍ତ ଏଷୁ ଲୋକେଷ୍ଵୟର୍ଧତ୍ ।
ତେ ହ ଦେବା ଉରୁର୍ହତ୍ତାସୁରାନ୍ୟଜ୍ଞ ଉଦ୍ଘୀଧେନାତ୍ୟୟାମେତି ॥ ୧॥

ତେ ହ ବାଚମୁରୁସ୍ତଂ ନ ଉଦ୍ଘାୟେତି ତଥେତି ତେଭ୍ୟା ବାଗୁଦଗାୟତ୍ ।
ୟୋ ବାଚି ଭୋଗସ୍ତଂ ଦେବେଭ୍ୟ ଆଗାୟଦ୍ୟତ୍ କଲ୍ୟାଣଂ ବଦତି ତଦାତ୍ମନେ ।
ତେ ବିଦୁରନେନ ବୈ ନ ଉଦ୍ଘାତ୍ରାତ୍ୟେଷ୍ୟନ୍ତୀତି ତମଭିଦ୍ରୁତ୍ୟ ପାପୁନାଃବିଧ୍ୟନ୍ସ ଯଃ ସ
ପାପ୍ନା ଯଦେବେଦମପ୍ରତିରୂପଂ ବଦତି ସ ଏବ ସ ପାପ୍ନା ॥ ୨॥

ଅଥ ହ ପ୍ରାଣମୁରୁସ୍ତଂ ନ ଉଦ୍ଘାୟେତି ତଥେତି ତେଭ୍ୟଃ ପ୍ରାଣ ଉଦଗାୟଦ୍ୟଃ ପ୍ରାଣେ ଭୋଗସ୍ତଂ
ଦେବେଭ୍ୟ ଆଗାୟଦ୍ୟତ୍ କଲ୍ୟାଣଂ ଜିହ୍ଵିତି ତଦାତ୍ମନେ ।
ତେ ବିଦୁରନେନ ବୈ ନ ଉଦ୍ଘାତ୍ରାତ୍ୟେଷ୍ୟନ୍ତୀତି ତମଭିଦ୍ରୁତ୍ୟ ପାପୁନାଃବିଧ୍ୟନ୍ସ ଯଃ ସ ପାପ୍ନା
ୟଦେବେଦମପ୍ରତିରୂପଂ ଜିହ୍ଵିତି ସ ଏବ ସ ପାପ୍ନା ॥ ୩॥

ଅଥ ହ ଚକ୍ଷୁରୁରୁସ୍ତଂ ନ ଉଦ୍ଘାୟେତି ତଥେତି ତେଭ୍ୟଃ ଚକ୍ଷୁରୁଦଗାୟତ୍ ।
ୟଞ୍ଚକ୍ଷୁଷି ଭୋଗସ୍ତଂ ଦେବେଭ୍ୟ ଆଗାୟଦ୍ୟକ୍ଷଲ୍ୟାଣଂ ପଶ୍ୟତି ତଦାତ୍ମନେ ।
ତେ ବିଦୁରନେନ ବୈ ନ ଉଦ୍ଘାତ୍ରାତ୍ୟେଷ୍ୟନ୍ତୀତି ତମଭିଦ୍ରୁତ୍ୟ ପାପୁନାଃବିଧ୍ୟନ୍ସ ଯଃ ସ ପାପ୍ନା
ୟଦେବେଦମପ୍ରତିରୂପଂ ପଶ୍ୟତି ସ ଏବ ସ ପାପ୍ନା ॥ ୪॥

ଅଥ ହ ଶ୍ରୋତ୍ରମୁରୁସ୍ତଂ ନ ଉଦ୍ଘାୟେତି ତଥେତି ତେଭ୍ୟଃ ଶ୍ରୋତ୍ରମୁଦଗାୟଦ୍ୟଃ ଶ୍ରୋତ୍ରେ ଭୋଗସ୍ତଂ
ଦେବେଭ୍ୟ ଆଗାୟଦ୍ୟକ୍ଷଲ୍ୟାଣଃ ଶୃଣୋତି ତଦାତ୍ମନେ ।
ତେ ବିଦୁରନେନ ବୈ ନ ଉଦ୍ଘାତ୍ରାତ୍ୟେଷ୍ୟନ୍ତୀତି ତମଭିଦ୍ରୁତ୍ୟ ପାପୁନାଃବିଧ୍ୟନ୍ସ ଯଃ ସ ପାପ୍ନା
ୟଦେବେଦମପ୍ରତିରୂପଂ ଶୃଣୋତି ସ ଏବ ସ ପାପ୍ନା ॥ ୫॥

ଅଥ ହ ମନ ଉରୁସ୍ତଂ ନ ଉଦ୍ଘାୟେତି ତଥେତି ତେଭ୍ୟା ମନ ଉଦଗାୟଦ୍ୟା ମନସି ଭୋଗସ୍ତଂ
ଦେବେଭ୍ୟ ଆଗାୟଦ୍ୟକ୍ଷଲ୍ୟାଣଃ ସଙ୍କଳ୍ପୟତି ତଦାତ୍ମନେ ।
ତେ ବିଦୁରନେନ ବୈ ନ ଉଦ୍ଘାତ୍ରାତ୍ୟେଷ୍ୟନ୍ତୀତି ତମଭିଦ୍ରୁତ୍ୟ ପାପୁନାଃବିଧ୍ୟନ୍ସ ଯଃ ସ ପାପ୍ନା
ୟଦେବେଦମପ୍ରତିରୂପଂ ସଙ୍କଳ୍ପୟତି ସ ଏବ ସ ପାପ୍ନୈବମୁ ଖଲ୍ଲେତା ଦେବତାଃ
ପାପ୍ନୁତିରୂପାସ୍ତନ୍ନେବମେନାଃ ପାପୁନାଃବିଧ୍ୟନ୍ ॥ ୬॥

ଅଥ ହେମମାସନଂ ପ୍ରାଣମୁରୁସ୍ତଂ ନ ଉଦ୍ଧାୟେତି ତଥେତି ତେଭ୍ୟ ଏଷ
ପ୍ରାଣ ଉଦଗାୟତ୍ତେ ବିଦୁରନେନ ବୈ ନ ଉଦ୍ଧାତ୍ରାତ୍ୟେଷ୍ୟନ୍ତୀତି ତଦଭିଦ୍ରୁତ୍ୟ
ପାପୁନାବିବ୍ୟସ୍ତନ୍ସ ଯଥାଂଶ୍ଚାନମୃତ୍ତା ଲୋଷ୍ଟୋ ବିଧୁଂ ସେତୈବଂ
ହୈବ ବିଧୁଂ ସମାନା ବିଷ୍ଠଞ୍ଚୋ ବିନେଶୁସ୍ତତୋ ଦେବା ଅଭବନ୍ ପରାସୁରା
ଭବତ୍ୟାତ୍ମନା ପରାସ୍ୟ ଦ୍ଵିଷନ୍ତ୍ରାତୃବ୍ୟୋ ଭବତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୭॥

ତେ ହୋରୁଃ କୁ ନୁ ସୋଽଭୂଦ୍ୟୋ ନ ଇଦ୍ଵମସକ୍ଳେତ୍ୟୟମାସ୍ୟୋଽକ୍ତରିତି ସୋଽୟାସ୍ୟ
ଆଜ୍ଞିରସୋଽଜ୍ଞାନାଂ ହି ରସଃ ॥ ୮॥

ସା ବା ଏଷା ଦେବତା ଦୂର୍ନାମ ଦୂରଂ ହ୍ୟସ୍ୟା ମୃତ୍ୟୁର୍ଦୂରଂ ହ ବା
ଅସ୍ଥାନ-ମୃତ୍ୟୁର୍ଭବତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୯॥

ସା ବା ଏଷା ଦେବତୈତାସାଂ ଦେବତାନାଂ ପାପ୍ତାନଂ ମୃତ୍ୟୁମପହତ୍ୟ ଯତ୍ରାସାଂ
ଦିଶାମକ୍ତସ୍ତଦ୍ଵୟମୟାଂଚକାର ତଦାସାଂ ପାପ୍ତନୋ ବିନ୍ୟଦଧାତ୍ସ୍ଥାନୁ
ଜନମିୟାନ୍ନାକ୍ତମିୟାନ୍ନେପ୍ତାପ୍ତାନଂ ମୃତ୍ୟୁମନ୍ତବାୟାନୀତି ॥ ୧୦॥

ସା ବା ଏଷା ଦେବତୈତାସାଂ ଦେବତାନାଂ ପାପ୍ତାନଂ ମୃତ୍ୟୁମପହତ୍ୟାଥୈନା
ମୃତ୍ୟୁମତ୍ୟବହତ୍ ॥ ୧୧॥

ସ ବୈ ବାଚମେବ ପ୍ରଥମାମତ୍ୟବହସ୍ତା ଯଦା ମୃତ୍ୟୁମତ୍ୟମୁତ୍ୟତ
ସୋଽଗ୍ନିରଭବସୋଽୟମଗ୍ନିଃ ପରେଣ ମୃତ୍ୟୁମତିକ୍ରାନ୍ତୋ ଦୀପ୍ୟତେ ॥ ୧୨॥

ଅଥ ପ୍ରାଣମତ୍ୟବହସ୍ତା ଯଦା ମୃତ୍ୟୁମତ୍ୟମୁତ୍ୟତ ସ ବାୟୁରଭବସୋଽୟଂ
ବାୟୁଃ ପରେଣ ମୃତ୍ୟୁମତିକ୍ରାନ୍ତଃ ପବତେ ॥ ୧୩॥

ଅଥ ଚକ୍ଷୁରତ୍ୟବହତ୍ତଦ୍ୟଦା ମୃତ୍ୟୁମତ୍ୟମୁତ୍ୟତ ସ ଆଦିତ୍ୟୋଽଭବସୋଽସ୍ରାବାଦିତ୍ୟଃ
ପରେଣ ମୃତ୍ୟୁମତିକ୍ରାନ୍ତସ୍ତପତି ॥ ୧୪॥

ଅଥ ଶ୍ରୋତ୍ରମତ୍ୟବହୃତ୍ୟଦା ମୃତ୍ୟୁମତ୍ୟମୁତ୍ୟତ ତା
ଦିଶୋଽଭବଂ ସ୍ତା ଇମା ଦିଶଃ ପରେଣ ମୃତ୍ୟୁମତିକ୍ରାନ୍ତାଃ ।। ୧୫।।

ଅଥ ମନୋଽତ୍ୟବହୃତ୍ୟଦା ମୃତ୍ୟୁମତ୍ୟମୁତ୍ୟତ ସ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଅଭବସ୍ରୋଽସ୍ରୌ
ଚନ୍ଦ୍ରଃ ପରେଣ ମୃତ୍ୟୁମତିକ୍ରାନ୍ତୋ ଭାତ୍ୟେବଂ ହ ବା ଏନମେଷା ଦେବତା
ମୃତ୍ୟୁମତିବହତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।। ୧୬।।

ଅଥାତ୍ସନେନନ୍ନାଦ୍ୟମାଗାୟଦ୍ୟାଜି କିଂତାନ୍ନମଦ୍ୟତେନେନୈବ ତଦଦ୍ୟତ ଇହ ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତି ।। ୧୭।।

ତେ ଦେବା ଅବୁବନ୍ନେତାବଦ୍ଦା ଇଦଂ ସର୍ବଂ ଯଦନ୍ନଂ ତଦାତ୍ସନ ଆଗାସୀରନ୍ନୁ ନୋଽସ୍ମିନ୍ନନ୍ନ
ଆଭଜସ୍ୱେତି ତେ ବୈ ମାଂଭିସଂବିଶତେତି ତଥେତି ତଂ ସମନ୍ତଂ ପରିଣ୍ୟବିଶନ୍ତ ।
ତସ୍ମାଦ୍ୟଦନେନାନ୍ନମତି ତେନୈତାସ୍ତପ୍ୟନ୍ତ୍ୟେବଂ ହ ବା ଏନଂ ସ୍ତା ଅଭିସଂବିଶନ୍ତି ଭର୍ତା
ସ୍ୱାନାଂ ଶ୍ରେଷ୍ଠଃ ପୁର ଏତା ଭବତ୍ୟନ୍ନାଦୋଽପିପତିର୍ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ଯୁ ଉ ହୈବଂବିଦଂ ସ୍ୱେଷୁ
ପ୍ରତି ପ୍ରତିର୍ବୁଭୁଷତି ନ ହୈବାଲଂ ଭାର୍ଯ୍ମେଭ୍ୟୋ ଭବତ୍ୟଥ ଯୁ ଏବୈତମନୁଭବତି ଯୋ ବୈତମନୁ
ଭାର୍ଯ୍ୟାନ୍ ବୁଭୁଷତି ସ ହୈବାଲଂ ଭାର୍ଯ୍ମେଭ୍ୟୋ ଭବତି ।। ୧୮।।

ସୋଽୟାସ୍ୟ ଆଜିରସୋଽଜାନାଂ ହି ରସଃ ପ୍ରାଣୋ ବା ଅଜାନାଂ ରସଃ
ପ୍ରାଣୋ ହି ବା ଅଜାନାଂ ରସସ୍ତସ୍ମାଦ୍ୟସ୍ମାକ୍ସ୍ମାଜାଜାତ୍-ପ୍ରାଣ ଉକ୍ରାମତି
ତଦେବ ତଲ୍ଲକ୍ଷ୍ୟତ୍ୟେଷ ହି ବା ଅଜାନାଂ ରସଃ ।। ୧୯।।

ଏଷ ଉ ଏବ ବୃହସ୍ପତିର୍ବାଗ୍ ବୈ ବୃହତୀ ତସ୍ୟା ଏଷ ପତିସ୍ତସ୍ମାଦୁ ବୃହସ୍ପତିଃ ।। ୨୦।।

ଏଷ ଉ ଏବ ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ପତିର୍ବାଗ୍ ବୈ ବ୍ରହ୍ମ ତସ୍ୟା ଏଷ ପତିସ୍ତସ୍ମାଦୁ ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ପତିଃ ।। ୨୧।।

ଏଷ ଉ ଏବ ସାମ ବାଗ୍ ବୈ ସାମୈଷ ସା ଚାମଶ୍ଳେତି ତସ୍ମାନ୍ନଃ ସାମତୃମ୍ ।
ୟଦ୍ୱେବ ସମଃ ପୁଷିଣା ସମୋ ମଶକେନ ସମୋ ନାଗେନ ସମ ଏଭିସ୍ତ୍ରିଭିର୍ଲୋକୈଃ ସମୋନେନ
ସର୍ବେଣ ତସ୍ମାଦ୍ୱେବ ସାମାଶୁତେ ସାମ୍ନଃ ସାୟୁଜ୍ୟଂ ସଲୋକତାଂ ଯୁ ଏବମେତସ୍ତାମ ବେଦ ।। ୨୨।।

ଏଷ ଉ ବା ଉଦ୍ଘାଥଃ ପ୍ରାଣୋ ବା ଉତ୍-ପ୍ରାଣେନ ହୀଦଃ ସର୍ବମୁତ୍ତମଂ
ବାଗେବ ଗୀଥୋଜ ଗୀଥା ଚେତି ସ ଉଦ୍ଘାଥଃ ।। ୨୩।।

ତଦ୍ଘାପି ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତଶ୍ଳୋକିତାନେୟୋ ରାଜାନଂ ଭକ୍ଷୟନ୍ନୁବାଚାୟଂ ତ୍ୟସ୍ୟ ରାଜା ମୂର୍ଧାନଂ
ବିପାତୟତାଦ୍ୟଦିତୋଽୟମ୍ଭାସ୍ୟ ଆଜିଂସୋଽନେନୋଦଗାୟତିତି
ବାଚା ଚ ହ୍ୟେବ ସ ପ୍ରାଣେନ ଚୋଦଗାୟତିତି ।। ୨୪।।

ତସ୍ୟ ହୈତସ୍ୟ ସାମ୍ନୋ ଯଃ ସ୍ଵଂ ବେଦ ଭବତି ହାସ୍ୟ ସ୍ଵଂ ତସ୍ୟ ବୈ ସ୍ଵର ଏବ ସ୍ଵଂ
ତସ୍ମାଦାର୍ତ୍ତଜ୍ୟଂ କରିଷ୍ୟନ୍ନାତି ସ୍ଵରମିଚ୍ଛେତ ତୟା ବାଚା ସ୍ଵରସଂପନ୍ନୟାର୍ତ୍ତଜ୍ୟଂ
କୁର୍ଯ୍ୟାଉସ୍ମାଦ୍ୟଜ୍ଞେ ସ୍ଵରବଚ୍ଚଂ ଦିଦୃକ୍ଷନ୍ତ ଏବ ।
ଅଥୋ ଯସ୍ୟ ସ୍ଵଂ ଭବତି ଭବତି ହାସ୍ୟ ସ୍ଵଂ ଯ ଏବମେତସ୍ମାନ୍ନଃ ସ୍ଵଂ ବେଦ ।। ୨୫।।

ତସ୍ୟ ହୈତସ୍ୟ ସାମ୍ନୋ ଯଃ ସୁବର୍ଣ୍ଣଂ ବେଦ ଭବତି ହାସ୍ୟ ସୁବର୍ଣ୍ଣଂ ତସ୍ୟ ବୈ
ସ୍ଵର ଏବ ସୁବର୍ଣ୍ଣଂ ଭବତି ହାସ୍ୟ ସୁବର୍ଣ୍ଣଂ ଯ ଏବମେତସ୍ମାନ୍ନଃ ସୁବର୍ଣ୍ଣଂ ବେଦ ।। ୨୬।।

ତସ୍ୟ ହୈତସ୍ୟ ସାମ୍ନୋ ଯଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂ ବେଦ ପ୍ରତି ହ ତିଷ୍ଠତି ତସ୍ୟ
ବୈ ବାଗେବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବାଚି ହି ଖଲ୍ଲେଷ ଏତତ୍-ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତୋ ଗୀୟତେଽନ୍ନ
ଇତ୍ୟୁ ହୈକ ଆଦୁଃ ।। ୨୭।।

ଅଥାତଃ ପବମାନାନାମେବାଭ୍ୟାରୋହଃ ସ ବୈ ଖଲୁ ପ୍ରସ୍ତୋତା ସାମ
ପ୍ରସ୍ତୋତି ସ ଯତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁୟାଉଦେତାନି ଜପେତ୍ ।
ଅସତୋ ମା ସଦ୍ଘମୟ ତମସୋ ମା ଜ୍ୟୋତିର୍ଗମୟ ମୃତ୍ୟୋର୍ମାଂସମୃତଂ ଗମୟେତି ସ ଯଦାହାସତୋ ମା
ସଦ୍ଘମୟେତି ମୃତ୍ୟୁର୍ବା ଅସସ୍ତଦମୃତଂ ମୃତ୍ୟୋର୍ମାଂସମୃତଂ ଗମୟାମୃତଂ ମା କୁର୍ବିତ୍ୟେବୈତଦାହ
ତମସୋ ମା ଜ୍ୟୋତିର୍ଗମୟେତି ମୃତ୍ୟୁର୍ବୈ ତମୋ ଜ୍ୟୋତିରମୃତଂ ମୃତ୍ୟୋର୍ମାଂସମୃତଂ ଗମୟାମୃତଂ ମା
କୁର୍ବିତ୍ୟେବୈତଦାହ ମୃତ୍ୟୋର୍ମାଂସମୃତଂ ଗମୟେତି ନାତ୍ର ତିରୋହିତମିବାସ୍ତି ।

ଅଥ ଯୁନୀତରାଣି ସ୍ତୋତ୍ରାଣି ତେଷ୍ଠାନ୍ତନେନ୍ନାଦ୍ୟମାଗାୟେତ୍ସ୍ଥାନୁ ତେଷୁ ବରଂ ବୃଣୀତ ଯଂ
କାମଂ କାମୟେତ ତଃ ସ ଏଷ ଏବଂବିଦୁଢ୍ଵାତାତୁନେ ବା ଯଜମାନାୟ ବା ଯଂ କାମଂ
କାମୟେତେ ତମାଗାୟତି ତଞ୍ଜେତଲ୍ଲୋକଜିଦେବ ନ ହୈବାଲୋକ୍ୟତାୟା ଆଶାଃସ୍ତ୍ରି ଯ
ଏବମେତସ୍ତ୍ରୀମ ବେଦ ॥ ୨୮॥

॥ ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟେତୃତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ଚତୁର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଆତ୍ମେବେଦମଗ୍ର ଆସୀତ୍ ପୁରୁଷବିଧଃ ସୋଽନୁବୀକ୍ଷ୍ୟ ନାନ୍ୟଦାତୁନୋଽପଶ୍ୟତ୍
ସୋଽହମସ୍ମୀତ୍ୟଗ୍ରେ ବ୍ୟାହରତୋଽହନାମାଭବତ୍ସ୍ଥାନପ୍ୟେତର୍ହ୍ୟାମନ୍ତ୍ରିତୋଽହମୟମିତ୍ୟେବାଗ୍ର
ଉକ୍ତ୍ଵାଽଥାନ୍ୟନ୍ନାମ ପ୍ରବ୍ରୁତେ ଯଦସ୍ୟ ଭବତି ସ ଯତ୍-ପୂର୍ବୋଽସ୍ମାହୁର୍ବସ୍ମାହୁର୍ବାନ୍ପାପୁନ
ଔଷତ୍ସ୍ଥାତ୍-ପୁରୁଷଃ ଓଷତି ହ ବୈ ସ ତଂ ଯୋଽସ୍ମାତ୍-ପୂର୍ବୋ ବୁଭୁଷତି ଯ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୧॥

ସୋଽବିଭେତ୍ସ୍ଥାଦେକାକୀ ବିଭେତି ସ ହାୟମୀକ୍ଷାଂଚକ୍ରେ ଯନ୍ନଦନ୍ୟନ୍ନାସ୍ତ୍ରି
କସ୍ମାନ୍ନୁ ବିଭେମୀତି ତତ ଏବାସ୍ୟ ଭୟଂ ବୀୟାୟ କସ୍ମାଽଭ୍ୟେଷ୍ୟଦ୍ବିତୀୟାଦ୍ବୈ ଭୟଂ ଭବତି ॥ ୨॥

ସ ବୈ ନୈବ ରେମେ ତସ୍ଥାଦେକାକୀ ନ ରମତେ ସ ଦ୍ବିତୀୟମୈଚ୍ଛତ୍ ।
ସ ହୈତାବାନାସ ଯଥା ସ୍ତ୍ରୀପୁମାଂସୌ ସଂପରିଷ୍ପକ୍ତୌ ସ ଇମମେବାତ୍ମାନଂ ଦ୍ଵେଧାଽପାତୟତଃ
ପତିଶ୍ଚ ପତ୍ନୀ ଚାଭବତାଂ ତସ୍ଥାଦିଦମର୍ଥବୃଗଲମିବ ସ୍ଵ ଇତି ହ ସ୍ଥାହ ଯାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟସ୍ତସ୍ଥାଦୟମାକାଶଃ
ସ୍ତ୍ରୀୟା ପୂର୍ଣ୍ଣତ ଏବ ତାଂ ସମଭବତୋ ମନୁଷ୍ୟା ଅଜାୟନ୍ତ ॥ ୩॥

ସୋ ହେୟମୀକ୍ଷାଂଚକ୍ରେ କଥଂ ନୁ ମାଃଽତ୍ମନ ଏବ ଜନୟିତ୍ଵା ସଂଭବତି ହନ୍ତ ତିରୋଽସାନୀତି ସା
ଗୌରଭବଦୃଷତ୍ ଇତରସ୍ତ୍ରାଂ ସମେବାଭବତୋ ଗାବୋଽଜାୟନ୍ତ ବଡବେତରାଽଭବଦଶ୍ଵବୃଷ
ଇତରୋ ଗର୍ଦଭୀତରା ଗର୍ଦଭ ଇତରସ୍ତ୍ରାଂ ସମେବାଭବତ ଏକଶଫମଜାୟତାଽଜେତରାଭବଦ୍ଵସ୍ତ୍ର
ଇତରୋଽବିରିତରା ମେଷ ଇତରସ୍ତ୍ରାଂ ସମେବାଭବତୋଽଜାବୟୋଽଜାୟନ୍ତୈବମେବ ଯଦିଦଂ
କିଂଚ ମିଥୁନମା ପିପୀଲିକାଭ୍ୟସ୍ତସ୍ତ୍ରବର୍ମମସୃଜତ ॥ ୪॥

ସୋଂବେଦହଂ ବାବ ସୃଷ୍ଟିରସ୍ଥାହଂ ହୀଦଂ ସର୍ବମସୃକ୍ଷାତି
ତତଃ ସୃଷ୍ଟିରଭବସୃଷ୍ଟ୍ୟାଂ ହାସ୍ୟୈତସ୍ୟାଂ ଭବତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।। ୫।।

ଅଥେତ୍ୟଭ୍ୟମନ୍ତୁସ୍ତ ମୁଖାତ ଯୋନେର୍ହସ୍ତାଭ୍ୟାଂ ଚାଗ୍ନିମସୃଜତ
ତସ୍ମାଦେତଦୁଭୟମଲୋମକମନ୍ତୁରତୋଽଲୋମକା ହି ଯୋନିରନ୍ତରତଃ ।
ତଦ୍ୟଦିଦମାହୁରମୁଂ ଯଜାମୁଂ ଯଜେତ୍ୟକୈକଂ ଦେବମେତସ୍ୟୈବ ସା
ବିସୃଷ୍ଟିରେଷ ଉ ହ୍ୟେବ ସର୍ବେ ଦେବାଃ ।
ଅଥ ଯଜ୍ଞିଂତେଦମାର୍ଦ୍ରଂ ତଦ୍ରେତସୋଽସୃଜତ ତଦୁ ସୋମ ଏତାବଦ୍ବା ଇଦଂ ସର୍ବମନ୍ନଂ ଚୈବାନ୍ନାଦଶ୍ଚ
ସୋମ ଏବାନ୍ନମଗ୍ନିରନ୍ନାଦଃ ସୈଷା ବ୍ରହ୍ମଣୋଽତିସୃଷ୍ଟିର୍ଯଜ୍ଞେୟସୋ ଦେବାନସୃଜତାଥ ଯଜ୍ଞର୍ତ୍ୟଃ
ସନ୍ନମୃତାନସୃଜତ ତସ୍ମାଦତିସୃଷ୍ଟିରତିସୃଷ୍ଟ୍ୟାଂ ହାସ୍ୟୈତସ୍ୟାଂ ଭବତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।। ୬।।

ତଜ୍ଞେଦଂ ତର୍ହ୍ୟବ୍ୟାକୃତମାସୀଋନ୍ନାମରୂପାଭ୍ୟାମେବ ବ୍ୟାକ୍ରିୟତାସୌ
ନାମାଽୟମିଦଂରୂପ ଇତି ତଦିଦମପ୍ୟେତର୍ହ ନାମରୂପାଭ୍ୟାମେବ
ବ୍ୟାକ୍ରିୟତେଽସୌନାମାୟମିଦଂରୂପ ଇତି ସ ଏଷ ଇହ ପ୍ରବିଷ୍ଟଃ ।
ଆନଶାଗ୍ରେଭ୍ୟୋ ଯଥା କ୍ଷୁରଃ କ୍ଷୁରଧାନେଽବହିତଃ ସ୍ୟାଦ୍ବିଶ୍ଵଂଭରୋ ବା
ବିଶ୍ଵଂଭରକୁଲାୟେ ତଂ ନ ପଶ୍ୟନ୍ତି ।
ଅକୃହ୍ନୋ ହି ସଃ ପ୍ରାଣନ୍ନେବ ପ୍ରାଣୋ ନାମ ଭବତି ।
ବଦନ୍ ବାକ୍ ପଶ୍ୟଂଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶୃଣୁନ୍ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ମନ୍ତ୍ରାନୋ ମନସ୍ତାନ୍ୟସ୍ୟୈତାନି କର୍ମନାମାନ୍ୟେବ ।
ସ ଯୋଽତ ଏକୈକମୁପାସ୍ତେ ନ ସ ବେଦାକୃହ୍ନୋ ହ୍ୟେଷୋଽତ ଏକୈକେନ
ଭବତ୍ୟାତ୍ମେତ୍ୟେବୋପାସୀତାତ୍ର ହ୍ୟେତେ ସର୍ବ ଏକଂ ଭବନ୍ତି ।
ତଦେତପୂର୍ବନୀୟମସ୍ୟ ସର୍ବସ୍ୟ ଯଦୟମାତ୍ମାଽନେନ ହ୍ୟେତସୂର୍ବଂ ବେଦ ।
ୟଥା ହ ବୈ ପଦେନାନୁବିକ୍ଷେଦେବଂ କୀର୍ତ୍ତିଂ ଶ୍ଳୋକଂ ବିକ୍ଷତେ ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।। ୭।।

ତଦେତଦ୍-ପ୍ରେୟଃ ପୁତ୍ରାତ୍-ପ୍ରେୟୋ ବିଭାତ୍-ପ୍ରେୟୋଽନ୍ୟସ୍ଥାସ୍ତର୍ବସ୍ଥାଦନ୍ତରତରଂ ଯଦୟମାତ୍ମା ।
 ସ ଯୋଽନ୍ୟମାତ୍ମନଃ ପ୍ରିୟଂ ବ୍ରୁବାଣଂ ବ୍ରୁୟାତ୍ ପ୍ରିୟଃ ରୋସ୍ୟତୀତୀଶ୍ଚରୋ ହ ତଥୈବ
 ସ୍ୟାଦାତ୍ମାନମେବ ପ୍ରିୟମୁପାସୀତ ସ ଯ ଆତ୍ମାନମେବ ପ୍ରିୟମୁପାସ୍ତେ ନ ହାସ୍ୟ ପ୍ରିୟଂ
 ପ୍ରମାୟୁକଂ ଭବତି ॥ ୮॥

ତଦାହୁର୍ଯଦୁହୁବିଦ୍ୟୟା ସର୍ବଂ ଭବିଷ୍ୟନ୍ତୋ ମନୁଷ୍ୟା ମନ୍ୟନ୍ତେ କିମ୍
 ତଦୁହୁଃବେଦ୍ୟସ୍ଥାତ୍ତସ୍ତର୍ବମଭବତି ॥ ୯॥

ବ୍ରହ୍ମ ବା ଇଦମଗ୍ର ଆସୀତ୍ତଦାତ୍ମାନମେବାବେଦହଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମୀତି ।
 ତସ୍ମାତ୍ତସ୍ତର୍ବମଭବତ୍ ତଦ୍ୟୋ ଯୋ ଦେବାନାଂ ପ୍ରତ୍ୟବୁଧ୍ୟତ ସ ଏବ ତଦଭବତ୍ତଥର୍ଷୀଣାଂ
 ତଥା ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ତଜ୍ଞେତପୁଣ୍ୟନୃଷିର୍ବାମଦେବଃ ପ୍ରତିପେଦେହଂ ମନୁରଭବଃ ସୂର୍ଯ୍ୟଶ୍ଚେତି ।
 ତଦିଦମପ୍ୟେତର୍ହି ଯ ଏବଂ ବେଦାହଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମୀତି ସ ଇଦଂ ସର୍ବଂ ଭବତି ତସ୍ୟ ହ
 ନ ଦେବାଶ୍ଚନାଭୂତ୍ୟା ଈଶତେ ।
 ଆତ୍ମା ହ୍ୟେଷାଂ ସ ଭବତ୍ୟଥ ଯୋଽନ୍ୟାଂ ଦେବତାମୁପାସ୍ତେଽନ୍ୟୋଽସାବନ୍ୟୋଽହମସ୍ମୀତି
 ନ ସ ବେଦ ଯଥା ପଶୁରେବଂ ସ ଦେବାନାମ୍ ।
 ଯଥା ହ ବୈ ବହବଃ ପଶବୋ ମନୁଷ୍ୟଂ ଭୁଞ୍ଜ୍ୟରେବମେକୈକଃ ପୁରୁଷୋ ଦେବାନ୍
 ଭୁନକ୍ତ୍ୟେକସ୍ମିନ୍ନେବ ପଶାବାଦୀୟମାନେଽପ୍ରିୟଂ ଭବତି କିମ୍ ବହୁଷୁ ତସ୍ମାଦେଷାଂ ତନ୍ନ ପ୍ରିୟଂ
 ଯଦେତନ୍ନୁଷ୍ୟା ବିଦ୍ୟଃ ॥ ୧୦॥

ବ୍ରହ୍ମ ବା ଇଦମଗ୍ର ଆସୀଦେକମେବ ତଦେକଂ ସନ୍ନ ବ୍ୟଭବତ୍ ତଚ୍ଛେୟୋରୂପମତ୍ୟସ୍ତୃଜତ
 କ୍ଷତ୍ରଂ ଯାନ୍ୟେତାନି ଦେବତ୍ରା କ୍ଷତ୍ରାଣୀନ୍ଦ୍ରୋ ବରୁଣଃ ସୋମୋ ରୁଦ୍ରଃ ପର୍ଜନ୍ୟୋ ଯମୋ
 ମୃତ୍ୟରୀଶାନ ଇତି ।

ତସ୍ମାତ୍ କ୍ଷତ୍ରାପୁରଂ ନାସ୍ତି ତସ୍ମାଦ୍ଭାଦୁଶଃ କ୍ଷତ୍ରିୟମଧସ୍ତାଦୁପାସ୍ତେ ରାଜସୂୟେ କ୍ଷତ୍ର ଏବ ତଦ୍ୟଶୋ
 ଦଧାତି ସୈଷା କ୍ଷତ୍ରସ୍ୟ ଯୋନିର୍ଯଦୁହୁ ॥

ତସ୍ମାଦ୍ୟଦ୍ୟପି ରାଜା ପରମତାଂ ଗଚ୍ଛତି ବ୍ରହ୍ମୈବାନ୍ତତ ଉପନିଶ୍ଚୟତି ସ୍ବାଂ ଯୋନିଂ ଯ ଉ ଏନଂ ହିନସ୍ତି
 ସ୍ବାଂ ସ ଯୋନିମୁଚ୍ଛତି ସ ପାପୀୟାନ୍ ଭବତି ଯଥା ଶ୍ରେୟାଂସଂ ହିଂସିତ୍ବା ॥ ୧୧॥

ସ ନୈବ ବ୍ୟଭବତ୍ ସ ବିଶମସୃଜତ ଯୁନ୍ୟୋତାନି ଦେବଜାତାନି ଗଣଶ
ଆଖ୍ୟାୟନ୍ତେ ବସବୋ ରୁଦ୍ରା ଆଦିତ୍ୟା ବିଶ୍ୱେଦେବା ମରୁତ ଇତି ।। ୧୭।।

ସ ନୈବ ବ୍ୟଭବତ୍ ସ ଶୌଦ୍ରଂ ବର୍ଣ୍ଣମସୃଜତ ପୁଷ୍ପଶମିୟଂ ବୈ
ପୁଷ୍ପେୟଃ ହୀଦଃ ସର୍ବଂ ପୁଷ୍ୟତି ଯୁଦିଦଂ କିଂଚ ।। ୧୮।।

ସ ନୈବ ବ୍ୟଭବତ୍ସ୍ତେୟୋରୁପମତ୍ୟସୃଜତ ଧର୍ମଂ ତଦେତତ୍ କ୍ଷତ୍ରସ୍ୟ କ୍ଷତ୍ରଂ ଯଜ୍ଞର୍ମସ୍ତସ୍ମାଦ୍ଧର୍ମାପୁରଂ
ନାସ୍ତ୍ୟଥୋ ଅବଲୀୟାନ୍ ବଲୀୟଃ ସମାଶଃ ସତେ ଧର୍ମେଣ ଯଥା ରାଜ୍ଞୈର୍ବଂ ଯୋ ବୈ ସ
ଧର୍ମଃ ସତ୍ୟଂ ବୈ ତତ୍ତସ୍ମାତ୍ ସତ୍ୟଂ ବଦନ୍ତମାହୁର୍ଧର୍ମଂ ବଦତୀତି ଧର୍ମଂ ବା ବଦନ୍ତଃ ସତ୍ୟଂ
ବଦତୀତ୍ୟେତଦ୍ଧ୍ୟେବୈତଦୁଭୟଂ ଭବତି ।। ୧୯।।

ତଦେତଦ୍ବ୍ରହ୍ମ କ୍ଷତ୍ରଂ ବିଚ୍ ଶୂଦ୍ରସ୍ତଦଗ୍ନିନୈବ ଦେବେଷୁ ବ୍ରହ୍ମାଭବଦ୍ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ମନୁଷ୍ୟେଷୁ କ୍ଷତ୍ରିୟେଣ
କ୍ଷତ୍ରିୟୋ ବୈଶ୍ୟେନ ବୈଶ୍ୟଃ ଶୂଦ୍ରେଣ ଶୂଦ୍ରସ୍ତସ୍ମାଦଗ୍ନାବେବ ଦେବେଷୁ ଲୋକମିଚ୍ଛନ୍ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣେ
ମନୁଷ୍ୟେଷ୍ଟେତାଭ୍ୟାଃ ହି ରୂପାଭ୍ୟାଂ ବ୍ରହ୍ମାଭବତ୍ ।

ଅଥ ଯୋ ହ ବା ଅସ୍ମାଲ୍ଲୋକାସ୍ତ୍ମଂ ଲୋକମଦୃଷ୍ଟା ପ୍ରେତି ସ ଏନମବିଦିତୋ ନ ଭୁନକ୍ତି ଯଥା ବେଦୋ
ବାଃନନୁକ୍ରୋଃନ୍ୟଦ୍ବା କର୍ମାକୃତଂ ଯୁଦିହ ବା ଅପ୍ୟନେବଂ ବିନ୍ନହତ୍-ପୁଣ୍ୟଂ କର୍ମ କରୋତି
ତଦ୍ବାସ୍ୟାନ୍ତତଃ କ୍ଷୀୟତ ଏବାତ୍ମାନମେବ ଲୋକମୁପାସୀତ ସ ଯ ଆତ୍ମାନମେବ ଲୋକମୁପାସ୍ତେ ନ
ହାସ୍ୟ କର୍ମ କ୍ଷୀୟତେ ।
ଅସ୍ମାଦ୍ଧ୍ୟେବାତ୍ମାନୋ ଯଦ୍ୟାହ୍ନାମୟତେ ତତ୍ତସୃଜତେ ।। ୨୦।।

ଅଥୋ ଅୟଂ ବା ଆତ୍ମା ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ଲୋକଃ ସ ଯଦ୍ଭୁହୋତି ଯଦ୍ୟଜତେ ତେନ ଦେବାନାଂ
ଲୋକୋଽଥ ଯଦନ୍ବୁବ୍ରୂତେ ତେନ ଋଷୀଣାମଥ ଯଦ୍ବିତୃଭ୍ୟୋ ନିପୃଣାତି ଯଦୁଜାମିଚ୍ଛତେ ତେନ
ପିତୃଣାମଥ ଯନ୍ନନ୍ଦୁଷ୍ୟାନ୍ନାସୟତେ ଯଦେଭ୍ୟୋଽଶନଂ ଦଦାତି ତେନ ମନୁଷ୍ୟାଣାମଥ
ୟଦ୍ବିଶ୍ୱାୟାସ୍ତେନାଦକଂ ବିନ୍ଦତି ତେନ ପଶୁନାଂ ଯଦସ୍ୟ ଗୃହେଷୁ ଶ୍ୱାପଦା ବୟାଃ ସ୍ୟାପିପୀଲିକାଭ୍ୟ
ଉପଜୀବନ୍ତି ତେନ ତେଷାଂ ଲୋକୋ ଯଥା ହ ବୈ ସ୍ୱାୟ ଲୋକାୟାରିଷ୍ଟିମିଚ୍ଛେଦେବଃ
ହୈର୍ବଂବିଦେ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନ୍ୟାରିଷ୍ଟିମିଚ୍ଛନ୍ତି ତଦ୍ବା ଏତଦ୍ବିଦିତଂ ମୀମାଂସିତମ୍ ।। ୨୧।।

ଆତ୍ମେବେଦମଗ୍ର ଆସୀଦେକ ଏବ ସୋଂକାମୟତ ଜାୟା ମେ ସ୍ୟାଦଥ ପ୍ରଜାୟେୟାଥ
ବିଞ୍ ଶ୍ ମେ ସ୍ୟାଦଥ କର୍ମ କୁର୍ବୀୟେତ୍ୟେତାବାନ୍ ବୈ କାମୋ ନେଚ୍ଛଂଶ୍ଚ ନାତୋ
ଭୂୟୋ ବିନ୍ଦେଉସ୍ଥାଦପ୍ୟେତର୍ହ୍ୟକାକୀ କାମୟତେ ଜାୟା ମେ ସ୍ୟାଦଥ ପ୍ରଜାୟେୟାଥ
ବିଞ୍ ଶ୍ ମେ ସ୍ୟାଦଥ କର୍ମ କୁର୍ବୀୟେତି ସ ଯାବଦପ୍ୟେତେଷାମେକୈକଂ ନ ପ୍ରାପ୍ନୋତ୍ୟକୃସ୍ନ
ଏବ ତାବନ୍ ମନ୍ୟତେ ତସ୍ୟୋ କୃସ୍ନତା ମନ ଏବାସ୍ୟାତ୍ମା ବାଗ୍ଜାୟା ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରଜା ଚକ୍ଷୁର୍ମାନୁଷଂ
ବିଞ୍ ଶ୍ ଚକ୍ଷୁଷା ହି ତଦ୍ବିନ୍ଦତେ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ଦୈବଂ ଶ୍ରୋତ୍ରେଣ ହି ତଚ୍ଛ୍ରୋତ୍ୟାତ୍ମୈବାସ୍ୟ
କର୍ମାତ୍ମନା ହି କର୍ମ କରୋତି ସ ଏଷ ପାଙ୍କ୍ତୋ ଯଜ୍ଞଃ ପାଞ୍ଜଃ ପଶୁଃ ପାଞ୍ଜଃ ପୁରୁଷଃ ପାଞ୍ଜମିଦଂ
ସର୍ବଂ ଯଦିଦଂ କିଂଚ ତଦିଦଂ ସର୍ବମାପ୍ନୋତି ଯ ଏବଂ ବେଦ ।। ୧୭।।

।। ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟୋଚତୁର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

।। ଅଥ ପଞ୍ଚମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

ୟସ୍ତସ୍ତ୍ରାନ୍ନାନି ମେଧୟା ତପସ୍ୟାଂଜନୟୁର୍ବିତା ।
ଏକମସ୍ୟ ସାଧାରଣଂ ଦ୍ବେ ଦେବାନଭାଜୟତ୍ ।
ତ୍ରୀଣ୍ୟାତ୍ମନେଂକୁରୁତ ପଶୁଭ୍ୟ ଏକଂ ପ୍ରାୟଜ୍ଞଉସ୍ମିନ୍ସର୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ଯଜ ପ୍ରାଣିତି ଯଜ ନ ।
କସ୍ତ୍ରାତ୍ମାନି ନ କ୍ଷୀୟନ୍ତେଽଦ୍ୟମାନାନି ସର୍ବଦା ।
ୟୋ ବୈତାମସିତିଂ ବେଦ ସୋଂନୃମଞ୍ଜି ପ୍ରତୀକେନ ।
ସ ଦେବାନପିଗଚ୍ଛତି ସ ଉର୍ଜମୁପଜୀବତୀତି ଶ୍ଳୋକାଃ ।। ୧।।
ୟସ୍ତସ୍ତ୍ରାନ୍ନାନି ମେଧୟା ତପସ୍ୟାଂଜନୟୁର୍ବିତେତି ମେଧୟା ହି ତପସ୍ୟାଂଜନୟୁର୍ବିତୈକମସ୍ୟ
ସାଧାରଣମିତୀଦମେବାସ୍ୟ ତସ୍ତ୍ରାଧାରଣମନ୍ନଂ ଯଦିଦମଦ୍ୟତେ ।
ସ ଯ ଏତଦୁପାସ୍ତେ ନ ସ ପାପୁନୋ ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତତେ ମିଶ୍ରଂ ହ୍ୟେତତ୍ ।
ଦ୍ବେ ଦେବାନଭାଜୟତି ଦୁତଂ ଚ ପ୍ରଦୁତଂ ଚ ତସ୍ମାଦେବେଭ୍ୟୋ ଭୁବୁତି ଚ ପ୍ର ଚ ଭୁବୁତ୍ୟଥୋ
ଆଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଶପୂର୍ଣ୍ଣମାସାବିତି ।

ତସ୍ମାନ୍ନେଷ୍ଟିୟାଦୁକଃ ସ୍ୟାତ୍ ।

ପଶୁଭ୍ୟ ଏକଂ ପ୍ରାୟୁକ୍ତବିତି ତପ୍ତୟଃ ।

ପୟୋ ହ୍ୟେବାଗ୍ରେ ମନୁଷ୍ୟାଶ୍ଚ ପଶବଶ୍ଚୋପଜୀବନ୍ତି ତସ୍ମାତ୍ କୁମାରଂ ଜାତଂ ଘୃତଂ ବୈବାଗ୍ରେ

ପ୍ରତିଲେହୟନ୍ତି ସ୍ତନଂ ବାନ୍ଧୁଧାପୟନ୍ତ୍ୟଥ ବସ୍ରଂ ଜାତମାଦୁରତୃଣାଦ ଇତି ।

ତସ୍ମିନ୍ ସର୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ଯୁକ୍ତ ପ୍ରାଣିତି ଯୁକ୍ତ ନେତି ପୟସି

ହୀଦଃ ସର୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ଯୁକ୍ତ ପ୍ରାଣିତି ଯୁକ୍ତ ନ ।

ତଦ୍ୟଦିଦମାଦୁଃ ସଂବସ୍ରରଂ ପୟସା ଭୁହ୍ନଦପ ପୁନର୍ମୃତ୍ୟୁଂ ଜୟତୀତି ନ ତଥା

ବିଦ୍ୟାଦ୍ୟଦହରେବ ଭୁହୋତି ତଦହଃ ପୁନର୍ମୃତ୍ୟୁମପଜୟତ୍ୟେବଂ ବିଦ୍ଵାନ୍ସର୍ବଃ ହି

ଦେବେଭ୍ୟାଃନାଦ୍ୟଂ ପ୍ରୟୁକ୍ତବିତି ।

କସ୍ମାତ୍ତାନି ନ କ୍ଷୀୟନ୍ତେଽଦ୍ୟମାନାନି ସର୍ବଦେତି ପୁରୁଷୋ ବା ଅକ୍ଷିତିଃ ସ ହୀଦମନ୍ନଂ ପୁନଃ

ପୁନର୍ଜନୟତେ ।

ୟୋ ବୈ ତାମକ୍ଷିତିଂବେଦେତି ପୁରୁଷୋ ବା ଅକ୍ଷିତିଃ ସ ହୀଦମନ୍ନଂ ପିୟା ପିୟା ଜନୟତେ ।

କର୍ମଭିର୍ଯଜ୍ଞୈତନ୍ନ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍କ୍ଷୀୟେତ ହ ସୋଽନ୍ନମତ୍ତି ପ୍ରତୀକେନେତି ମୁଖଂ ପ୍ରତୀକଂ

ମୁଖେନେତ୍ୟେତସ୍ତ ଦେବାନପିଗଚ୍ଛତି ସ ଉର୍ଜମୁପଜୀବତୀତି ପ୍ରଶଂସା ॥ ୨॥

ତ୍ରୀଣ୍ୟାତ୍ମନେଃକୁରୁତେତି ମନୋ ବାଚଂ ପ୍ରାଣଂ ତାନ୍ୟାତ୍ମନେଃକୁରୁତାନ୍ୟତ୍ରମନା ଅଭୂବଂ

ନାଦର୍ଶମନ୍ୟତ୍ରମନା ଅଭୂବଂ ନାଶ୍ଚୈଷମିତି ମନସା ହ୍ୟେବ ପଶ୍ୟତି ମନସା ଶୃଣୋତି ।

କାମଃ ସଙ୍କଳ୍ପୋ ବିଚିକିତ୍ରା ଶ୍ରଦ୍ଧାଃଶ୍ରଦ୍ଧା ଧୃତିରଧୃତିର୍ହ୍ରୀର୍ଧୀର୍ଭୀରିତ୍ୟେତସ୍ରର୍ବଂ ମନ ଏବ ତସ୍ମାଦପି

ପୃଷ୍ଠତ ଉପସ୍ତୁଷ୍ଟୋ ମନସା ବିଜାନାତି ଯୁଃ କଶ୍ଚ ଶବ୍ଦୋ ବାଗେବ ସୈଷା ହ୍ୟନ୍ତମାୟୁର୍ଜୈଷା ହି ନ

ପ୍ରାଣୋଽପାନୋ ବ୍ୟାନ ଉଦାନଃ ସମାନୋଽନ ଇତ୍ୟେତସ୍ରର୍ବଂ ପ୍ରାଣ ଏବୈତନ୍ନୟୋ ବା ଅୟମାତ୍ମା

ବାହ୍ନୟୋ ମନୋମୟଃ ପ୍ରାଣମୟଃ ॥ ୩॥

ତ୍ରୟୋ ଲୋକା ଏତ ଏବ ବାଗେବାୟଂ ଲୋକୋ ମନୋଽନ୍ତରିକ୍ଷଲୋକଃ ପ୍ରାଣୋଽସୌ ଲୋକଃ ॥ ୪॥

ତ୍ରୟୋ ବେଦା ଏତ ଏବ ବାଗେବର୍ଗ୍ବେଦୋ ମନୋ ଯଜୁର୍ବେଦଃ ପ୍ରାଣଃ ସାମବେଦଃ ॥ ୫॥

ଦେବାଃ ପିତରୋ ମନୁଷ୍ୟା ଏତ ଏବ ବାଗେବ ଦେବା ମନଃ ପିତରଃ ପ୍ରାଣୋ ମନୁଷ୍ୟାଃ ।। ୬।।

ପିତା ମାତା ପ୍ରଜୈତ ଏବ ମନ ଏବ ପିତା ବାହ୍ମାତା ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରଜା ।। ୭।।

ବିଜ୍ଞାତଂ ବିଜିଜ୍ଞାସ୍ୟମବିଜ୍ଞାତମେତ ଏବ ଯଜ୍ଞିଂଚ ବିଜ୍ଞାତଂ

ବାଚସ୍ପତ୍ରପଂ ବାଗ୍ଧି ବିଜ୍ଞାତା ବାଗେନଂ ତଦ୍-ଭୂତ୍ବାଽବତି ।। ୮।।

ଯଜ୍ଞିଂଚ ବିଜିଜ୍ଞାସ୍ୟଂ ମନସ୍ପତ୍ରପଂ ମନୋ ହି ବିଜିଜ୍ଞାସ୍ୟଂ ମନ ଏନଂ ତଦ୍-ଭୂତ୍ବାଽବତି ।। ୯।।

ଯଜ୍ଞିଂଚାବିଜ୍ଞାତଂ ପ୍ରାଣସ୍ୟ ତଦ୍ରୂପଂ ପ୍ରାଣୋ ହ୍ୟବିଜ୍ଞାତଃ ପ୍ରାଣ ଏନଂ ତଦ୍-ଭୂତ୍ବାଽବତି ।। ୧୦।।

ତସ୍ୟୈ ବାଚଃ ପୃଥିବୀ ଶରୀରଂ ଜ୍ୟୋତୀରୂପମୟମଗ୍ନିସ୍ତଦ୍ୟାବତ୍ୟେବ ବାକ୍ତାବତୀ ପୃଥିବୀ
ତାବାନୟମଗ୍ନିଃ ।। ୧୧।।

ଅଥୈତସ୍ୟ ମନସୋ ଦୈଃ ଶରୀରଂ ଜ୍ୟୋତୀରୂପମସ୍ତାବାଦିତ୍ୟସ୍ତଦ୍ୟାବଦେବ ମନସ୍ତାବତୀ
ଦୈଃସ୍ତାବାନସ୍ତାବାଦିତ୍ୟସ୍ତୌ ମିଥୁନଃ ସମୈତାଂ ତତଃ ପ୍ରାଣୋଽଜାୟତ ସ ଇନ୍ଦ୍ରଃ ସ
ଏଷୋଽସପତ୍ନୋ ଦ୍ଵିତୀୟୋ ବୈ ସପତ୍ନୋ ନାସ୍ୟ ସପତ୍ନୋ ଭବତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।। ୧୨।।

ଅଥୈତସ୍ୟ ପ୍ରାଣସ୍ୟାପଃ ଶରୀରଂ ଜ୍ୟୋତୀରୂପମସ୍ତୌ ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ତଦ୍ୟାବାନେବ
ପ୍ରାଣସ୍ତାବତ୍ୟ ଆପସ୍ତାବାନସ୍ତୌ ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ତ ଏତେ ସର୍ବ ଏବ ସମାଃ
ସର୍ବେଽନନ୍ତ୍ରାଃ ସ ଯୋ ହୈତାନନ୍ତ୍ରବତ ଉପାସ୍ତେଽନ୍ତ୍ରବନ୍ତଃ ସ ଲୋକଂ
ଜୟତ୍ୟଥ ଯୋ ହୈତାନନ୍ତ୍ରାନୁପାସ୍ତେଽନନ୍ତ୍ରଃ ସ ଲୋକଂ ଜୟତି ।। ୧୩।।

ସ ଏଷ ସଂବସ୍ତରଃ ପ୍ରଜାପତିଃ ଷୋଡଶକଲସ୍ତସ୍ୟ ରାତ୍ରୟ ଏବ ପଞ୍ଚଦଶ କଲା ପୁରୈବାସ୍ୟ
ଷୋଡଶୀ କଲା ସ ରାତ୍ରିଭିରେବା ତ ପୂର୍ଣ୍ଣତେଽପ ତ କ୍ଷୀୟତେ ସୋଽମାବାସ୍ୟାଂ ରାତ୍ରିମେତୟା
ଷୋଡଶ୍ୟା କଲୟା ସର୍ବମିଦଂ ପ୍ରାଣଭୃଦନ୍ନୁପ୍ରବିଶ୍ୟ ତତଃ ପ୍ରାତର୍ଜାୟତେ ତସ୍ମାଦେତାଂ
ରାତ୍ରିଂ ପ୍ରାଣଭୃତଃ ପ୍ରାଣଂ ନ ବିଚ୍ଛିନ୍ୟାଦପି କୃକଲାସସ୍ୟୈତସ୍ୟା ଏବ
ଦେବତାୟା ଅପଚିତୈ ।। ୧୪।।

ୟୋ ବୈ ସ ସଂବସୁରଃ ପ୍ରଜାପତିଃ ଷୋଡଶକଲୋଽୟମେବ ସ
ୟୋଽୟମେବଂବିତ୍-ପୁରୁଷସ୍ତସ୍ୟ ବିଭମେବ ପଞ୍ଚଦଶ କଲା ଆତ୍ମୈବାସ୍ୟ ଷୋଡଶୀ କଲା ସ
ବିଭେନୈବା ଚ ପୂର୍ଣ୍ଣତେଽପ ଚ କ୍ଷୀୟତେ ତଦେତନ୍ନତ୍ୟଂ ଯଦୟମାତ୍ମା ପ୍ରଧିର୍ବିତ୍ ତସ୍ମାଦ୍ୟଦ୍ୟପି
ସର୍ବଜ୍ୟାନିଂ ଜୀୟତ ଆତ୍ମନା ତେଜ୍ଜୀବତି ପ୍ରଧିନାଂଗାଦିତ୍ୟେବାହୁଃ ।। ୧୫।।

ଅଥ ତ୍ରୟୋ ବାବ ଲୋକା ମନୁଷ୍ୟଲୋକଃ ପିତୃଲୋକୋ ଦେବଲୋକ ଇତି ସ୍ରୋଽୟଂ
ମନୁଷ୍ୟଲୋକଃ ପୁତ୍ରେଣୈବ ଜୟେନା ନାନ୍ୟେନ କର୍ମଣା କର୍ମଣା ପିତୃଲୋକୋ ବିଦ୍ୟୟା
ଦେବଲୋକୋ ଦେବଲୋକୋ ବୈ ଲୋକାନାଂ ଶ୍ରେଷ୍ଠସ୍ତସ୍ମାଦ୍ବିଦ୍ୟାଂ ପ୍ରଶଂସନ୍ତି ।। ୧୬।।

ଅଥାତଃ ସଂପ୍ରତିର୍ଯଦା ପ୍ରେଷ୍ୟନ୍ତୁନ୍ୟତେଽଥ ପୁତ୍ରମାହ ତ୍ଵଂ ବ୍ରହ୍ମ ତ୍ଵଂ ଯଜ୍ଞସ୍ତ୍ଵଂ ଲୋକ ଇତି ସ ପୁତ୍ରଃ
ପ୍ରତ୍ୟାହାହଂ ବ୍ରହ୍ମାହଂ ଯଜ୍ଞୋଽହମ୍ ଲୋକ ଇତି ଯଦ୍ବୈ କିଂଚାନୁକ୍ତଂ ତସ୍ୟ ସର୍ବସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟେକତା ।
ୟୋ ବୈ କେ ଚ ଯଜ୍ଞାସ୍ତେଷାଂ ସର୍ବେଷାଂ ଯଜ୍ଞ ଇତ୍ୟେକତା ଯୋ ବୈ କେ ଚ ଲୋକାସ୍ତେଷାଂ
ସର୍ବେଷାଂ ଲୋକ ଇତ୍ୟେକତୈତାବଦ୍ଵା ଇଦଂ ସର୍ବମେତନ୍ନା ସର୍ବଂ ସନ୍ନୟମିତୋଽଭୁନଜଦିତି
ତସ୍ମାତ୍ ପୁତ୍ରମନୁଶିଷ୍ଠଂ ଲୋକ୍ୟମାହୁସ୍ତସ୍ମାଦେନମନୁଶାସତି ସ
ୟଦୈବଂବିଦସ୍ମାଲ୍ଲୋକାତ୍-ପ୍ରେତ୍ୟପୈଭିରେବ ପ୍ରାଣୈଃ ସହ ପୁତ୍ରମାବିଶତି ।
ସ ଯଦ୍ୟନେନ କିଂଚିଦକ୍ଷ-ଶୟାଂକୃତଂ ଭବତି ତସ୍ମାଦେନଂ
ସର୍ବସ୍ମାତ୍-ପୁତ୍ରୋ ମୁଞ୍ଚତି ତସ୍ମାତ୍-ପୁତ୍ରୋ ନାମ ସ ପୁତ୍ରେଣୈବାସ୍ମିଲ୍ଲୋକେ
ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତ୍ୟପୈନମେତେ ଦୈବାଃ ପ୍ରାଣା ଅମୃତା ଆବିଶନ୍ତି ।। ୧୭।।

ପୃଥିବ୍ୟୈ ତୈନମଶ୍ନେଷ୍ଠ ଦୈବୀ ବାଗାବିଶତି ସା ବୈ ଦୈବୀ ବାଗ୍ୟୟା
ୟଦ୍ୟଦେବ ବଦତି ତତ୍ତଦ୍-ଭବତି ।। ୧୮।।

ଦିବଶ୍ଚୈନମାଦିତ୍ୟାଞ୍ଚ ଦୈବଂ ମନ ଆବିଶତି ତଦ୍ବୈ ଦୈବଂ ମନୋ
ୟୋନାନନ୍ୟେବ ଭବତ୍ୟଥୋ ନ ଶୋଚତି ।। ୧୯।।

ଅଦ୍-ଭ୍ୟଶ୍ଚୈନଂ ଚନ୍ଦ୍ରମସ୍ତସ୍ମିନ୍ ଦୈବଃ ପ୍ରାଣ ଆବିଶତି ସ ବୈ ଦୈବଃ ପ୍ରାଣୋ ଯଃ
ସଂଚରଂ ଶ୍ଚାସଂଚରଂ ଶ୍ଚ ନ ବ୍ୟଧତେଽଥୋ ନ ରିଷ୍ୟତି ସ ଏବଂ ବିସ୍ତର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାମାତ୍ମା
ଭବତି ଯଥୈଷା ଦେବତୈବଂ ସ ଯଥୈତାଂ ଦେବତାଂ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନ୍ୟବଦ୍ଭ୍ୟେବଂ
ହୈବଂ ବିଦଂ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନ୍ୟବଦ୍ଭି ।

ୟଦ୍ କିଂଚେମାଃ ପ୍ରଜାଃ ଶୋଚନ୍ତ୍ୟମୈବାସାଂ ତଦ୍-ଭବତି ପୁଣ୍ୟମେବାମୁଂ ଗଚ୍ଛତି ନ ହ ବୈ
ଦେବାନ୍ ପାପଂ ଗଚ୍ଛତି ।। ୨୦।।

ଅଥାତୋ ବ୍ରତମୀମାଂସା ପ୍ରଜାପତିର୍ହ କର୍ମାଣି ସସୃଜେ ତାନି ସୃଷ୍ଟାନ୍ୟନ୍ୟୋନ୍ୟୋନାୟୁର୍ଧତ୍
ବଦିଷ୍ୟାମ୍ୟେବାହମିତି ବାଗ୍-ଦଧ୍ରେ ଦ୍ରକ୍ଷ୍ୟାମ୍ୟହମିତି ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋଷ୍ୟାମ୍ୟହମିତି ଶ୍ରୋତ୍ରମେବମନ୍ୟାନି
କର୍ମାଣି ଯଥାକର୍ମ ତାନି ମୃତ୍ୟୁଃ ଶ୍ରମୋ ଭୂତ୍ସୋପୟେମେ ତାନ୍ୟାପ୍ନୋତ୍ତାନ୍ୟାପ୍ତ୍ୱା ମୃତ୍ୟୁରବାରୁନ୍
ତସ୍ମାନ୍ନାମ୍ୟତ୍ୟେବ ବାକ୍ ଶ୍ରାମ୍ୟତି ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରାମ୍ୟତି ଶ୍ରୋତ୍ରମଥେମମେବ ନାପ୍ନୋଦ୍ୟୋଽୟଂ
ମଧ୍ୟମଃ ପ୍ରାଣସ୍ତାନି ଜ୍ଞାତୁଂ ଦଧିରେ ।

ଅୟଂ ବୈ ନଃ ଶ୍ରେଷ୍ଠୋ ଯଃ ସଂଚରଂ ଶ୍ଚାସଂଚରଂ ଶ୍ଚ ନ ବ୍ୟଧତେଽଥୋ ନ ରିଷ୍ୟତି ହୃଦ୍ଭାସୈ୍ୟବ
ସର୍ବେ ରୂପମସାମେତି ତ ଏତସୈ୍ୟବ ସର୍ବେ ରୂପମଭବଂ ସ୍ତସ୍ମାଦେତ ଏତେନାଖ୍ୟାୟନ୍ତେ ପ୍ରାଣା ଇତି
ତେନ ହ ବାବ ତନ୍ମୁଲମାଚକ୍ଷତେ ଯସ୍ମିନ୍-କୁଲେ ଭବତି ଯ ଏବଂ ବେଦ ଯ ଉ ହୈବଂ ବିଦା
ୟୁର୍ଧତେଽନୁଶୁଷ୍ୟତ୍ୟନୁଶୁଷ୍ୟ ହୈବାଦ୍ରତୋ ମିୟତ ଇତ୍ୟଧ୍ୟାତ୍ମନ୍ ।। ୨୧।।

ଅଥାପିଦୈବତଂ ଜ୍ଞୁଲିଷ୍ୟାମ୍ୟେବାହମିତ୍ୟଗ୍ନିର୍ଦଧ୍ରେ ତଦ୍ବ୍ୟାମ୍ୟହମିତ୍ୟାଦିତ୍ୟୋ
ଭାସ୍ୟାମ୍ୟହମିତି ଚନ୍ଦ୍ରମା ଏବମନ୍ୟା ଦେବତା ଯଥାଦୈବତଂ ସ ଯଥୈଷାଂ ପ୍ରାଣାନାଂ
ମଧ୍ୟମଃ ପ୍ରାଣ ଏବମେତାସାଂ ଦେବତାନାଂ ବାୟୁର୍ମୌରଦ୍ଭି ହ୍ୟନ୍ୟା ଦେବତା ନ ବାୟୁଃ
ସୈଷାଂ ନସ୍ତମିତା ଦେବତା ଯଦ୍ବାୟୁଃ ।। ୨୨।।

ଅଧିଷ୍ଠ ଶ୍ଳୋକୋ ଭବତି ଯତଶ୍ଚୋଦେତି ସୁର୍ଯ୍ୟୋଽସ୍ତଂ ଯତ୍ର ଚ ଗଚ୍ଛତୀତି ପ୍ରାଣାଦ୍ୱା ଏଷ ଉଦେତି
ପ୍ରାଣୋଽସ୍ତମେତି ତଂ ଦେବାଶ୍ଚକ୍ରିରେ ଧର୍ମଃ, ସ ଏବାଦ୍ୟ ସ ଉ ଶ୍ଚ ଇତି ଯଦ୍ୱା ଏତେଽମୁର୍ତ୍ତ୍ୟପ୍ରିୟନ୍ତ
ତଦେବାପ୍ୟଦ୍ୟ କୁର୍ବନ୍ତି ।

ତସ୍ମାଦେକମେବ ବ୍ରତଂ ଚରେତ୍-ପ୍ରାଣ୍ୟାଜ୍ଞିବାପାନ୍ୟାଜ ନେନ୍ନା ପାପ୍ତା ମୃତ୍ୟୁରାପ୍ନବଦିତି ଯଦ୍ୱା
ଚରେତ୍ସମାପିପୟିଷେତ୍ସେନୋ ଏତସ୍ତ୍ରୈଽ ଦେବତାୟୈ ସାୟୁଜ୍ୟଃ ସଲୋକତାଂ ଜୟତି ।। ୨୩।।

।। ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟୋପଞ୍ଚମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

।। ଅଥ ଷଷ୍ଠଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

ବ୍ରହ୍ମଂ ବା ଇଦଂ ନାମ ରୂପଂ କର୍ମ ତେଷାଂ ନାମ୍ନାଂ ବାଗିତ୍ୟେତଦେଷାମୁକ୍ଥମତୋ
ହି ସର୍ବାଣି ନାମାନୁଷ୍ଠିଷନ୍ତି ।

ଏତଦେଷାଃ ସାମୈତନ୍ତି ସର୍ବେର୍ନାମଭିଃ ସମମେତଦେଷାଂ ବ୍ରହ୍ମୈତନ୍ତି ସର୍ବାଣି ନାମାନି ବିଭର୍ତ୍ତି ।। ୧।।

ଅଥ ରୂପାଣାଂ ଚକ୍ଷୁରିତ୍ୟେତଦେଷାମୁକ୍ଥମତୋ ହି ସର୍ବାଣି ରୂପାଣୁଷ୍ଠିଷନ୍ତେତଦେଷାଃ ସାମୈତନ୍ତି
ସର୍ବେ ରୂପୈଃ ସମମେତଦେଷାଂ ବ୍ରହ୍ମୈତନ୍ତି ସର୍ବାଣି ରୂପାଣି ବିଭର୍ତ୍ତି ।। ୨।।

ଅଥ କର୍ମଣାମାତ୍ମେତ୍ୟେତଦେଷାମୁକ୍ଥମତୋ ହି ସର୍ବାଣି କର୍ମାଣୁଷ୍ଠିଷନ୍ତେତଦେଷାଃ
ସାମୈତନ୍ତି ସର୍ବେଃ କର୍ମଭିଃ ସମମେତଦେଷାଂ ବ୍ରହ୍ମୈତନ୍ତି ସର୍ବାଣି କର୍ମାଣି ବିଭର୍ତ୍ତି
ତଦେତଦ୍ବ୍ରହ୍ମଃ ସଦେକମୟମାତ୍ମାଽଽତ୍ମୋ ଏକଃ ସନ୍ନେତଦ୍ବ୍ରହ୍ମଂ ତଦେତଦମୃତଃ ସତ୍ୟେନ
ଛନ୍ନଂ ପ୍ରାଣୋ ବା ଅମୃତଂ ନାମରୂପେ ସତ୍ୟଂ ତାତ୍ପ୍ୟାମୟଂ ପ୍ରାଣଛନ୍ନଃ ।। ୩।।

।। ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟୋଷଷ୍ଠଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

।। ଇତି ବୃହଦାରଣ୍ୟକୋପନିଷଦି ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।

।। ଅଥ ଦ୍ଵିତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।

।। ଅଥ ପ୍ରଥମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

ଓଁ । ଦୃଢ଼ବାଲାକିର୍ହାନୁଚାନୋ ଗାର୍ଗ୍ୟ ଆସ ସ ହୋବାଚାଜାତଶତ୍ରୁଂ କାଶ୍ୟଂ
ବ୍ରହ୍ମ ତେ ବ୍ରବାଣୀତି ସ ହୋବାଚାଜାତଶତ୍ରୁଃ ସହସ୍ରମେତସ୍ୟାଂ ବାତି ଦଦ୍ଧୋ
ଜନକୋ ଜନକ ଇତି ବୈ ଜନା ଧାବନ୍ତୀତି ।। ୧।।

ସ ହୋବାଚ ଗାର୍ଗ୍ୟୋ ଯୁ ଏବାସାବାଦିତ୍ୟେ ପୁରୁଷ ଏତମେବାହଂ ବ୍ରହ୍ମୋପାସ ଇତି ସ
ହୋବାଚାଜାତଶତ୍ରୁର୍ମା ମୈତସ୍ତନ୍ସଂବଦିଷ୍ଟା ଅତିଷ୍ଟାଃ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମୂର୍ଧା
ରାଜେତି ବା ଅହମେତମୁପାସ ଇତି ସ ଯୁ ଏତମେବମୁପାସ୍ତେଽତିଷ୍ଟାଃ
ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମୂର୍ଧା ରାଜା ଭବତି ।। ୨।।

ସ ହୋବାଚ ଗାର୍ଗ୍ୟୋ ଯୁ ଏବାସୌ ଚନ୍ଦ୍ରେ ପୁରୁଷ ଏତମେବାହଂ ବ୍ରହ୍ମୋପାସ ଇତି
ସ ହୋବାଚାଜାତଶତ୍ରୁର୍ମା ମୈତସ୍ତନ୍ସଂବଦିଷ୍ଟା ବୃହନ୍‌ପାଣ୍ଡୁରବାସାଃ ସୋମୋ
ରାଜେତି ବା ଅହମେତମୁପାସ ଇତି ସ ଯୁ ଏତମେବମୁପାସ୍ତେଽହରହର୍ହ
ସୁତଃ ପ୍ରସୁତୋ ଭବତି ନାସ୍ୟାନ୍ନଂ କ୍ଷୀୟତେ ।। ୩।।

ସ ହୋବାଚ ଗାର୍ଗ୍ୟୋ ଯୁ ଏବାସୌ ବିଦ୍ୟୁତି ପୁରୁଷ ଏତମେବାହଂ ବ୍ରହ୍ମୋପାସ ଇତି
ସ ହୋବାଚାଜାତଶତ୍ରୁର୍ମା ମୈତସ୍ତନ୍ସଂବଦିଷ୍ଟାସ୍ତେଜସ୍ଵୀତି ବା ଅହମେତମୁପାସ
ଇତି ସ ଯୁ ଏତମେବମୁପାସ୍ତେ ତେଜସ୍ଵୀ ହ ଭବତି ତେଜସ୍ଵିନୀ ହାସ୍ୟ ପ୍ରଜା ଭବତି ।। ୪।।

ସ ହୋବାଚ ଗାର୍ଗ୍ୟୋ ଯୁ ଏବାୟମାକାଶେ ପୁରୁଷ ଏତମେବାହଂ ବ୍ରହ୍ମୋପାସ ଇତି
ସ ହୋବାଚାଜାତଶତ୍ରୁର୍ମା ମୈତସ୍ତନ୍ସଂବଦିଷ୍ଟାଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମପ୍ରବର୍ତ୍ତୀତି
ବା ଅହମେତମୁପାସ ଇତି ସ ଯୁ ଏତମେବମୁପାସ୍ତେ ପୂର୍ଣ୍ଣତେ ପ୍ରଜୟା
ପଶୁଭିର୍ନାସ୍ୟାସ୍ଥାଲ୍ଲୋକାତ୍-ପ୍ରଜୋଦ୍‌ବର୍ତ୍ତତେ ।। ୫।।

ସ ହୋବାତ ଗାର୍ଗ୍ୟା ଯ ଏବାୟଂ ବାୟୌ ପୁରୁଷ ଏତମେବାହଂ ବ୍ରହ୍ମୋପାସ ଇତି ସ
ହୋବାଚାଜାତଶତୂର୍ମା ମୈତସ୍ମିନ୍ସଂବଦିଷ୍ଟା ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୈକୁଣ୍ଠୋଽପରାଜିତା ସେନେତି ବା
ଅହମେତମୁପାସ ଇତି ସ ଯ ଏତମେବମୁପାସ୍ତେ ଜିଷ୍ମୁର୍ହାପରାଜିଷ୍ମୁର୍ଭବତ୍ୟନ୍ୟତସ୍ତ୍ୟଜାୟା ॥ ୬॥

ସ ହୋବାତ ଗାର୍ଗ୍ୟା ଯ ଏବାୟମଗ୍ନୌ ପୁରୁଷ ଏତମେବାହଂ ବ୍ରହ୍ମୋପାସ ଇତି ସ
ହୋବାଚାଜାତଶତୂର୍ମା ମୈତସ୍ମିନ୍ସଂବଦିଷ୍ଟା ବିଷାସହିରିତି ବା ଅହମେତମୁପାସ ଇତି ସ ଯ
ଏତମେବମୁପାସ୍ତେ ବିଷାସହିର୍ହ ଉବତି ବିଷାସହିର୍ହାସ୍ୟ ପ୍ରଜା ଉବତି ॥ ୭॥

ସ ହୋବାତ ଗାର୍ଗ୍ୟା ଯ ଏବାୟମୟ ପୁରୁଷ ଏତମେବାହଂ ବ୍ରହ୍ମୋପାସ ଇତି ସ
ହୋବାଚାଜାତଶତୂର୍ମା ମୈତସ୍ମିନ୍ସଂବଦିଷ୍ଟାଃ ପ୍ରତିରୂପ ଇତି ବା ଅହମେତମୁପାସ ଇତି ସ ଯ
ଏତମେବମୁପାସ୍ତେ ପ୍ରତିରୂପଃ ହୈବୈନମୁପଗଚ୍ଛତି ନାପ୍ରତିରୂପମଥୋ ପ୍ରତିରୂପୋଽସ୍ମାଦ୍ଭାୟତେ ॥ ୮॥

ସ ହୋବାତ ଗାର୍ଗ୍ୟା ଯ ଏବାୟମାଦର୍ଶେ ପୁରୁଷ ଏତମେବାହଂ ବ୍ରହ୍ମୋପାସ ଇତି
ସ ହୋବାଚାଜାତଶତୂର୍ମା ମୈତସ୍ମିନ୍ସଂବଦିଷ୍ଟା ରୋତିଷ୍ମୁରିତି ବା ଅହମେତମୁପାସ ଇତି ସ ଯ
ଏତମେବମୁପାସ୍ତେ ରୋତିଷ୍ମୁର୍ହ ଉବତି ରୋତିଷ୍ମୁର୍ହାସ୍ୟ ପ୍ରଜା ଉବତ୍ୟଥୋ ଯୈଃ ସଂନିଗଚ୍ଛତି
ସର୍ବାଂସ୍ତାନତିରୋଚତେ ॥ ୯॥

ସ ହୋବାତ ଗାର୍ଗ୍ୟା ଯ ଏବାୟଂ ଯନ୍ତ୍ରଂ ପଶ୍ଚାଚ୍ଛଦୋଽନୁଦେତ୍ୟେତମେବାହଂ
ବ୍ରହ୍ମୋପାସ ଇତି ସ ହୋବାଚାଜାତଶତୂର୍ମା ମୈତସ୍ମିନ୍ସଂବଦିଷ୍ଟା ଅସ୍ମୁରିତି
ବା ଅହମେତମୁପାସ ଇତି ସ ଯ ଏତମେବମୁପାସ୍ତେ ସର୍ବଃ ହୈବାସ୍ମିଲ୍ଲୋକ
ଆୟୁରେତି ନୈନଂ ପୁରା କାଲାତ୍-ପ୍ରାଣୋ ଜହାତି ॥ ୧୦॥

ସ ହୋବାତ ଗାର୍ଗ୍ୟା ଯ ଏବାୟଂ ଦିଷୁ ପୁରୁଷ ଏତମେବାହଂ ବ୍ରହ୍ମୋପାସ ଇତି
ସ ହୋବାଚାଜାତଶତୂର୍ମା ମୈତସ୍ମିନ୍ସଂବଦିଷ୍ଟା ଦ୍ଵିତୀୟୋଽନପଗ ଇତି ବା ଅହମେତମୁପାସ ଇତି ସ
ଯ ଏତମେବମୁପାସ୍ତେ ଦ୍ଵିତୀୟବାନ୍ ହ ଉବତି ନାସ୍ମାଦ୍-ଗଣସ୍ଥିଦ୍ୟତେ ॥ ୧୧॥

ସ ହୋବାଚ ଗାର୍ଗ୍ୟା ଯ ଏବାୟଂ ଛାୟାମୟଃ ପୁରୁଷ ଏତମେବାହଂ ବ୍ରହ୍ମୋପାସ ଇତି ସ
ହୋବାଚାଜାତଶତ୍ରୁର୍ନା ମୈତସ୍ମିନ୍ସଂବଦିଷ୍ଟା ମୃତ୍ୟୁରିତି ବା ଅହମେତମୁପାସ ଇତି ସ ଯ
ଏତମେବମୁପାସ୍ତେ ସର୍ବଃ ହୈବାସ୍ମିଲ୍ଲୋକ ଆୟୁରେତି ନୈନଂ ପୁରା କାଲାନ୍ମୃତ୍ୟୁରାଗଚ୍ଛତି ॥ ୧୭॥

ସ ହୋବାଚ ଗାର୍ଗ୍ୟା ଯ ଏବାୟମାତ୍ମନି ପୁରୁଷ ଏତମେବାହଂ ବ୍ରହ୍ମୋପାସ ଇତି ସ
ହୋବାଚାଜାତଶତ୍ରୁର୍ନା ମୈତସ୍ମିନ୍ସଂବଦିଷ୍ଟା ଆତ୍ମନ୍ୟୂତି ବା ଅହମେତମୁପାସ ଇତି
ସ ଯ ଏତମେବମୁପାସ୍ତ ଆତ୍ମନ୍ୟୂ ହ ଭବତ୍ୟାତ୍ମନ୍ୟୂନୀ ହାସ୍ୟ ପ୍ରଜା ଭବତି
ସ ହ ତୁଷ୍ଟୀମାସ ଗାର୍ଗ୍ୟଃ ॥ ୧୮॥

ସ ହୋବାଚାଜାତଶତ୍ରୁରେତାବନ୍ୟୁ ଇତ୍ୟେତାବଦ୍ଭୀତି ନୈତାବତା ବିଦିତଂ
ଭବତୀତି ସ ହୋବାଚ ଗାର୍ଗ୍ୟ ଉପ ତ୍ବା ଯାନୀତି ॥ ୧୯॥

ସ ହୋବାଚାଜାତଶତ୍ରୁଃ ପ୍ରତିଲୋମଂ ଚୈତଦ୍ୟଦ୍-ବ୍ରାହ୍ମଣଃ କ୍ଷତ୍ରିୟମୁପେୟାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ମେ ବକ୍ଷ୍ୟତୀତି
ବ୍ୟେବ ତ୍ବା ଜ୍ଞପୟିଷ୍ୟାମୀତି ତଂ ପାଶାବାଦାୟୋଽଭୌ ତୌ ହ ପୁରୁଷଃ
ସୁପ୍ରମାଜଗ୍ନୁତୁସ୍ତମେତୈର୍ନାମଭିରାମନ୍ତୟାଂଚକ୍ରେ ବୃହନ୍‌ପାଶୁରବାସଃ
ସୋମ ରାଜନ୍ନିତି ସ ନୋଽଭୌ ତଂ ପାଶିନା ପେଷଂ ବୋଧୟାଂଚକାର ସ ହୋଽଭୌ ॥ ୨୦॥

ସ ହୋବାଚାଜାତଶତ୍ରୁର୍ଯତ୍ରେଷ ଏତସ୍ତ୍ରୋଽତ୍ତୃଦ୍ୟ ଏଷ ବିଜ୍ଞାନମୟଃ
ପୁରୁଷଃ କୈଷ ତଦାଽଭୁକ୍ତ ଏତଦାଗାଦିତି ତଦୁ ହ ନ ମେନେ ଗାର୍ଗ୍ୟଃ ॥ ୨୧॥

ସ ହୋବାଚାଜାତଶତ୍ରୁର୍ଯତ୍ରେଷ ଏତସ୍ତ୍ରୋଽତ୍ତୃଦ୍ୟ ଏଷ ବିଜ୍ଞାନମୟଃ ପୁରୁଷସ୍ତଦେଷାଂ
ପ୍ରାଣାନାଂ ବିଜ୍ଞାନେନ ବିଜ୍ଞାନମାଦାୟ ଯ ଏଷୋଽତ୍ତୃଦୟ ଆକାଶସ୍ତସ୍ମିଜ୍ଞେତେ ତାନି ଯଦା
ଗୃହୀତ୍ୟଥ ହୈତପୁରୁଷଃ ସ୍ୱପିତି ନାମ ତଦ୍-ଗୃହୀତ ଏବ ପ୍ରାଣୋ ଭବତି
ଗୃହୀତା ବାଗ୍-ଗୃହୀତଂ ଚକ୍ଷୁର୍ଗୃହୀତଂ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ଗୃହୀତଂ ମନଃ ॥ ୨୨॥

ସ ଯୁତ୍ରିତସ୍ତୁପ୍ୟୟା ଚରତି ତେ ହାସ୍ୟ ଲୋକାସ୍ତଦୁତେବ ମହାରାଜୋ ଭବତୁ୍ୟତେବ
ମହାବ୍ରାହ୍ମଣ ଉତେବୋଜାବତଂ ନିଗଚ୍ଛତି ସ ଯଥା ମହାରାଜୋ ଜାନପଦାନ୍ ଗୃହୀତ୍ବା ସ୍ବେ
ଜନପଦେ ଯଥାକାମଂ ପରିବର୍ତ୍ତେତେବମେବୈଷ ଏତଦ୍-ପ୍ରାଣାନ୍ ଗୃହୀତ୍ବା ସ୍ବେ ଶରୀରେ
ୟଥାକାମଂ ପରିବର୍ତ୍ତତେ ।। ୧୮।।

ଅଥ ଯଦା ସୁଷୁପ୍ତୋ ଭବତି ଯଦା ନ କସ୍ୟଚନ ବେଦ ହିତା ନାମ ନାତ୍ୟେ
ଦ୍ବାସପ୍ରତିଃ ସହସ୍ରାଣି ହୃଦୟାତ୍-ପୁରୀତତମଭିପ୍ରତିଷ୍ଠନ୍ତେ ତାଭିଃ
ପ୍ରତ୍ୟବସ୍ତପ୍ୟ ପୁରୀତତି ଶେତେ ସ ଯଥା କୁମାରୋ ବା ମହାରାଜୋ ବା
ମହାବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବାଃତିୟ୍ମାନନ୍ୟସ୍ୟ ଗତ୍ବା ଶୟାତେବମେବୈଷ ଏତଚ୍ଛେତେ ।। ୧୯।।

ସ ଯଥୋର୍ଣ୍ଣନାଭିସ୍ତନ୍ତୁନୋଜରେଦ୍ୟଥାଃଶ୍ରେଃ କ୍ଷୁଦ୍ରା ବିଷ୍ଣୁଲିଙ୍ଗା ବ୍ୟୁତ୍ତରତ୍ରେୟବମେବାସ୍ଥାଦାତୁନଃ
ସର୍ବେ ପ୍ରାଣାଃ ସର୍ବେ ଲୋକାଃ ସର୍ବେ ଦେବାଃ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ବ୍ୟୁତ୍ତରନ୍ତି
ତସ୍ୟୋପନିଷସ୍ତତ୍ୟସ୍ୟ ସତ୍ୟମିତି ପ୍ରାଣା ବୈ ସତ୍ୟଂ ତେଷାମେଷ ସତ୍ୟମ୍ ।। ୨୦।।

।। ଇତି ଦ୍ବିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋପଥମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

।। ଅଥ ଦ୍ବିତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

ୟୋ ହ ବୈ ଶିଶୁଃ ସାଧାନଃ ସପ୍ରତ୍ୟାଧାନଃ ସସ୍ତୁଣଃ
ସଦାମଂ ବେଦ ସପ୍ତ ହ ଦ୍ବିଷତୋ ଭ୍ରାତୃବ୍ୟାନବରୁଣାନ୍ ।
ଅୟଂ ବାବ ଶିଶୁର୍ଯୋଃସ୍ତଂ ମଧ୍ୟମଃ ପ୍ରାଣସ୍ତସ୍ୟେଦମେବାଧାନମିଦଂ ପ୍ରତ୍ୟାଧାନଂ
ପ୍ରାଣଃ ସ୍ତୁଣାନ୍ନଂ ଦାମ ।। ୧।।

ତମେତାଃ ସପ୍ରାକ୍ଷିତୟ ଉପତିଷ୍ଠନ୍ତେ ତଦ୍ୟା ଇମା ଅକ୍ଷନ୍-ଲ୍ଲୋହିନେୟା ରାଜୟସ୍ତାଭିରେନଃ
ରୁଦ୍ରୋଽନ୍ଦାୟତ୍ତୋଽଥ ଯା ଅକ୍ଷନ୍ନାପସ୍ତାଭିଃ ପର୍ଜନେୟା ଯା କନୀନକା ତୟାଦିତ୍ୟୋ ଯଜ୍ଞଶ୍ଚଂ,
ତେନାଗ୍ନିର୍ଯଜ୍ଞକ୍ଳଂ ତେନେନ୍ଦ୍ରୋଽଧରୟୈନଂ ବର୍ତ୍ତନ୍ୟା ପୃଥିବ୍ୟନ୍ଦାୟତ୍ତା ଦ୍ୟୌରୁତ୍ତରୟା ନାସ୍ୟାନ୍ନଂ
କ୍ଷୀୟତେ ଯ ଏବଂ ବେଦ ।। ୨।।

ତଦେଷ ଶ୍ଳୋକୋ ଭବତି ଅର୍ବାଗ୍-ବିଲଘ୍ନମସ ଉର୍ଧ୍ବରୁଧ୍ବସ୍ତସ୍ମିନ୍ୟଶୋ ନିହିତଂ ବିଶ୍ବରୂପମ୍ ।
ତସ୍ୟାଃସତ ରକ୍ଷୟଃ ସପ୍ତ ତୀରେ ବାଗଞ୍ଚମୀ ବ୍ରହ୍ମଣା ସଂବିଦାନେତି ।
ଅର୍ବାଗ୍-ବିଲଘ୍ନମସ ଉର୍ଧ୍ବରୁଧ୍ବ ଇତୀଦଂ ତଚ୍ଛିର ଏଷ ହ୍ୟର୍ବାଗ୍-ବିଲଘ୍ନମସ ଉର୍ଧ୍ବରୁଧ୍ବସ୍ତସ୍ମିନ୍ୟଶୋ
ନିହିତଂ ବିଶ୍ବରୂପମିତି ପ୍ରାଣା ବୈ ଯଶୋ ବିଶ୍ବରୂପଂ ପ୍ରାଣାନେତଦାହ ତସ୍ୟାଃସତ ରକ୍ଷୟଃ ସପ୍ତ
ତୀର ଇତି ପ୍ରାଣା ବା ରକ୍ଷୟଃ ପ୍ରାଣାନେତଦାହ ବାଗଞ୍ଚମୀ ବ୍ରହ୍ମଣା ସଂବିଦାନେତି ବାଗ୍ଘ୍ୟଞ୍ଚମୀ
ବ୍ରହ୍ମଣା ସଂବିତ୍ତେ ॥ ୩॥

ଇମାବେବ ଗୋତମଭରଦ୍ବାଜାବୟମେବ ଗୋତମୋଽୟଂ ଭରଦ୍ବାଜ ଇମାବେବ ବିଶ୍ବାମିତ୍ରଜମଦଗ୍ନୀ
ଅୟମେବ ବିଶ୍ବାମିତ୍ରୋଽୟଂ ଜମଦଗ୍ନିରିମାବେବ ବସିଷ୍ଠକଶ୍ୟପାବୟମେବ ବସିଷ୍ଠୋଽୟଂ କଶ୍ୟପୋ
ବାଗେବାତ୍ରିର୍ବାଚା ହ୍ୟନ୍ନମଦ୍ୟତେଽଭିର୍ହ ବୈ ନାମୈତଦ୍ୟଦତ୍ତିରିତି ସର୍ବସ୍ୟାତ୍ମା ଭବତି
ସର୍ବମସ୍ୟାନ୍ନଂ ଭବତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୪॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଦ୍ଵିତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ତୃତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଦ୍ଵେ ବାବ ବ୍ରହ୍ମଣୋ ରୂପେ ମୂର୍ତ୍ତଂ ତୈବାମୂର୍ତ୍ତଂ ଚ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଂ ଚାମୂର୍ତ୍ତଂ ଚ
ସ୍ଥିତଂ ଚ ଯଜ ସଜ ତ୍ୟଂ ଚ ॥ ୧॥

ତଦେତନ୍ମୂର୍ତ୍ତଂ ଯଦନ୍ୟଦ୍ଵାୟୋଷ୍ଟାନ୍ତରିକ୍ଷାଜୈତନ୍ମୂର୍ତ୍ତ୍ୟମେତଦ୍ଘ୍ନିତମେତସ୍ତତ୍ତସ୍ୟୋତସ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତସ୍ୟୋତସ୍ୟ
ମର୍ତ୍ତ୍ୟସ୍ୟୋତସ୍ୟ ସ୍ଥିତସ୍ୟୋତସ୍ୟ ସତ ଏଷ ରସୋ ଯୁ ଏଷ ତପତି ସତୋ ହ୍ୟେଷ ରସଃ ॥ ୨॥

ଅଥାମୂର୍ତ୍ତଂ ବାୟୁଶ୍ଚାନ୍ତରିକ୍ଷଂ ତୈତଦମୃତମେତଦ୍ୟଦେତତ୍ୟଂ
ତସ୍ୟୋତସ୍ୟାମୂର୍ତ୍ତସ୍ୟୋତସ୍ୟାମୃତସ୍ୟୋତସ୍ୟ ଯୁତ ଏତସ୍ୟ ତ୍ୟସ୍ୟେଷ ରସୋ
ଯୁ ଏଷ ଏତସ୍ମିନ୍ନଶ୍ଚଲେ ପୁରୁଷସ୍ତ୍ୟସ୍ୟ ହ୍ୟେଷ ରସ ଇତ୍ୟପିଦୈବତମ୍ ॥ ୩॥

ଅଥାଧ୍ୟାତ୍ମମିଦମେବ ମୂର୍ତ୍ତଂ ଯଦନ୍ୟତ୍-ପ୍ରାଣାକ୍ତ ଯଶ୍ଚାୟମନ୍ତରାତ୍ମନାକାଶ
ଏତନ୍ନୃତ୍ୟମେତତ୍ସ୍ଥିତମେତସ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତତ୍ତ
ସ୍ଥିତସ୍ଥିତସ୍ୟ ସତ ଏଷ ରସୋ ଯଜ୍ଞସ୍ତଃ ସତୋ ହ୍ୟେଷ ରସଃ ।। ୪।।

ଅଥାମୂର୍ତ୍ତଂ ପ୍ରାଣଶ୍ଚ ଯଶ୍ଚାୟମନ୍ତରାତ୍ମନାକାଶ ଏତଦମୃତମେତଦ୍ୟଦେତତ୍ତତ୍ତତ୍ତ
ତସ୍ଥିତସ୍ୟାମୂର୍ତ୍ତସ୍ଥିତସ୍ୟାମୃତସ୍ଥିତସ୍ୟ ଯୁତ ଏତସ୍ୟ ତ୍ୟସ୍ଥିତସ୍ୟ
ରସୋ ଯୋଃୟଂ ଦକ୍ଷିଣେଃକ୍ଷନ୍ତପୁରୁଷସ୍ତ୍ୟସ୍ୟ ହ୍ୟେଷ ରସଃ ।। ୫।।

ତସ୍ୟ ହୈତସ୍ୟ ପୁରୁଷସ୍ୟ ରୂପଂ ଯଥା ମାହାରଜନ୍ ବାସୋ ଯଥା ପାଶ୍ପାବିକଂ
ୟଥେନ୍ଦ୍ରଗୋପୋ ଯଥାଃଶ୍ମର୍ତ୍ତୟା ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ଯଥା ସକୃଦ୍ବିଦ୍ୟୁତଃ
ସକୃଦ୍ବିଦ୍ୟୁତେବ ହ ବା ଅସ୍ୟ ଶ୍ରୀର୍ଭବତି ଯ ଏବଂ ବେଦା ଥାତ ଆଦେଶୋ
ନେତି ନେତି ନ ହ୍ୟେତସ୍ମାଦିତି ନେତ୍ୟନ୍ୟପୂରମସ୍ତ୍ୟଥ ନାମଧେୟଃ ସତ୍ୟସ୍ୟ
ସତ୍ୟମିତି ପ୍ରାଣା ବୈ ସତ୍ୟଂ ତେଷାମେଷ ସତ୍ୟମ୍ ।। ୬।।

।। ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଦ୍ଵିତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

।। ଅଥ ଚତୁର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

ମୈତ୍ରେୟାତି ହୋବାଚ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ଉଦ୍ୟାସ୍ୟନ୍ନା ଅରେଃହମସ୍ମାତ୍ସ୍ଥାନାଦସ୍ମି ।
ହନ୍ତ୍ର ତେନୟା କାତ୍ୟାୟନାଃକ୍ତଂ କରବାଣୀତି ।। ୧।।

ସା ହୋବାଚ ମୈତ୍ରେୟା ଯନ୍ତୁ ମ ଇୟଂ ଉଗୋଃ ସର୍ବା ପୃଥିବୀ ବିଭେନ ପୂର୍ଣ୍ଣା ସ୍ୟାକ୍ଲଥଂ
ତେନାମୃତା ସ୍ୟାମିତି ନେତି ହୋବାଚ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟା ଯଥୈବୋପକରଣବତାଂ ଜୀବିତଂ
ତଥୈବ ତେ ଜୀବିତଃ ସ୍ୟାଦମୃତତ୍ତସ୍ୟ ତୁ ନାଃଶାସ୍ତ୍ରୀ ବିଭେନେତି ।। ୨।।

ସା ହୋବାଚ ମୈତ୍ରେୟା ଯେନାହଂ ନାମୃତା ସ୍ୟାଂ କିମହଂ ତେନ କୁର୍ମ୍ୟାଂ ଯଦେବ
ଭଗବାନ୍ନେଦ ତଦେବ ମେ ବ୍ରୁହୀତି ।। ୩।।

ସ ହୋବାଚ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟଃ ପ୍ରିୟା ବତାରେ ନଃ ସତୀ ପ୍ରିୟଂ ଭାଷସ ଏହ୍ୟାସ୍ତସ୍ମି
ବ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟାମି ତେ ବ୍ୟାତକ୍ଷାଣସ୍ୟ ତୁ ମେ ନିଦିଧ୍ୟାସସ୍ମେତି ।। ୪।।

ସ ହୋବାଚ ନ ବା ଅରେ ପତୁଃ କାମାୟ ପତିଃ ପ୍ରିୟୋ ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ପତିଃ ପ୍ରିୟୋ
ଭବତି ।

ନ ବା ଅରେ ଜାୟାୟେ କାମାୟ ଜାୟା ପ୍ରିୟା ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ଜାୟା ପ୍ରିୟା ଭବତି ।

ନ ବା ଅରେ ପୁତ୍ରାଣାଂ କାମାୟ ପୁତ୍ରାଃ ପ୍ରିୟା ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ପୁତ୍ରାଃ ପ୍ରିୟା ଭବନ୍ତି ।

ନ ବା ଅରେ ବିଞ୍ଚସ୍ୟ କାମାୟ ବିଞ୍ଚଂ ପ୍ରିୟଂ ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ବିଞ୍ଚଂ ପ୍ରିୟଂ ଭବତି ।

ନ ବା ଅରେ ବ୍ରହ୍ମଣଃ କାମାୟ ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରିୟଂ ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରିୟଂ ଭବତି ।

ନ ବା ଅରେ କ୍ଷତ୍ରସ୍ୟ କାମାୟ କ୍ଷତ୍ରଂ ପ୍ରିୟଂ ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ କ୍ଷତ୍ରଂ ପ୍ରିୟଂ ଭବତି ।

ନ ବା ଅରେ ଲୋକାନାଂ କାମାୟ ଲୋକାଃ ପ୍ରିୟା ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ଲୋକାଃ ପ୍ରିୟା ଭବନ୍ତି ।

ନ ବା ଅରେ ଦେବାନାଂ କାମାୟ ଦେବାଃ ପ୍ରିୟା ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ଦେବାଃ ପ୍ରିୟା ଭବନ୍ତି ।

ନ ବା ଅରେ ଭୂତାନାଂ କାମାୟ ଭୂତାନି ପ୍ରିୟାଣି ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ଭୂତାନି ପ୍ରିୟାଣି ଭବନ୍ତି ।

ନ ବା ଅରେ ସର୍ବସ୍ୟ କାମାୟ ସର୍ବଂ ପ୍ରିୟଂ ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ସର୍ବଂ ପ୍ରିୟଂ ଭବତି ।

ଆତ୍ମା ବା ଅରେ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟଃ ଶ୍ରୋତବ୍ୟୋ ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟୋ ନିଦିଧ୍ୟାସିତବ୍ୟୋ ମୈତ୍ରେୟାତ୍ମନୋ ବା ଅରେ
ଦର୍ଶନେନ ଶ୍ରବଣେନ ମତ୍ୟା ବିଜ୍ଞାନେନେଦଂ ସର୍ବଂ ବିଦିତମ୍ ।। ୫।।

ବ୍ରହ୍ମ ତଂ ପରାଦାଦ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ରାତ୍ମନୋ ବ୍ରହ୍ମ ବେଦ କ୍ଷତ୍ରଂ ତଂ ପରାଦାଦ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ରାତ୍ମନଃ କ୍ଷତ୍ରଂ ବେଦ

ଲୋକାସ୍ତଂ ପରାଦୁର୍ଯ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ରାତ୍ମନୋ ଲୋକାନ୍ନେଦ ଦେବାସ୍ତଂ ପରାଦୁର୍ଯ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ରାତ୍ମନୋ

ଦେବାନ୍ନେଦ ଭୂତାନି ତଂ ପରାଦୁର୍ଯ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ରାତ୍ମନୋ ଭୂତାନି ବେଦ ସର୍ବଂ ତଂ

ପରାଦାଦ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ରାତ୍ମନଃ ସର୍ବଂ ବେଦେଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ କ୍ଷତ୍ରମିମେ ଲୋକା ଇମେ ଦେବା ଇମାନି

ଭୂତାନୀଦଂ ସର୍ବଂ ଯଦୟମାତ୍ମା ।। ୬।।

ସ ଯଥା ଦୁମ୍ଭୁଭେର୍ହନ୍ୟମାନସ୍ୟ ନ ବାହ୍ୟାଞ୍ଜିବାଞ୍ଜିକୁୟାଦ୍-ଗ୍ରହଣାୟ

ଦୁମ୍ଭୁଭେସ୍ତୁ ଗ୍ରହଣେନ ଦୁମ୍ଭୁଭ୍ୟାଘାତସ୍ୟ ବା ଶବ୍ଦୋ ଗୃହୀତଃ ।। ୭।।

ସ ଯଥା ଶଙ୍ଖସ୍ୟ ଧ୍ଵାୟମାନସ୍ୟ ନ ବାହ୍ୟାଞ୍ଜିକାଞ୍ଜିକୁୟାଦ୍-ଗ୍ରହଣାୟ
ଶଙ୍ଖସ୍ୟ ତୁ ଗ୍ରହଣେନ ଶଙ୍ଖଧ୍ଵସ୍ୟ ବା ଶବ୍ଦୋ ଗୃହୀତଃ ।। ୮।।

ସ ଯଥା ବୀଣାୟୈ ବାଦ୍ୟମାନାୟୈ ନ ବାହ୍ୟାଞ୍ଜିକାଞ୍ଜିକୁୟାଦ୍-ଗ୍ରହଣାୟ
ବୀଣାୟୈ ତୁ ଗ୍ରହଣେନ ବୀଣାବାଦସ୍ୟ ବା ଶବ୍ଦୋ ଗୃହୀତଃ ।। ୯।।

ସ ଯଥାଃଃଦ୍ରୈଧାଗ୍ନୈରଭ୍ୟାହିତାପୁଥରୁମା ବିନିଶ୍ଚରନ୍ତ୍ୟବଂ
ବା ଅରେଃସ୍ୟ ମହତୋ ଭୂତସ୍ୟ ନିଃଶ୍ଵସିତମେତଦ୍ୟଦୃଶ୍ଵେଦୋ ଯଜୁର୍ବେଦଃ
ସାମବେଦୋଃଧର୍ବାଙ୍ଗିରସ ଇତିହାସଃ ପୁରାଣଂ ବିଦ୍ୟା ଉପନିଷଦଃ ଶ୍ଳୋକଃ
ସୂତ୍ରାଣ୍ୟନୁବ୍ୟାଖ୍ୟାନାନି ବ୍ୟାଖ୍ୟାନାନ୍ୟସ୍ୟୈବୈତାନି ସର୍ବାଣି ନିଃଶ୍ଵସିତାନି ।। ୧୦।।

ସ ଯଥା ସର୍ବାସାମପାଃ ସମୁଦ୍ର ଏକାୟନମେବଃ ସର୍ବେଷାଃ ସ୍ଵର୍ଗାନାଂ ତ୍ଵଗେକାୟନମେବଃ
ସର୍ବେଷାଂ ଗନ୍ଧାନାଂ ନାସିକେ ଏକାୟନମେବଃ ସର୍ବେଷାଃ ରସାନାଂ ଜିହ୍ଵୈକାୟନମେବଃ ସର୍ବେଷାଃ
ରୂପାଣାଂ ଚକ୍ଷୁରେକାୟନମେବଃ ସର୍ବେଷାଃ ଶବ୍ଦାନାଂ ଶ୍ରୋତ୍ରମେକାୟନମେବଃ ସର୍ବେଷାଃ
ସଙ୍କଳ୍ପାନାଂ ମନ ଏକାୟନମେବଃ ସର୍ବାସାଂ ବିଦ୍ୟାନାଃ ହୃଦୟମେକାୟନମେବଃ ସର୍ବେଷାଂ
କର୍ମଣାଃ ହସ୍ତାବେକାୟନମେବଃ ସର୍ବେଷାମାନନ୍ଦାନାମୁପସ୍ଥ ଏକାୟନମେବଃ
ସର୍ବେଷାଂ ବିସର୍ଗାଣାଂ ପାୟୁରେକାୟନମେବଃ ସର୍ବେଷାମଧ୍ଵନାଂ ପାଦାବେକାୟନମେବଃ ସର୍ବେଷାଂ
ବଦାନାଂ ବାଗେକାୟନମ୍ ।। ୧୧।।

ସ ଯଥା ସୈନ୍ଧବଶିଲ୍ୟ ଉଦକେ ପ୍ରାସ୍ତ ଉଦକମେବାନୁବିଲୀୟେତ ନ ହାସ୍ୟୋଦ୍-ଗ୍ରହଣାୟେବ
ସ୍ୟାଦ୍ୟତୋ ଯତସ୍ତାଦଦୀତ ଲବଣମେବୈବଂ ବା ଅର ଇଦଂ ମହଦ୍-ଭୂତମନନ୍ତମପାରଂ
ବିଜ୍ଞାନଘନ ଏବୈତେଭ୍ୟା ଭୂତେଭ୍ୟଃ ସମୁଦ୍ଭାୟ ତାନ୍ୟେବାଂନୁବିନଶ୍ୟତି ନ ପ୍ରେତ୍ୟ
ସଂଜ୍ଞାଂସ୍ତୀତ୍ୟରେ ବ୍ରବୀମୀତି ହୋବାତ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟଃ ।। ୧୨।।

ସା ହୋବାତ ମୈତ୍ରେୟାତ୍ରେବ ମା ଭଗବାନମୁମୁହୁନ୍ ପ୍ରେତ୍ୟ ସଂଜ୍ଞାଂସ୍ତୀତି ସ ହୋବାତ
ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟା ନ ବା ଅରେଃହଂ ମୋହଂ ବ୍ରବୀମ୍ୟଲଂ ବା ଅର ଇଦଂ ବିଜ୍ଞାନାୟ ।। ୧୩।।

ଯତ୍ର ହି ଦ୍ୱୈତମିବ ଭବତି ତଦିତର ଇତରଂ ଜିହ୍ୱତି ତଦିତର ଇତରଂ ପଶ୍ୟତି ତଦିତର ଇତରଂ
ଶୃଣୋତି ତଦିତର ଇତରମଭିବଦତି ତଦିତର ଇତରଂ ମନୁଜେ ତଦିତର ଇତରଂ ବିଜାନାତି ଯତ୍ର
ବା ଅସ୍ୟ ସର୍ବମାତ୍ମୈବାଭୁଞ୍ଜେନ କଂ ଜିହ୍ୱେଞ୍ଜେନ କଂ ପଶ୍ୟେଞ୍ଜେନ କଂ ଶୃଣୁୟାଞ୍ଜେନ
କମଭିବଦେତ୍ କେନ କଂ ମନ୍ୱୀତ ତତ୍ କେନ କଂ ବିଜାନୀୟାଦ୍ୟେନେଦଂ ସର୍ବଂ ବିଜାନାତି ତଂ
କେନ ବିଜାନୀୟାଦ୍ୱିଜ୍ଞାତାରମରେ କେନ ବିଜାନୀୟାଦିତି ॥ ୧୪॥

॥ ଇତି ଦ୍ୱିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଚତୁର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ପଞ୍ଚମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଇୟଂ ପୃଥିବୀ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମଧୁସୈ୍ୟ ପୃଥିବ୍ୟୈ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ମଧୁ ଯଶ୍ଚାୟମସ୍ୟାଂ
ପୃଥିବ୍ୟାଂ ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଯଶ୍ଚାୟମଧ୍ୟାତ୍ମଂ ଶାରୀରସ୍ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ
ପୁରୁଷୋଽୟମେବ ସ ଯୋଽୟମାତ୍ମେଦମମୃତମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ ସର୍ବମ୍ ॥ ୧॥

ଇମା ଆପଃ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମଧୁସ୍ଥାମପାଂ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ମଧୁ ଯଶ୍ଚାୟମାସ୍ତୁ
ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଯଶ୍ଚାୟମଧ୍ୟାତ୍ମଂ ଚୈତସ୍ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ
ପୁରୁଷୋଽୟମେବ ସ ଯୋଽୟମାତ୍ମେଦମମୃତମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ ସର୍ବମ୍ ॥ ୨॥

ଅୟମଗ୍ନିଃ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମଧୁସ୍ୟାଗ୍ନେଃ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ମଧୁ ଯଶ୍ଚାୟମଗ୍ନିନ୍ନଗ୍ନୌ
ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଯଶ୍ଚାୟମଧ୍ୟାତ୍ମଂ ବାତ୍ସୟସ୍ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ
ପୁରୁଷୋଽୟମେବ ସ ଯୋଽୟମାତ୍ମେଦମମୃତମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ ସର୍ବମ୍ ॥ ୩॥

ଅୟଂ ବାୟୁଃ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମଧୁସ୍ୟ ବାୟୋଃ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ମଧୁ ଯଶ୍ଚାୟମସ୍ଥିନ୍ଧାୟୌ
ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଯଶ୍ଚାୟମଧ୍ୟାତ୍ମଂ ପ୍ରାଣସ୍ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ
ପୁରୁଷୋଽୟମେବ ସ ଯୋଽୟମାତ୍ମେଦମମୃତମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ ସର୍ବମ୍ ॥ ୪॥

ଅୟମାଦିତ୍ୟଃ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମଧୁସ୍ୟାଂଦିତ୍ୟସ୍ୟ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ମଧୁ ଯଶ୍ଚାୟମସ୍ମିନ୍ନାଦିତ୍ୟେ
ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଯଶ୍ଚାୟମଧ୍ୟାତ୍ମଂ ଚାକ୍ଷୁଷସ୍ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ
ପୁରୁଷୋଽୟମେବ ସ ଯୋଽୟମାତ୍ମେଦମମୃତମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ ସର୍ବମ୍ ॥ ୫॥

ଇମା ଦିଶଃ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମଧ୍ବାସାଂ ଦିଶାଃ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ମଧୁ ଯଶ୍ଚାୟମାସୁ ଦିକ୍ଷୁ
ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଯଶ୍ଚାୟମଧ୍ୟାତ୍ମଂ ଶ୍ରୌତ୍ରଃ ପ୍ରାତିଶୁକ୍ଳସ୍ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ
ପୁରୁଷୋଽୟମେବ ସ ଯୋଽୟମାତ୍ମେଦମମୃତମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ ସର୍ବମ୍ ॥ ୬॥

ଅୟଂ ଚନ୍ଦ୍ରଃ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମଧୁସ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ମଧୁ ଯଶ୍ଚାୟମସ୍ମିଂଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରେ
ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଯଶ୍ଚାୟମଧ୍ୟାତ୍ମଂ ମାନସସ୍ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ
ପୁରୁଷୋଽୟମେବ ସ ଯୋଽୟମାତ୍ମେଦମମୃତମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ ସର୍ବମ୍ ॥ ୭॥

ଇୟଂ ବିଦ୍ୟୁସ୍ତ୍ବର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମଧୁସ୍ୟୈ ବିଦ୍ୟୁତଃ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ମଧୁ ଯଶ୍ଚାୟମସ୍ୟାଂ ବିଦ୍ୟୁତି
ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଯଶ୍ଚାୟମଧ୍ୟାତ୍ମଂ ତୈଜସସ୍ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ
ପୁରୁଷୋଽୟମେବ ସ ଯୋଽୟମାତ୍ମେଦମମୃତମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ ସର୍ବମ୍ ॥ ୮॥

ଅୟଂ ସ୍ତନୟିତୁଃ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମଧୁସ୍ୟ ସ୍ତନୟିତ୍ବୋଃ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ମଧୁ
ଯଶ୍ଚାୟମସ୍ମିନ୍ସ୍ତନୟିତ୍ବୌ ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଯଶ୍ଚାୟମଧ୍ୟାତ୍ମଂ
ଶାବ୍ୟଃ ସୌବରସ୍ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋଽୟମେବ
ସ ଯୋଽୟମାତ୍ମେଦମମୃତମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ ସର୍ବମ୍ ॥ ୯॥

ଅୟମାକାଶଃ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମଧୁସ୍ୟାକାଶସ୍ୟ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ମଧୁ ଯଶ୍ଚାୟମସ୍ମିନ୍ନାକାଶେ
ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଯଶ୍ଚାୟମଧ୍ୟାତ୍ମଂ ହୃଦ୍ୟାକାଶସ୍ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ
ପୁରୁଷୋଽୟମେବ ସ ଯୋଽୟମାତ୍ମେଦମମୃତମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ ସର୍ବମ୍ ॥ ୧୦॥

ଅୟଂ ଧର୍ମଃ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମଧୁସ୍ୟ ଧର୍ମସ୍ୟ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ମଧୁ ଯଶ୍ଚାୟମସ୍ମିନ୍ନର୍ମେ
ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଯଶ୍ଚାୟମଧ୍ୟାତ୍ମଂ ଧାର୍ମସ୍ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ
ପୁରୁଷୋଽୟମେବ ସ ଯୋଽୟମାତ୍ମେଦମମୃତମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ ସର୍ବମ୍ ॥ ୧୧॥

ଇଦଂ ସତ୍ୟଂ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମଧୁସ୍ୟ ସତ୍ୟସ୍ୟ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ମଧୁ ଯଶ୍ଚାୟମସ୍ମିନ୍ସତ୍ୟେ
ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଯଶ୍ଚାୟମଧ୍ୟାତ୍ମଂ ସାତ୍ୟସ୍ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ
ପୁରୁଷୋଽୟମେବ ସ ଯୋଽୟମାତ୍ମେଦମମୃତମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ ସର୍ବମ୍ ॥ ୧୨॥

ଇଦଂ ମାନୁଷଂ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମଧୁସ୍ୟ ମାନୁଷସ୍ୟ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ମଧୁ
ଯଶ୍ଚାୟମସ୍ମିନ୍ନାନୁଷେ ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋଽୟମେବ
ସ ଯୋଽୟମାତ୍ମେଦମମୃତମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ ସର୍ବମ୍ ॥ ୧୩॥

ଅୟମାତ୍ମା ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ମଧୁସ୍ୟାତ୍ମନଃ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ମଧୁ ଯଶ୍ଚାୟମସ୍ମିନ୍ନାତ୍ମନି
ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଯଶ୍ଚାୟମାତ୍ମା ତେଜୋମୟୋଽମୃତମୟଃ ପୁରୁଷୋଽୟମେବ
ସ ଯୋଽୟମାତ୍ମେଦମମୃତମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମେଦଂ ସର୍ବମ୍ ॥ ୧୪॥

ସ ବା ଅୟମାତ୍ମା ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାମଧିପତିଃ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ରାଜା ତଦ୍ୟଥା ରଥନାଭୌ ଚ
ରଥନେମୌ ଚାରାଃ ସର୍ବେ ସମର୍ପିତା ଏବମେବାସ୍ମିନ୍ନାତ୍ମନି ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ସର୍ବେ ଦେବାଃ ସର୍ବେ
ଲୋକାଃ ସର୍ବେ ପ୍ରାଣାଃ ସର୍ବ ଏତ ଆତ୍ମାନଃ ସମର୍ପିତାଃ ॥ ୧୫॥

ଇଦଂ ବୈ ତନ୍ନଧୁ ଦଧ୍ୟତ୍ତ୍ୱାଧର୍ବଣୋଽଶ୍ୱିଭ୍ୟାମୁବାଚ ତଦେତଦୃଷିଃ ପଶ୍ୟନ୍ନବୋଚତ୍ ।
ତଦ୍ୱାଂ ନରା ସନୟେ ଦଂସ ଉଗ୍ରଂ ଆବିଷ୍ଟଶୋମି ତନ୍ୟତୁର୍ନ ବୃଷ୍ଟିଂ ।
ଦଧ୍ୟତ୍ ହ ଯନ୍ନଧୁାଧର୍ବଣୋ ବାମଶ୍ୱସ୍ୟ ଶୀର୍ଷ୍ଟା ପ୍ର ଯଦୀମୁବାଚେତି ॥ ୧୬॥

ଇଦଂ ବୈ ତନ୍ନଧୁ ଦଧ୍ୟତ୍ତ୍ୱାଧର୍ବଣୋଽଶ୍ୱିଭ୍ୟାମୁବାଚ ତଦେତଦୃଷିଃ
ପଶ୍ୟନ୍ନବୋଚଦାଧର୍ବଣାୟାଶ୍ୱିନା ଦଧୀରେଶ୍ୱ୍ୟଂ ଶିରଃ ପ୍ରତୈ୍ୟରୟତମ୍ ।
ସ ବାଂ ମଧୁ ପ୍ରବୋଚଦୃତାୟନ୍-ଦ୍ୱାଷ୍ଟଂ ଯଜସ୍ରାବପି କକ୍ଷ୍ୟଂ ବାମିତି ॥ ୧୭॥

ଇଦଂ ବୈ ତନ୍ନଧୁ ଦଧ୍ୟାତ୍ତଂ ଥର୍ବଣୋଽଶ୍ନିଭ୍ୟାମୁବାଚ ତଦେତଦୃଷିଃ ପଶ୍ୟନ୍ନବୋଚତ୍ ।
ପୁରଶ୍ଚକ୍ରେ ଦ୍ଵିପଦଃ ପୁରଶ୍ଚକ୍ରେ ଚତୁଷ୍ପଦଃ ପୁରଃ ସ ପକ୍ଷୀ ଭୃତ୍ ପୁରଃ ପୁରୁଷ ଆବିଶଦିତି ।
ସ ବା ଅୟଂ ପୁରୁଷଃ ସର୍ବାସୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୁରିଶୟୋ ନୈନେନ କିଂଚନାନାବୃତଂ ନୈନେନ
କିଂଚନାସଂବୃତମ୍ ॥ ୧୮॥

ଇଦଂ ବୈ ତନ୍ନଧୁ ଦଧ୍ୟାତ୍ତଂ ଥର୍ବଣୋଽଶ୍ନିଭ୍ୟାମୁବାଚ ତଦେତଦୃଷିଃ
ପଶ୍ୟନ୍ନବୋଚଦ୍ରୁପଂ ରୂପଂ ପ୍ରତିରୂପୋ ବଭୂବ ତଦସ୍ୟ ରୂପଂ ପ୍ରତିଚକ୍ଷଣାୟ ।
ଇନ୍ଦ୍ରୋ ମାୟାଭିଃ ପୁରୁରୂପ ଇୟତେ ଯୁକ୍ତା ହ୍ୟସ୍ୟ ହରୟଃ ଶତା ଦଶେତି ।
ଅୟଂ ବୈ ହରୟୋଽୟଂ ବୈ ଦଶ ଚ ସହସ୍ରଶି ବହୁନି ଚାନନ୍ତାନି ଚ
ତଦେତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମାପୂର୍ବମନପରମନନ୍ତରମବାହ୍ୟମୟମାତ୍ମା ବ୍ରହ୍ମ ସର୍ବାନୁଭୂରିତ୍ୟନୁଶାସନମ୍ ॥ ୧୯॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋପଞ୍ଚମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ଷଷ୍ଠଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ବଂଶଃ ପୌତିମାଷ୍ୟୋ ଗୌପବନାଦ୍-ଗୌପବନଃ ପୌତିମାଷ୍ୟାପୌତିମାଷ୍ୟୋ
ଗୌପବନାଦ୍-ଗୌପବନଃ କୌଶିକାକ୍ଳୌଶିକଃ କୌଣ୍ଡିନ୍ୟାକ୍ଳୌଣ୍ଡିନ୍ୟଃ
ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟାକ୍ଳାଣ୍ଡିଲ୍ୟଃ କୌଶିକାକ ଗୌତମାକ ଗୌତମଃ ॥ ୧॥

ଆଗ୍ନିବେଶ୍ୟାଦାଗ୍ନିବେଶ୍ୟଃ ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟାକାନଭିମ୍ଳାତାକାନଭିମ୍ଳାତ
ଆନଭିମ୍ଳାତାଦାନଭିମ୍ଳାତ ଅନଭିମ୍ଳାତାଦାନଭିମ୍ଳାତୋ ଗୌତମାଦ୍-ଗୌତମଃ
ସୈତବପ୍ରାଚୀନୟୋଗ୍ୟାଭ୍ୟାଂ, ସୈତବପ୍ରାଚୀନୟୋଗ୍ୟୌ ପାରାଶର୍ଯ୍ୟାପାରାଶର୍ଯ୍ୟୋ
ଭାରଦ୍ଵାଜାଦ୍-ଭାରଦ୍ଵାଜୋ ଭାରଦ୍ଵାଜାକ ଗୌତମାକ ଗୌତମୋ ଭାରଦ୍ଵାଜାଦ୍-ଭାରଦ୍ଵାଜଃ
ପାରାଶର୍ଯ୍ୟାପାରାଶର୍ଯ୍ୟୋ ବୈଜବାପାୟନାଦ୍ଵୈଜବାପାୟନଃ କୌଶିକାୟନେଃ କୌଶିକାୟନିଃ ॥ ୨॥

ଘୃତକୌଶିକାଦ୍-ଘୃତକୌଶିକଃ ପାରାଶର୍ଯ୍ୟାୟଶ୍ଚାପାରଶର୍ଯ୍ୟାୟଶଃ
 ପାରାଶର୍ଯ୍ୟାଦ୍ ପାରାଶର୍ଯ୍ୟୋ ଜାତୁକର୍ଣ୍ଣ୍ୟାଞ୍ଜାତୁକର୍ଣ୍ଣ୍ୟ ଆସୁରାୟଶାତ
 ଯାୟାଜାସୁରାୟଶସ୍ତ୍ରୈବଶେସ୍ତ୍ରୈବଶିରୌପଜନ୍ନନେରୌପଜନ୍ନନିରାସୁରେସୁରିର୍ଭାରଦ୍ବାଜାଦ୍-ଭାରଦ୍ବାଜ
 ଆତ୍ରେୟାଦାତ୍ରେୟୋ ମାଷ୍ଟେର୍ମାଷ୍ଟିଗୌତମାଦ୍-ଗୌତମୋ ଗୌତମାଦ୍-ଗୌତମୋ
 ବାସ୍ତ୍ୟାଦ୍ବାସ୍ୟଃ ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟାଞ୍ଜାଣ୍ଡିଲ୍ୟଃ କୈଶୋର୍ଯ୍ୟାକ୍ରାପ୍ୟାକୈଶୋର୍ଯ୍ୟଃ କାପ୍ୟଃ
 କୁମାରହାରିତାକୁମାରହାରିତୋ ଗାଲବାଦ୍-ଗାଲବୋ ବିଦର୍ଭୀକୌଣ୍ଡିନ୍ୟାଦ୍ବିଦର୍ଭୀକୌଣ୍ଡିନ୍ୟା
 ବସ୍ତନପାତୋ ବାଭ୍ରବାଦ୍ବସ୍ତନପାଦ୍ବାଭ୍ରବଃ ପଥଃ ସୌଭରାପୁନ୍ନଃ
 ସୌଭରୋଽୟାସ୍ୟାଦାଞ୍ଜିରସାଦୟାସ୍ୟ ଆଞ୍ଜିରସ ଆଭୂତେସ୍ତାଷ୍ଟ୍ରାଦାଭୂତିସ୍ତାଷ୍ଟ୍ରା
 ବିଶ୍ବରୂପାଷ୍ଟ୍ରାଦ୍ବିଶ୍ବରୂପସ୍ତାଷ୍ଟ୍ରାଃଶ୍ବିତ୍ୟାମଶ୍ବିନୌ ଦଧୀତ ଆଥର୍ବଣାଦଧ୍ୟତ୍ତାଥର୍ବଣୋଽଥର୍ବଣୋ
 ଦୈବାଦଥର୍ବା ଦୈବୋ ମୃତ୍ୟୋଃ ପ୍ରାଧ୍ବଂସନାନ୍ତୁତ୍ୟଃ ପ୍ରାଧ୍ବଂସନଃ ପ୍ରଧ୍ବଂସନାତ୍-ପ୍ରଧ୍ବଂସନ
 ଏକର୍ଷେରେକର୍ଷିର୍ବିପ୍ରତିଭେର୍ବିପ୍ରତିଭିର୍ବ୍ୟଷ୍ଟେର୍ବ୍ୟଷ୍ଟିଃ ସନାରୋଃ ସନାରୁଃ ସନାତନାସ୍ତନାତନଃ
 ସନଗାସ୍ତନଗଃ ପରମେଷ୍ଟିନଃ ପରମେଷ୍ଟିଃ ବ୍ରହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ବୟଂଭୁ ବ୍ରହ୍ମଣେ ନମଃ ।। ୩।।

।। ଇତି ଦ୍ବିତୀୟାଧ୍ୟାୟେଷଷ୍ଠଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

।। ଇତି ବୃହଦାରଣ୍ୟକୋପନିଷଦି ଦ୍ବିତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।

।। ଅଥ ବ୍ରହ୍ମାୟୋଧ୍ୟାୟଃ ।।

।। ଅଥ ପ୍ରଥମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

ଓଁ ଜନକୋ ହ ବୈଦେହୋ ବହୁଦକ୍ଷିଣେନ ଯୁଜ୍ଞେନେଜେ ତତ୍ର ହ କୁରୁପଞ୍ଚାଲାନାଂ
ବ୍ରାହ୍ମଣା ଅଭିସମେତା ବତୁରୁସ୍ତସ୍ୟ ହ ଜନକସ୍ୟ ବୈଦେହସ୍ୟ ବିଜିଜ୍ଞାସା
ବତୁବ କଃ ସ୍ଥିଦେଷାଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନାମନୁତାନତମ ଇତି ସ ହ ଗବାଃ
ସହସ୍ରମବରୁରୋଧ ଦଶ ଦଶ ପାଦା ଏକୈକସ୍ୟାଃ ଶୃଙ୍ଗାୟୋରାବଢା ବତୁରୁଃ ।। ୧।।

ତାନ୍-ହୋବାତ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଭଗବନ୍ତୋ ଯୋ ବୋ ବ୍ରହ୍ମିଷ୍ଠଃ ସ ଏତା ଗା ଭଦଜତାମିତି ।
ତେ ହ ବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ଦଧୁଷୁରଥ ହ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ୟଃ ସ୍ବମେବ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣମୁବାଚୈତାଃ ସୌମ୍ୟୋଦଜ
ସାମଗ୍ରବାଣା ଇତି ତା ହୋଦାତକାର ତେ ହ ବ୍ରାହ୍ମଣାଶୁକ୍ରଧୁଃ କଥଂ ନୋ ବ୍ରହ୍ମିଷ୍ଠୋ ବୁବୀତେତ୍ୟଥ
ହ ଜନକସ୍ୟ ବୈଦେହସ୍ୟ ହୋତାଃଶୂଲୋ ବତୁବ ସ ହୈନଂ ପପ୍ରୁକ୍ତ ତ୍ବଂ ନୁ ଖଲୁ ନୋ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ୟ
ବ୍ରହ୍ମିଷ୍ଠୋଽସୀନା ଇତି ସ ହୋବାତ ନମୋ ବୟଂ ବ୍ରହ୍ମିଷ୍ଠାୟ କୁର୍ମୋ ଗୋକାମା ଏବ ବୟଃ ସ୍ଥ ଇତି
ତଃ ହ ତତ ଏବ ପ୍ରଷ୍ଠଂ ଦପ୍ରେ ହୋତାଃଶୂଲଃ ।। ୨।।

ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ୟୋତି ହୋବାତ ଯଦିଦଃ ସର୍ବଂ ମୃତ୍ୟୁନାଃଽପ୍ତଃ, ସର୍ବଂ ମୃତ୍ୟୁନାଭିପନ୍ନଂ କେନ ଯଜମାନୋ
ମୃତ୍ୟୋରାପ୍ତିମତିମୁତ୍ୟତ ଇତି ହୋତ୍ରର୍ତ୍ତ୍ୱିଜାଗ୍ନିନା ବାତା ବାଗ୍ନୈ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ ହୋତା ତଦ୍ୟୋୟଂ
ବାକ୍ ସୋଽୟମଗ୍ନିଃ ସ ହୋତା ସା ମୁକ୍ତିଃ ସାଽତିମୁକ୍ତିଃ ।। ୩।।

ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ୟୋତି ହୋବାତ ଯଦିଦଃ ସର୍ବମହୋରାତ୍ରାଭ୍ୟାମାପ୍ତଃ, ସର୍ବମହୋରାତ୍ରାଭ୍ୟାମଭିପନ୍ନଂ କେନ
ଯଜମାନୋଽହୋରାତ୍ରୟୋରାପ୍ତିମତିମୁତ୍ୟତ ଇତ୍ୟଧ୍ୱର୍ଯୁଶର୍ତ୍ତ୍ୱିଜା ଚକ୍ଷୁଷାଽଽଦିତ୍ୟେନ ଚକ୍ଷୁର୍ବୈ
ଯଜ୍ଞସ୍ୟାଧ୍ୱର୍ଯୁସ୍ତଦ୍ୟଦିଦଂ ଚକ୍ଷୁଃ ସୋଽସାବାଦିତ୍ୟଃ ସୋଽଧ୍ୱର୍ଯୁଃ ସ ମୁକ୍ତିଃ ସାଽତିମୁକ୍ତିଃ ।। ୪।।

ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ୟୋତି ହୋବାତ ଯଦିଦଃ ସର୍ବଂ ପୂର୍ବପକ୍ଷାପରପକ୍ଷାଭ୍ୟାମାପ୍ତଃ, ସର୍ବଂ
ପୂର୍ବପକ୍ଷାପରପକ୍ଷାଭ୍ୟାମଭିପନ୍ନଂ କେନ ଯଜମାନଃ ପୂର୍ବପକ୍ଷାପରପକ୍ଷୟୋରାପ୍ତିମତିମୁତ୍ୟତ
ଇତ୍ୟୁଦ୍ଧାତ୍ରର୍ତ୍ତ୍ୱିଜା ବାୟୁନା ପ୍ରାଣେନ ପ୍ରାଣୋ ବୈ ଯଜ୍ଞସ୍ୟୋଦ୍ଧାତା ତଦ୍ୟୋଽୟଂ ପ୍ରାଣଃ ସ ବାୟୁଃ
ସ ଉଦ୍ଧାତା ସ ମୁକ୍ତିଃ ସାଽତିମୁକ୍ତିଃ ।। ୫।।

ୟାଞ୍ଜିବଲ୍ଲେପତି ହୋବାଚ ଯଦିଦମନ୍ତ୍ରରିକ୍ଷମନାରମୁଣମିବ କେନାଃକ୍ରମେଣ ଯଜମାନଃ ସ୍ୱର୍ଗଂ
ଲୋକମାକ୍ରମତ ଇତି ବ୍ରହ୍ମଣର୍ତ୍ତଜା ମନସା ଚନ୍ଦ୍ରେଣ ମନୋ ବୈ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମା ତଦ୍ୟଦିଦଂ ମନଃ
ସୋଃସୌ ଚନ୍ଦ୍ରଃ ସ ବ୍ରହ୍ମା ସା ମୁକ୍ତିଃ ସାଂତିମୁକ୍ତିରିତ୍ୟତିମୋକ୍ଷା ଅଥ ସଂପଦଃ ।। ୬।।

ୟାଞ୍ଜିବଲ୍ଲେପତି ହୋବାଚ କତିଭିରୟମଦ୍ୟର୍ଗ୍ଭିର୍ହୋତାସ୍ତ୍ରନ୍ୟଜ୍ଞେ କରିଷ୍ୟତୀତି
ତିସ୍ତୃଭିରିତି କତମାସ୍ତ୍ରାସ୍ତିସ୍ତ ଇତି ପୁରୋହନ୍ନୁବାକ୍ୟା ଚ ଯାଜ୍ୟା ଚ ଶସ୍ୟୈବ
ତୃତୀୟା କିଂ ତାଭିର୍ଜୟତୀତି ଯଜ୍ଞିଂଚେଦଂ ପ୍ରାଶତୁଦିତି ।। ୭।।

ୟାଞ୍ଜିବଲ୍ଲେପତି ହୋବାଚ କତ୍ୟୟମଦ୍ୟାଧ୍ୟର୍ଯୁରସ୍ତ୍ରନ୍ୟଜ୍ଞ ଆହୁତୀର୍ହୋଷ୍ୟତୀତି ତିସ୍ତ ଇତି କତମାସ୍ତ୍ରାସ୍ତିସ୍ତ
ଇତି ଯା ଦୁତା ଉଦ୍ଘୃଲନ୍ତି ଯା ଦୁତା ଅତିନେଦନ୍ତେ ଯା ଦୁତା ଅଧିଶେରତେ କିଂ ତାଭିର୍ଜୟତୀତି ଯା
ଦୁତା ଉଦ୍ଘୃଲନ୍ତି ଦେବଲୋକମେବ ତାଭିର୍ଜୟତି ଦୀପ୍ୟତ ଇବ ହି ଦେବଲୋକୋ ଯା ଦୁତା
ଅତିନେଦନ୍ତେ ପିତୃଲୋକମେବ ତାଭିର୍ଜୟତ୍ୟତୀବ ହି ପିତୃଲୋକୋ ଯା ଦୁତା ଅଧିଶେରତେ
ମନୁଷ୍ୟଲୋକମେବ ତାଭିର୍ଜୟତ୍ୟଧ ଇବ ହି ମନୁଷ୍ୟଲୋକଃ ।। ୮।।

ୟାଞ୍ଜିବଲ୍ଲେପତି ହୋବାଚ କତିଭିରୟମଦ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମା ଯଜ୍ଞଂ ଦକ୍ଷିଣତୋ
ଦେବତାଭିର୍ଗୋପାୟତୀତ୍ୟେକୟେତି କତମା ସୈକେତି ମନ ଏବେତ୍ୟନନ୍ତଂ ବୈ
ମନୋଽନନ୍ତା ବିଶ୍ୱେ ଦେବା ଅନନ୍ତମେବ ସ ତେନ ଲୋକଂ ଜୟତି ।। ୯।।

ୟାଞ୍ଜିବଲ୍ଲେପତି ହୋବାଚ କତ୍ୟୟମଦ୍ୟୋଦ୍ଘାତାଂସ୍ତ୍ରନ୍ୟଜ୍ଞେ ସ୍ତ୍ରୋତ୍ରିୟାଃ ସ୍ତ୍ରୋଷ୍ୟତୀତି
ତିସ୍ତ ଇତି କତମାସ୍ତ୍ରାସ୍ତିସ୍ତ ଇତି ପୁରୋହନ୍ନୁବାକ୍ୟା ଚ ଯାଜ୍ୟା ଚ ଶସ୍ୟୈବ ତୃତୀୟା କତମାସ୍ତ୍ରା
ୟା ଅଧ୍ୟାତ୍ମମିତି ପ୍ରାଶ ଏବ ପୁରୋହନ୍ନୁବାକ୍ୟାଽପାନୋ ଯାଜ୍ୟା ବ୍ୟାନଃ ଶସ୍ୟା କିଂ ତାଭିର୍ଜୟତୀତି
ପୃଥିବୀଲୋକମେବ ପୁରୋହନ୍ନୁବାକ୍ୟାୟା ଜୟତ୍ୟନ୍ତରିକ୍ଷଲୋକଂ ଯାଜ୍ୟାୟା ଦ୍ୟୁଲୋକଃ ଶସ୍ୟାୟା
ତତୋ ହ ହୋତାଂଶୁଲ ଉପରରାମ ।। ୧୦।।

।। ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେପ୍ରଥମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

॥ ଅଥ ଦ୍ଵିତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ହୈନଂ ଜାରହ୍ନାରବ ଆର୍ତ୍ତଭାଗଃ ପପ୍ରୁକ୍ଷ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟତି ହୋବାଚ କତି ଗ୍ରହାଃ କତ୍ୟତିଗ୍ରହା ଇତି
ଅଷ୍ଟୌ ଗ୍ରହା ଅଷ୍ଟାବତିଗ୍ରହା ଇତି ଯେ ତେଃଷ୍ଟୌ ଗ୍ରହା ଅଷ୍ଟାବତିଗ୍ରହାଃ କତମେ ତ ଇତି ॥ ୧॥

ପ୍ରାଣୋ ବୈ ଗ୍ରହଃ ସୋଽପାନେନାଽତିଗ୍ରାହେଣ ଗୃହୀତୋଽପାନେନ ହି ଗନ୍ଧାଞ୍ଜିୟତି ॥ ୨॥

ବାଗ୍ନୈ ଗ୍ରହଃ ସ ନାମ୍ନାଽତିଗ୍ରାହେଣ ଗୃହୀତୋ ବାଚା ହି ନାମାନ୍ୟଭିବଦତି ॥ ୩॥

ଜିହ୍ଵା ବୈ ଗ୍ରହଃ ସ ରସେନାଽତିଗ୍ରାହେଣ ଗୃହୀତୋ ଜିହ୍ଵୟା ହି ରସାନ୍ନିଜାନାତି ॥ ୪॥

ଚକ୍ଷୁର୍ବୈ ଗ୍ରହଃ ସ ରୂପେନାଽତିଗ୍ରାହେଣ ଗୃହୀତଶ୍ଚକ୍ଷୁଷା ହି ରୂପାଣି ପଶ୍ୟତି ॥ ୫॥

ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ବୈ ଗ୍ରହଃ ସ ଶବ୍ଦେନାଽତିଗ୍ରାହେଣ ଗୃହୀତଃ ଶ୍ରୋତ୍ରେଣ ହି ଶବ୍ଦାଞ୍ଜୁଶୋତି ॥ ୬॥

ମନୋ ବୈ ଗ୍ରହଃ ସ କାମେନାଽତିଗ୍ରାହେଣ ଗୃହୀତୋ ମନସା ହି କାମାନ୍-କାମୟତେ ॥ ୭॥

ହସ୍ତୌ ବୈ ଗ୍ରହଃ ସ କର୍ମଣାଽତିଗ୍ରାହେଣ ଗୃହୀତୋ ହସ୍ତାଭ୍ୟାଂ ହି କର୍ମ କରୋତି ॥ ୮॥

ତ୍ଵଗ୍ନୈ ଗ୍ରହଃ ସ ସ୍ଵର୍ଗେନାଽତିଗ୍ରାହେଣ ଗୃହୀତସ୍ତ୍ଵଚା ହି ସ୍ଵର୍ଗାନ୍ନୈଦୟତ
ଇତ୍ୟେତେଃଷ୍ଟୌ ଗ୍ରହା ଅଷ୍ଟାବତିଗ୍ରହାଃ ॥ ୯॥

ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟତି ହୋବାଚ ଯଦିଦଂ ସର୍ବଂ ମୃତ୍ୟୋରନ୍ନଂ କା ସ୍ଥିମ୍ନା ଦେବତା
ୟସ୍ୟା ମୃତ୍ୟୁରନ୍ନମିତ୍ୟଗ୍ନିର୍ବୈ ମୃତ୍ୟୁଃ ସୋଽପାନନ୍ନମପ ପୁନର୍ମୃତ୍ୟୁଂ ଜୟତି ॥ ୧୦॥

ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟତି ହୋବାଚ ଯତ୍ରାୟଂ ପୁରୁଷୋ ମ୍ରିୟତ ଉଦସ୍ମାତ୍-ପ୍ରାଣାଃ କ୍ରାମନ୍ତ୍ୟାହୋନା ନେତି ନେତି
ହୋବାଚ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟାଽତ୍ରିବ ସମବନୀୟନ୍ତେ ସ ଉଚ୍ଛ୍ଵୟତ୍ୟାଧ୍ଵାୟତ୍ୟାଧ୍ଵାତୋ ମୃତଃ ଶେତେ ॥ ୧୧॥

ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟତି ହୋବାଚ ଯତ୍ରାୟଂ ପୁରୁଷୋ ମ୍ରିୟତେ କିମେନଂ ନ ଜହାତୀତି
ନାମେତ୍ୟନନ୍ତଂ ବୈ ନାମାନନ୍ତା ବିଶ୍ଵେ ଦେବା ଅନନ୍ତମେବ ସ ତେନ ଲୋକଂ ଜୟତି ॥ ୧୨॥

ୟାଞ୍ଜିବଲ୍ଲେପି ହୋବାଚ ଯତ୍ରାସ୍ୟ ପୁରୁଷସ୍ୟ ମୃତସ୍ୟାଗ୍ନିଂ ବାଗପ୍ୟେତି ବାଚଂ ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁରାଦିତ୍ୟଂ
ମନଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରଂ ଦିଶଃ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ପୃଥିବୀଂ ଶରୀରମାକାଶମାତ୍ମୌଷଧୀର୍ଲୋମାନି ବନସ୍ପତୀନ୍-କେଶା ଅପ୍ସୁ
ଲୋହିତଂ ଚ ରେତଶ୍ଚ ନିଧୀୟତେ କ୍ବୀୟଂ ତଦା ପୁରୁଷୋ ଭବତୀତ୍ୟହର ସୌମ୍ୟ
ହସ୍ତମାର୍ତଭାଗାଃଃବାମେବୈତସ୍ୟ ବେଦିଷ୍ୟାବୋ ନ ନାବେତତ୍ ସଜନ ଇତି ତୌ ହୋକ୍ତ୍ରମ୍ୟ
ମନ୍ତ୍ରୟାଂଚକ୍ରାତେ ତୌ ହ ଯଦୁଚତୁଃ କର୍ମ ହୈବ ତଦୁଚତୁରଥ ଯତ୍-ପ୍ରଶଶଂସତୁଃ କର୍ମ ହୈବ
ତତ୍-ପ୍ରଶଶଂସତୁଃ ପୁଣ୍ୟୋ ବୈ ପୁଣ୍ୟେନ କର୍ମଣା ଭବତି ପାପଃ ପାପେନେତି ତତୋ ହ ଜାରହାରବ
ଆର୍ତଭାଗ ଭପରରାମ ।। ୧୩।।

।। ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେତୃତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

।। ଅଥ ତୃତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

ଅଥ ହୈନଂ ଭୂଭୂ୍ୟର୍ଲୀହ୍ୟାୟନିଃ ପପ୍ରଞ୍ଚ ଯାଞ୍ଜିବଲ୍ଲେପି ହୋବାଚ ମଦ୍ରେଷୁ ଚରକାଃ ପର୍ଯ୍ୟବ୍ରଜାମ ତେ
ପତଞ୍ଜିଲସ୍ୟ କାପ୍ୟସ୍ୟ ଗୃହାନ୍ନୈମ ତସ୍ୟାସୀଦ୍ବୁହିତା ଗନ୍ଧର୍ବଗୃହୀତା ତମପୃଚ୍ଛାମ କୋଂସୀତି
ସୋଂବ୍ରବୀସୁଧନ୍ବାଃଃଞ୍ଜିରସ ଇତି ତଂ ଯଦା ଲୋକାନାମଦ୍ରାନପୃଚ୍ଛାମାଧୈନମବ୍ରୁମ କ୍ବ ପାରିକ୍ଷିତା
ଅଭବନ୍ନିତି କ୍ବ ପାରିକ୍ଷିତା ଅଭବନ୍ ସ ତ୍ବା ପୃଚ୍ଛାମି ଯାଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟ କ୍ବ ପାରିକ୍ଷିତା ଅଭବନ୍ନିତି ।। ୧।।

ସ ହୋବାଚୋବାଚ ବୈ ସୋଂଗଚ୍ଛନ୍ତୈ ତେ ତଦ୍ୟତ୍ରାଶ୍ବମେଧୟାଜିନୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି କ୍ବ
ନୃଶ୍ବମେଧୟାଜିନୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଦ୍ବାତ୍ରିଂଶତଂ ବୈ ଦେବରଥାହ୍ମ୍ୟାନ୍ୟୟଂ ଲୋକସ୍ତଂ ସମନ୍ତଂ ପୃଥିବୀ
ଦ୍ବିସ୍ତ୍ରାବପୂର୍ଯେତି ତାଂ ସମନ୍ତଂ ପୃଥିବୀ ଦ୍ବିସ୍ତ୍ରାବସମୁଦ୍ରଃ ପର୍ଯେତି ତଦ୍ୟାବତୀ କ୍ଷୁରସ୍ୟ ଧାରା ଯାବଦ୍ବା
ମକ୍ଷିକାୟାଃ ପତ୍ରଂ ତାବାନନ୍ତରେଶାକାଶସ୍ତାନିନ୍ଦ୍ରଃ ସୁପର୍ଣ୍ଣୋ ଭୂତ୍ବା ବାୟବେ ପ୍ରାୟଚ୍ଛତ୍ବାନ୍ଦାୟୁରାତ୍ମନି
ଧିତ୍ବା ତତ୍ରାଗମୟଦ୍ୟତ୍ରାଶ୍ବମେଧୟାଜିନୋଃଭବନ୍ନିତ୍ୟେବମିବ ବୈ ସ ବାୟୁମେବ ପ୍ରଶଶଂସ
ତସ୍ମାଦ୍ବାୟୁରେବ ବ୍ୟଷ୍ଟିର୍ବାୟୁଃ ସମକ୍ଷିରପ ପୁନର୍ମୃତ୍ୟୁଂ ଜୟତି ଯ ଏବଂ ବେଦ ତତୋ ହ
ଭୂଭୂ୍ୟର୍ଲୀହ୍ୟାୟନିରୂପରରାମ ।। ୨।।

।। ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେତୃତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

॥ ଅଥ ଚତୁର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ହୈନମୁଷସ୍ତଶ୍ଚାକ୍ରାୟଣଃ ପପ୍ରୁକ୍ଷ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟତି ହୋବାଚ ଯସ୍ମାନ୍ନାଦପରୋକ୍ଷାଦୁକ୍ତଃ ଯଃ ଆତ୍ମା
ସର୍ବାନ୍ତରସ୍ତଂ ମେ ବ୍ୟାଚକ୍ଷ୍ମ ଏତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମା ସର୍ବାନ୍ତରଃ କତମୋ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ସର୍ବାନ୍ତରୋ ଯଃ
ପ୍ରାଣେନ ପ୍ରାଣିତି ସ ତ ଆତ୍ମା ସର୍ବାନ୍ତରୋ ଯୋଃପାନେନାପାନିତି ସ ତ ଆତ୍ମା ସର୍ବାନ୍ତରୋ ଯୋ
ବ୍ୟାନେନ ବ୍ୟାନିତି ସ ତ ଆତ୍ମା ସର୍ବାନ୍ତରୋ ଯ ଉଦାନେନୋଦାନିତି ସ ତ ଆତ୍ମା ସର୍ବାନ୍ତର
ଏଷ ତ ଆତ୍ମା ସର୍ବାନ୍ତରଃ ॥ ୧॥

ସ ହୋବାଚୋଷସ୍ତଶ୍ଚାକ୍ରାୟଣୋ ଯଥା ବିବ୍ରୁୟାଦସୌ ଗୌରସାବଶ୍ଚ ଇତ୍ୟେବମେବୈତଦ୍ୟାପଦିଷ୍ଟଂ
ଭବତି ଯଦେବ ସାନ୍ନାଦପରୋକ୍ଷାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ଯ ଆତ୍ମା ସର୍ବାନ୍ତରତଂ ମେ ବ୍ୟାଚକ୍ଷ୍ମେତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମା
ସର୍ବାନ୍ତରଃ କତମୋ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ସର୍ବାନ୍ତରଃ ।

ନ ଦୃଷ୍ଟେର୍ଦ୍ରଷ୍ଟାରଂ ପଶ୍ୟେନ୍ ଶ୍ରୂତେଃ ଶ୍ରୋତାରଂ ଶୃଣୁୟା ନ ମତେର୍ମତ୍ତାରଂ ମନ୍ତ୍ରୀଥା ନ
ବିଜ୍ଞାତେର୍ବିଜ୍ଞାତାରଂ ବିଜାନୀୟା ଏଷ ତ ଆତ୍ମା ସର୍ବାନ୍ତରୋଽତୋଽନ୍ୟଦାର୍ତଂ ତତୋ
ହୋଷସ୍ତଶ୍ଚାକ୍ରାୟଣ ଉପରରାମ ॥ ୨॥

॥ ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେଚତୁର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ପଞ୍ଚମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ହୈନଂ କହୋଲଃ କୌଷୀତକେୟଃ ପପ୍ରୁକ୍ଷ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟତି ହୋବାଚ ଯଦେବ
ସାନ୍ନାଦପରୋକ୍ଷାଦୁକ୍ତଃ ଯ ଆତ୍ମା ସର୍ବାନ୍ତରସ୍ତଂ ମେ ବ୍ୟାଚକ୍ଷ୍ମେତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମା ସର୍ବାନ୍ତରଃ ।
କତମୋ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ସର୍ବାନ୍ତରୋ ଯୋଃଶୟନାୟାପିପାସେ ଶୋକଂ ମୋହଂ ଜରାଂ ମୃତ୍ୟୁମତ୍ୟେତି ।
ଏତଂ ବୈ ତମାତ୍ମାନଂ ବିଦିତ୍ବା ବ୍ରାହ୍ମଣାଃ ପୁତ୍ରେଷଶାୟାଶ୍ଚ ବିତ୍ତେଷଶାୟାଶ୍ଚ ଲୋକୈଷଶାୟାଶ୍ଚ
ବୁଧାୟାଥ ଭିକ୍ଷାଚର୍ଯ୍ୟଂ ଚରନ୍ତି ଯା ହ୍ୟେବ ପୁତ୍ରେଷଶା ସା ବିତ୍ତେଷଶା ଯା ବିତ୍ତେଷଶା ସା
ଲୋକୈଷଶୋଭେ ହ୍ୟେତେ ଏଷଶେ ଏବ ଭବତସ୍ତସ୍ମାଦ୍ ବ୍ରାହ୍ମଣଃ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟଂ ନିର୍ବିଦ୍ୟ ବାଲ୍ୟେନ
ତିଷ୍ଠାସେଦ୍ବାଲ୍ୟଂ ଚ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟଂ ଚ ନିର୍ବିଦ୍ୟାଥ ମୁନିରମୌନଂ ଚ ମୌନଂ ଚ ନିର୍ବିଦ୍ୟାଽଥ ବ୍ରାହ୍ମଣଃ ସ
ବ୍ରାହ୍ମଣଃ କେନ ସ୍ୟାଦ୍ୟେନ ସ୍ୟାତ୍ତେନେଦୃଶ ଏବାତୋଽନ୍ୟଦାର୍ତଂ ତତୋ ହ କହୋଲଃ
କୌଷୀତକେୟ ଉପରରାମ ॥ ୧॥

॥ ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେପଞ୍ଚମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ଷଷ୍ଠଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ହୈନଂ ଗାର୍ଗୀ ବାଚକ୍ନବୀ ପପ୍ରୁଷ୍ଠ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲେତି ହୋବାଚ ଯଦିଦଂ ସର୍ବମସ୍ମୋତଂ ଚ ପ୍ରୋତଂ
ଚ କସ୍ମିନ୍ନୁ ଖଲ୍ଲାପ ଓତାଶ୍ଚ ପ୍ରୋତାଶ୍ଚେତି ବାୟୈ ଗାର୍ଗୀତି କସ୍ମିନ୍ନୁ ଖଲୁ ବାୟୁରୋତଶ୍ଚ
ପ୍ରୋତଶ୍ଚେତ୍ୟନ୍ତରିକ୍ଷଲୋକେଷୁ ଗାର୍ଗୀତି କସ୍ମିନ୍ନୁ ଖଲ୍ଲନ୍ତରିକ୍ଷଲୋକା ଓତାଶ୍ଚ ପ୍ରୋତାଶ୍ଚେତି
ଗନ୍ଧର୍ବଲୋକେଷୁ ଗାର୍ଗୀତି କସ୍ମିନ୍ନୁ ଗନ୍ଧର୍ବଲୋକା ଓତାଶ୍ଚ ପ୍ରୋତାଶ୍ଚେତ୍ୟାଦିତ୍ୟଲୋକେଷୁ ଗାର୍ଗୀତି
କସ୍ମିନ୍ ନୁ ଖଲ୍ଲାଦିତ୍ୟଲୋକା ଓତାଶ୍ଚ ପ୍ରୋତାଶ୍ଚେତି ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକେଷୁ ଗାର୍ଗୀତି କସ୍ମିନ୍ନୁ ଖଲୁ
ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକା ଓତାଶ୍ଚ ପ୍ରୋତାଶ୍ଚେତି ନକ୍ଷତ୍ରଲୋକେଷୁ ଗାର୍ଗୀତି କସ୍ମିନ୍ନୁ ଖଲୁ ନକ୍ଷତ୍ରଲୋକା ଓତାଶ୍ଚ
ପ୍ରୋତାଶ୍ଚେତି ଦେବଲୋକେଷୁ ଗାର୍ଗୀତି କସ୍ମିନ୍ନୁ ଖଲୁ ଦେବଲୋକା ଓତାଶ୍ଚ
ପ୍ରୋତାଶ୍ଚେତୀନ୍ଦ୍ରଲୋକେଷୁ ଗାର୍ଗୀତି କସ୍ମିନ୍ନୁ ଖଲ୍ଲିନ୍ଦ୍ରଲୋକା ଓତାଶ୍ଚ ପ୍ରୋତାଶ୍ଚେତି ପ୍ରଜାପତିଲୋକେଷୁ
ଗାର୍ଗୀତି କସ୍ମିନ୍ନୁ ଖଲୁ ପ୍ରଜାପତିଲୋକା ଓତାଶ୍ଚ ପ୍ରୋତାଶ୍ଚେତି ବ୍ରହ୍ମଲୋକେଷୁ ଗାର୍ଗୀତି କସ୍ମିନ୍ନୁ ଖଲୁ
ବ୍ରହ୍ମଲୋକା ଓତାଶ୍ଚ ପ୍ରୋତାଶ୍ଚେତି ସ ହୋବାଚ ଗାର୍ଗୀ ମାଃତିପ୍ରାକ୍ଷୀର୍ମା ତେ ମୂର୍ଧା
ବ୍ୟପସ୍ତଦନତିପ୍ରଶ୍ନାଂ ବୈ ଦେବତାମତିପୃଚ୍ଛସି ଗାର୍ଗୀ ମାଃତିପ୍ରାକ୍ଷୀରିତି ତତୋ ହ ଗାର୍ଗୀ
ବାଚକ୍ନୁ୍ୟପରରାମ ॥ ୧॥

॥ ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେଷଷ୍ଠଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ସପ୍ତମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ହୈନମୁଦାଲକ ଆରୁଣିଃ ପପ୍ରୁଷ୍ଠ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲେତି ହୋବାଚ ମଦ୍ରେଷ୍ଟବସାମ ପତଞ୍ଜିଲସ୍ୟ କାପ୍ୟସ୍ୟ
ଗୃହେଷୁ ଯୁଜ୍ଞମଧୀୟାନାସ୍ତସ୍ୟାସୀଦ୍-ଭାର୍ଯ୍ୟା ଗନ୍ଧର୍ବଗୃହୀତା ତମପୃଚ୍ଛାମ କୋଃସୀତି ସୋଃବ୍ରବୀତ୍
କବନ୍ଧ ଆଥର୍ବଣ ଇତି ସୋଃବ୍ରବୀପୁତଞ୍ଜିଲଂ କାପ୍ୟଂ ଯୁଜ୍ଞିକାଂଶ୍ଚ ବେଢ଼ ନୁ ତ୍ୱଂ କାପ୍ୟ ତସ୍ମତ୍ତଂ
ୟେନାୟଂ ଚ ଲୋକଃ ପରଶ୍ଚ ଲୋକଃ ସର୍ବାଣି ଚ ଭୂତାନି ସଂଦୃଷ୍ଠାନି ଭବନ୍ତିତି ସୋଃବ୍ରବୀପୁତଞ୍ଜିଲଃ
କାପେୟା ନାହଂ ତଦ୍-ଭଗବନ୍ନେଦେତି ସୋଃବ୍ରବୀପୁତଞ୍ଜିଲଂ କାପ୍ୟଂ ଯୁଜ୍ଞିକାଂଶ୍ଚ ବେଢ଼ ନୁ ତ୍ୱଂ
କାପ୍ୟ ତମନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମିଣଂ ଯୁ ଇମଂ ଚ ଲୋକଂ ପରଂ ଚ ଲୋକଂ ସର୍ବାଣି ଚ ଭୂତାନି ଯୋଃତ୍ତରୋ

ୟମୟତୀତି । ସୋଽବ୍ରବୀପୁତଞ୍ଜିଲଃ କାପେୟା ନାହଂ ତଂ ଭଗବନ୍ନୈଦେତି ସୋଽବ୍ରବୀପୁତଞ୍ଜିଲଂ
କାପ୍ୟଂ ଯାଜ୍ଞିକାଂଶ୍ଚ ଯୋ ବୈ ତଜ୍ଜାପ୍ୟ ସୂତ୍ରଂ ବିଦ୍ୟାତ୍ ଚାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମିଣମିତି ସ ବ୍ରହ୍ମବିସ୍ତ ଲୋକବିସ୍ତ
ଦେବବିସ୍ତ ବେଦବିସ୍ତ ଭୂତବିସ୍ତ ଆତ୍ମବିସ୍ତ ସର୍ବବିଦିତି ତେଭ୍ୟୋଽବ୍ରବୀତ୍ସଦହଂ ବେଦ ତଜ୍ଜେତ୍ସଂ
ଯାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ସୂତ୍ରମବିଦ୍ବାଂସ୍ତଂ ଚାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମିଣଂ ବ୍ରହ୍ମଗବୀରୁଦଜସ୍ତେ ମୂର୍ଧା ତେ ବିପତିଷ୍ୟତୀତି ବେଦ ବା
ଅହଂ ଗୌତମ ତସୂତ୍ରଂ ତଂ ଚାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମିଣମିତି ଯୋ ବା ଇଦଂ କଷ୍ଟିଦ୍-ବ୍ରୁୟାଦ୍ଦେଦ ବେଦେତି ଯଥା
ବେଦ୍ଭ ତଥା ବ୍ରୁହୀତି ॥ ୧॥

ସ ହୋବାତ ବାୟୁର୍ବୈ ଗୌତମ ତସୂତ୍ରଂ ବାୟୁନା ବୈ ଗୌତମ ସୁତ୍ରେଣାୟଂ ତ ଲୋକଃ ପରଶ୍ଚ
ଲୋକଃ ସର୍ବାଣି ତ ଭୂତାନି ସଂଦୃଷ୍ଠାନି ଭବନ୍ତି ତସ୍ମାଦ୍ଦୈ ଗୌତମ ପୁରୁଷଂ
ପ୍ରେତମାଦୁର୍ବ୍ୟସ୍ରଂସିଷତାସ୍ୟାଜ୍ଞାନୀତି ବାୟୁନା ହି ଗୌତମ ସୁତ୍ରେଣ ସଂଦୃଷ୍ଠାନି
ଭବନ୍ତିତ୍ୟେବମେବୈତଦ୍ୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମିଣଂ ବ୍ରୁହୀତି ॥ ୨॥

ୟଃ ପୃଥିବ୍ୟାଂ ତିଷ୍ଠନ୍ପୃଥିବ୍ୟା ଅନ୍ତରୋ ଯଂ ପୃଥିବୀ ନ ବେଦ ଯସ୍ୟ ପୃଥିବୀ ଶରୀରଂ ଯଃ
ପୃଥିବୀମନ୍ତ୍ରରୋ ଯମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ॥ ୩॥

ୟୋଽପ୍ସୁ ତିଷ୍ଠନ୍ନଦ୍-ଭ୍ୟୋଽନ୍ତରୋ ଯମାପୋ ନ ବିଦୁର୍ଯ୍ୟସ୍ୟାପଃ ଶରୀରଂ
ୟୋଽପୋଽନ୍ତରୋ ଯମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ॥ ୪॥

ୟୋଽଗ୍ନୌ ତିଷ୍ଠନ୍ନଗ୍ନୈରନ୍ତରୋ ଯମଗ୍ନିର୍ନ ବେଦ ଯସ୍ୟାଗ୍ନିଃ ଶରୀରଂ
ୟୋଽଗ୍ନିମନ୍ତ୍ରରୋ ଯମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ॥ ୫॥

ୟୋଽନ୍ତରିକ୍ଷେ ତିଷ୍ଠନ୍ନନ୍ତରିକ୍ଷାଦନ୍ତରୋ ଯମନ୍ତରିକ୍ଷଂ ନ ବେଦ ଯସ୍ୟାନ୍ତରିକ୍ଷଂ
ଶରୀରଂ ଯୋଽନ୍ତରିକ୍ଷମନ୍ତ୍ରରୋ ଯମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ॥ ୬॥

ୟୋ ବାୟୌ ତିଷ୍ଠନ୍ନାୟୌରନ୍ତରୋ ଯଂ ବାୟୁର୍ନ ବେଦ ଯସ୍ୟ ବାୟୁଃ ଶରୀରଂ ଯୋ
ବାୟୁମନ୍ତ୍ରରୋ ଯମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ॥ ୭॥

ୟୋ ଦିବି ତିଷ୍ଠନ୍ନିବୋଽନ୍ତରୋ ଯଂ ଦୈର୍ଘ୍ୟେନ ବେଦ ଯୁସ୍ୟା ଦୈର୍ଘ୍ୟଃ ଶରୀରଂ ଯୋ
ଦିବମନ୍ତରୋ ଯୁମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ।। ୮।।

ୟ ଆଦିତ୍ୟେ ତିଷ୍ଠନ୍ନାଦିତ୍ୟାଦନ୍ତରୋ ଯୁମାଦିତ୍ୟୋ ନ ବେଦ ଯୁସ୍ୟାଦିତ୍ୟଃ
ଶରୀରଂ ଯୁ ଆଦିତ୍ୟମନ୍ତରୋ ଯୁମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ।। ୯।।

ୟୋ ଦିକ୍ଷୁ ତିଷ୍ଠନ୍ନିଗ୍-ଭ୍ୟୋଽନ୍ତରୋ ଯଂ ଦିଶୋ ନ ବିଦୁର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ଦିଶଃ ଶରୀରଂ
ୟୋ ଦିଶୋଽନ୍ତରୋ ଯୁମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ।। ୧୦।।

ୟଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରତାରକେ ତିଷ୍ଠଂ ଚନ୍ଦ୍ରତାରକାଦନ୍ତରୋ ଯଂ ଚନ୍ଦ୍ରତାରକଂ ନ ବେଦ ଯୁସ୍ୟ
ଚନ୍ଦ୍ରତାରକଂ ଶରୀରଂ ଯଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରତାରକମନ୍ତରୋ ଯୁମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ।। ୧୧।।

ୟ ଆକାଶେ ତିଷ୍ଠନ୍ନାକାଶାଦନ୍ତରୋ ଯୁମାକାଶୋ ନ ବେଦ ଯୁସ୍ୟାକାଶଃ
ଶରୀରଂ ଯୁ ଆକାଶମନ୍ତରୋ ଯୁମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ।। ୧୨।।

ୟସ୍ତମସି ତିଷ୍ଠଂ ସ୍ତମସୋଽନ୍ତରୋ ଯଂ ତମୋ ନ ବେଦ ଯୁସ୍ୟ ତମଃ
ଶରୀରଂ ଯସ୍ତମୋଽନ୍ତରୋ ଯୁମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ।। ୧୩।।

ୟସ୍ତେଜସି ତିଷ୍ଠଂ ସ୍ତେଜସୋଽନ୍ତରୋ ଯଂ ତେଜୋ ନ ବେଦ ଯୁସ୍ୟ ତେଜଃ ଶରୀରଂ
ୟସ୍ତେଜୋଽନ୍ତରୋ ଯୁମୟତ୍ୟେଷ ଏଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତ ଇତ୍ୟପିଦୈବତମଥାପିତୁତମ୍ ।। ୧୪।।

ୟଃ ସର୍ବେଷୁ ଭୂତେଷୁ ତିଷ୍ଠନ୍-ସର୍ବେଭ୍ୟା ଭୂତେଭ୍ୟୋଽନ୍ତରୋ ଯଃ ସର୍ବାଣି
ଭୂତାନି ନ ବିଦୁର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ଶରୀରଂ ଯଃ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନ୍ୟନ୍ତରୋ
ୟମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତ ଇତ୍ୟପିଭୂତମଥାଧ୍ୟାତୁମ୍ ।। ୧୫।।

ୟଃ ପ୍ରାଣେ ତିଷ୍ଠନ୍-ପ୍ରାଣାଦନ୍ତରୋ ଯଂ ପ୍ରାଣୋ ନ ବେଦ ଯୁସ୍ୟ ପ୍ରାଣଃ ଶରୀରଂ
ୟଃ ପ୍ରାଣମନ୍ତରୋ ଯୁମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ।। ୧୬।।

ୟୋ ବାଚି ତିଷ୍ଠନ୍ନାଚୋଽନ୍ତରୋ ଯଂ ବାଚ୍ ନ ବେଦ ଯସ୍ୟ ବାକ୍ ଶରୀରଂ ଯୋ
ବାଚମନ୍ତରୋ ଯମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ।। ୧୭।।

ୟଞ୍ଚକ୍ଷୁଷି ତିଷ୍ଠଃ କ୍ଷୁଷୁଷୋଽନ୍ତରୋ ଯଂ ଚକ୍ଷୁର୍ନ ବେଦ ଯସ୍ୟ ଚକ୍ଷୁଃ ଶରୀରଂ
ୟଞ୍ଚକ୍ଷୁରନ୍ତରୋ ଯମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ।। ୧୮।।

ୟଃ ଶ୍ରୋତ୍ରେ ତିଷ୍ଠଞ୍ଜ୍ଞୋତ୍ରାଦନ୍ତରୋ ଯଃ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ନ ବେଦ ଯସ୍ୟ ଶ୍ରୋତ୍ରଃ
ଶରୀରଂ ଯଃ ଶ୍ରୋତ୍ରମନ୍ତରୋ ଯମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ।। ୧୯।।

ୟୋ ମନସି ତିଷ୍ଠନ୍ନନସୋଽନ୍ତରୋ ଯଂ ମନୋ ନ ବେଦ ଯସ୍ୟ ମନଃ ଶରୀରଂ
ୟୋ ମନୋଽନ୍ତରୋ ଯମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ।। ୨୦।।

ୟସ୍ମୃଚି ତିଷ୍ଠଃ ସ୍ମୃଚୋଽନ୍ତରୋ ଯଂ ତ୍ୱଚ୍ ନ ବେଦ ଯସ୍ୟ ତ୍ୱକ୍ ଶରୀରଂ
ୟସ୍ମୃଚମନ୍ତରୋ ଯମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ।। ୨୧।।

ୟୋ ବିଜ୍ଞାନେ ତିଷ୍ଠନ୍ନିଜ୍ଞାନାଦନ୍ତରୋ ଯଂ ବିଜ୍ଞାନଂ ନ ବେଦ ଯସ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନଃ
ଶରୀରଂ ଯୋ ବିଜ୍ଞାନମନ୍ତରୋ ଯମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତଃ ।। ୨୨।।

ୟୋ ରେତସି ତିଷ୍ଠନ୍ ରେତସୋଽନ୍ତରୋ ଯଃ ରେତୋ ନ ବେଦ ଯସ୍ୟ ରେତଃ
ଶରୀରଂ ଯୋ ରେତୋଽନ୍ତରୋ ଯମୟତ୍ୟେଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତୋଽଦୃଷ୍ଟୋ
ଦ୍ରଷ୍ଟାଃଶ୍ରୁତଃ ଶ୍ରୋତାଃମତୋ ମନ୍ତ୍ରାଃବିଜ୍ଞତୋ ବିଜ୍ଞାତା ନାନ୍ୟୋଽତୋଽସ୍ତି
ଦ୍ରଷ୍ଟା ନାନ୍ୟୋଽତୋଽସ୍ତି ଶ୍ରୋତା ନାନ୍ୟୋଽତୋଽସ୍ତି ମନ୍ତ୍ରା ନାନ୍ୟୋଽତୋଽସ୍ତି
ବିଜ୍ଞାତୈଷ ତ ଆତ୍ମାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟମୃତୋଽତୋଽନ୍ୟଦାର୍ତ୍ତଂ ତତୋ ହୋଦାଲକ
ଆରୁଣିରୁପରରାମ ।। ୨୩।।

।। ଇତି ବୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେ ସପ୍ତମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

॥ ଅଥ ଅଷ୍ଟମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ହ ବାଚକ୍ମରୁ୍ୟବାଚ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଭଗବନ୍ତୋ ହନ୍ତାହମିମଂ ଦ୍ଵୌ ପ୍ରଶ୍ନୌ ପ୍ରକ୍ଷ୍ୟାମି ତୌ ଚେନ୍ନେ
ବକ୍ଷ୍ୟତି ନ ବୈ ଜାତୁ ଯୁଷ୍ମାକମିମଂ କଶ୍ଚିଦ୍-ବ୍ରହ୍ମୋଦ୍ୟଂ ଜେତେତି ପୃଚ୍ଛ ଗାର୍ଗୀତି ॥ ୧॥

ସା ହୋବାଚାହଂ ବୈ ତ୍ଵା ଯାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ଯଥା କାଶ୍ୟା ବା ବୈଦେହୋ ବୋଗ୍ରପୁତ୍ର ଉଜ୍ଞ୍ୟଂ
ଧନୁରଧିଜ୍ୟଂ କୃତ୍ଵା ଦ୍ଵୌ ବାଶବନ୍ତୌ ସପତ୍ନାତିବ୍ୟାଧିନୌ ହସ୍ତେ କୃତ୍ଵୋପୋଷ୍ଠିଷ୍ଠେଦେବମେବାହଂ
ତ୍ଵା ଦ୍ଵାଭ୍ୟାଂ ପ୍ରଶ୍ନାଭ୍ୟାମୁପୋଦସ୍ତ୍ଵାଂ ତୌ ମେ ବ୍ରୁହୀତି ପୃଚ୍ଛ ଗାର୍ଗୀତି ॥ ୨॥

ସା ହୋବାଚ ଯଦୁର୍ଧ୍ଵଂ ଯାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ଦିବୋ ଯଦବାକ୍ ପୃଥିବ୍ୟା ଯଦନ୍ତରା ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଇମେ
ୟଦ୍-ଭୂତଂ ଚ ଭବତ ଭବିଷ୍ୟଜ୍ଞେତ୍ୟାଚକ୍ଷତେ କସ୍ମିଂସ୍ତଦୋତଂ ଚ ପ୍ରୋତଂ ଚେତି ॥ ୩॥

ସ ହୋବାଚ ଯଦୁର୍ଧ୍ଵଂ ଗାର୍ଗି ଦିବୋ ଯଦବାକ୍ ପୃଥିବ୍ୟା ଯଦନ୍ତରା ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଇମେ
ୟଦ୍-ଭୂତଂ ଚ ଭବତ ଭବିଷ୍ୟଜ୍ଞେତ୍ୟାଚକ୍ଷତ ଆକାଶେ ତଦୋତଂ ଚ ପ୍ରୋତଂ ଚେତି ॥ ୪॥

ସା ହୋବାଚ ନମସ୍ତେଷ୍ଠୁ ଯାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ଯୋ ମ ଏତଂ ବ୍ୟବୋଚୋଽପରସ୍ତୈ
ଧାରୟସ୍ତୈତି ପୃଚ୍ଛ ଗାର୍ଗୀତି ॥ ୫॥

ସା ହୋବାଚ ଯଦୁର୍ଧ୍ଵଂ ଯାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ଦିବୋ ଯଦବାକ୍ ପୃଥିବ୍ୟାଃ ଯଦନ୍ତରା ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଇମେ
ୟଦ୍-ଭୂତଂ ଚ ଭବତ ଭବିଷ୍ୟଜ୍ଞେତ୍ୟାଚକ୍ଷତେ କସ୍ମିଂସ୍ତଦୋତଂ ଚ ପ୍ରୋତଂ ଚେତି ॥ ୬॥

ସ ହୋବାଚ ଯଦୁର୍ଧ୍ଵଂ ଗାର୍ଗି ଦିବୋ ଯଦବାକ୍ ପୃଥିବ୍ୟା ଯଦନ୍ତରା ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଇମେ
ୟଦ୍-ଭୂତଂ ଚ ଭବତ ଭବିଷ୍ୟଜ୍ଞେତ୍ୟାଚକ୍ଷତ ଆକାଶ ଏବ ତଦୋତଂ ଚ ପ୍ରୋତଂ ଚେତି
କସ୍ମିନ୍ନୁ ଖଲ୍ଲାକାଶ ଓତଶ୍ଚ ପ୍ରୋତଶ୍ଚେତି ॥ ୭॥

ସ ହୋବାଚୈତଦ୍ଵୈ ତଦକ୍ଷରଂ ଗାର୍ଗି ବ୍ରାହ୍ମଣା
ଅଭିବଦନ୍ତ୍ୟସ୍ମଲମନଶ୍ଚୁହସ୍ତମଦୀର୍ଘମଲୋହିତମସ୍ନେହମଜ୍ଞାୟମତମୋଽବାୟୁନାକାଶମସଙ୍ଗମରସମଗ
ନ୍ଧମଚକ୍ଷୁଷ୍ମମଶ୍ରୋତ୍ରମବାଗମନୋଽତେଜସ୍ଵମପ୍ରାଣମମୁଖମମାତ୍ରମନନ୍ତରମବାହ୍ୟଂ ନ ତଦଶ୍ମାତି
କିଂଚନ ନ ତଦଶ୍ମାତି କଶ୍ଚନ ॥ ୮॥

ଏତସ୍ୟ ବା ଅକ୍ଷରସ୍ୟ ପ୍ରଶାସନେ ଗାର୍ଗି ସୂର୍ଯ୍ୟାଚନ୍ଦ୍ରମସୌ ବିଧୂତୌ ତିଷ୍ଠତ ଏତସ୍ୟ ବା ଅକ୍ଷରସ୍ୟ
ପ୍ରଶାସନେ ଗାର୍ଗି ଦ୍ୟାବାପୃଥିବ୍ୟୌ ବିଧୂତେ ତିଷ୍ଠତ ଏତସ୍ୟ ବା ଅକ୍ଷରସ୍ୟ ପ୍ରଶାସନେ ଗାର୍ଗି
ନିମେଷା ମୁହୂର୍ତ୍ତା ଅହୋରାତ୍ରାଣ୍ୟର୍ଥମାସା ମାସା ଋତବଃ ସଂବହରା ଇତି ବିଧୂତାସ୍ତିଷ୍ଠନ୍ତ୍ୟତସ୍ୟ
ବା ଅକ୍ଷରସ୍ୟ ପ୍ରଶାସନେ ଗାର୍ଗି ପ୍ରାଚ୍ୟୋଽନ୍ୟା ନଦ୍ୟଃ ସ୍ୟନ୍ନନ୍ତେ ଶ୍ଵେତେଭ୍ୟଃ ପର୍ବତେଭ୍ୟଃ
ପ୍ରତୀଚ୍ୟୋଽନ୍ୟା ଯ୍ଯାଂ ଯ୍ଯାଂ ଚ ଦିଶମନ୍ଦ୍ରେତସ୍ୟ ବା ଅକ୍ଷରସ୍ୟ ପ୍ରଶାସନେ ଗାର୍ଗି ଦଦତୋ ମନୁଷ୍ୟାଃ
ପ୍ରଶଂସନ୍ତି ଯୁଜମାନଂ ଦେବା ଦର୍ବୀଂ ପିତରୋଽନ୍ଧାୟତାଃ ।। ୯।।

ୟୋ ବା ଏତଦକ୍ଷରଂ ଗାର୍ଗ୍ୟବିଦିତ୍ୱାଂସ୍ମିଲ୍ଲୋକେ ଜୁହୋତି ଯୁଜତେ ତପସ୍ତପ୍ୟତେ ବହୁନି
ବର୍ଷସହସ୍ରାଣ୍ୟନ୍ତବଦେବାସ୍ୟ ତଦ୍-ଭବତି ଯୋ ବା ଏତଦକ୍ଷରଂ ଗାର୍ଗ୍ୟବିଦିତ୍ୱାସ୍ମାଲ୍ଲୋକାତ୍-ପ୍ରେତି
ସ କୃପଣୋଽଥ ଯ ଏତଦକ୍ଷରଂ ଗାର୍ଗି ବିଦିତ୍ୱାସ୍ମାଲ୍ଲୋକାତ୍-ପ୍ରେତି ସ ବ୍ରାହ୍ମଣଃ ।। ୧୦।।

ତଦ୍ୱା ଏତଦକ୍ଷରଂ ଗାର୍ଗ୍ୟଦୃଷ୍ଟଂ ଦ୍ରଷ୍ଟୂଶ୍ଚୂତଂ ଶ୍ରୋତ୍ରମତଂ ମନ୍ତ୍ରବିଜ୍ଞାତଂ ବିଜ୍ଞାତୃ ନାନ୍ୟଦତୋଽସ୍ତି
ଦ୍ରଷ୍ଟୃ ନାନ୍ୟଦତୋଽସ୍ତି ଶ୍ରୋତୃ ନାନ୍ୟଦତୋଽସ୍ତି ମନ୍ତ୍ର ନାନ୍ୟଦତୋଽସ୍ତି ବିଜ୍ଞାତ୍ରେତସ୍ମିନ୍
ଖଲ୍ଲକ୍ଷରେ ଗାର୍ଗ୍ୟାକାଶ ଓତଶ୍ଚ ପ୍ରୋତଶ୍ଚେତି ।। ୧୧।।

ସା ହୋବାତ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଭଗବନ୍ତସ୍ତଦେବ ବହୁ ମନେଧ୍ୱଂ ଯଦସ୍ମାନ୍ନମସ୍ମାରେଣ ମୁତ୍ୟେଧ୍ୱଂ ନ ବୈ
ଜାତୁ ଯୁଷ୍ମାକମିମଂ କଶ୍ଚିଦ୍ବୁହ୍ନୋଦ୍ୟଂ ଜେତେତି ତତୋ ହ ବାଚକ୍ବରୁପରରାମ ।। ୧୨।।

।। ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଽଷ୍ଟମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

॥ ଅଥ ନବମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ହୈନଂ ବିଦଗ୍ଧଃ ଶାକଲ୍ୟଃ ପପ୍ରୁକ୍ଷ କତି ଦେବା ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲେ୍ୟତି ସ ହୈତୟୈବ ନିବିଦା
ପ୍ରତିପେଦେ ଯୁବନ୍ତୋ ବୈଶ୍ଵଦେବସ୍ୟ ନିବିଦ୍ୟାତ୍ୟନ୍ତେ ତ୍ରୟଶ୍ଚ ତ୍ରୀ ଚ ଶତା ତ୍ରୟଶ୍ଚ ତ୍ରୀ ଚ
ସହସ୍ରେତ୍ୟାମିତି ହୋବାଚ କତ୍ୟେବ ଦେବା ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲେ୍ୟତି ତ୍ରୟସ୍ତ୍ରିଂଶଦିତ୍ୟାମିତି ହୋବାଚ
କତ୍ୟେବ ଦେବା ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲେ୍ୟତି ଷଡିତ୍ୟାମିତି ହୋବାଚ କତ୍ୟେବ ଦେବା ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲେ୍ୟତି
ତ୍ରୟ ଇତ୍ୟାମିତି ହୋବାଚ କତ୍ୟେବ ଦେବା ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲେ୍ୟତି ଦ୍ଵାବିତ୍ୟାମିତି ହୋବାଚ
କତ୍ୟେବ ଦେବା ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲେ୍ୟତ୍ୟଧ୍ୟର୍ଥ ଇତ୍ୟାମିତି ହୋବାଚ କତ୍ୟେବ ଦେବା
ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲେ୍ୟତ୍ୟେକ ଇତ୍ୟାମିତି ହୋବାଚ କତମେ ତେ ତ୍ରୟଶ୍ଚ ତ୍ରୀ ଚ ଶତା
ତ୍ରୟଶ୍ଚ ତ୍ରୀ ଚ ସହସ୍ରେତି ॥ ୧ ॥

ସ ହୋବାଚ ମହିମାନ ଏବୈଷାମେତେ ତ୍ରୟସ୍ତ୍ରିଂଶତ୍ଵେବ ଦେବା ଇତି କତମେ
ତେ ତ୍ରୟସ୍ତ୍ରିଂଶଦିତ୍ୟଶ୍ଚୌ ବସବ ଏକାଦଶ ରୁଦ୍ରା ଦ୍ଵାଦଶାଦିତ୍ୟାସ୍ତୁ
ଏକତ୍ରିଂଶଦିନ୍ଦ୍ରଶ୍ଚୈବ ପ୍ରଜାପତିଶ୍ଚ ତ୍ରୟସ୍ତ୍ରିଂଶାବିତି ॥ ୨ ॥

କତମେ ବସବ ଇତ୍ୟଗ୍ନିଶ୍ଚ ପୃଥିବୀ ଚ ବାୟୁଶ୍ଚାନ୍ତରିକ୍ଷଂ ଚାଦିତ୍ୟଶ୍ଚ ଦ୍ୟୌଶ୍ଚ ଚନ୍ଦ୍ରମାଶ୍ଚ
ନକ୍ଷତ୍ରାଣି ଚୈତେ ବସବ ଏତେଷୁ ହୀଦଂ ସର୍ବଂ ହିତମିତି ତସ୍ମାଦ୍ଵସବ ଇତି ॥ ୩ ॥

କତମେ ରୁଦ୍ରା ଇତି ଦଶେମେ ପୁରୁଷେ ପ୍ରାଣା ଆତ୍ମେକାଦଶସ୍ତେ
ୟଦାଂସ୍ମାଜ୍ଞରୀରାନ୍ତର୍ତ୍ତ୍ୟାଦୁକ୍ତାମନ୍ତ୍ୟଥ ରୋଦୟନ୍ତି ତଦ୍ୟଦ୍ରୋଦୟନ୍ତି ତସ୍ମାଦ୍ଋଦ୍ରା ଇତି ॥ ୪ ॥

କତମ ଆଦିତ୍ୟା ଇତି ଦ୍ଵାଦଶ ବୈ ମାସାଃ ସଂବସ୍ତରସ୍ୟୈତ ଆଦିତ୍ୟା ଏତେ
ହୀଦଂ ସର୍ବମାଦଦାନା ଯନ୍ତି ତେ ଯଦିଦଂ ସର୍ବମାଦଦାନା ଯନ୍ତି ତସ୍ମାଦାଦିତ୍ୟା ଇତି ॥ ୫ ॥

କତମ ଇନ୍ଦ୍ରଃ କତମଃ ପ୍ରଜାପତିରିତି ସ୍ତନୟିତୁରେବେନ୍ଦ୍ରୋ ଯୁଜ୍ଞଃ
ପ୍ରଜାପତିରିତି କତମଃ ସ୍ତନୟିତୁରିତ୍ୟଗନିରିତି କତମୋ ଯୁଜ୍ଞ ଇତି ପଶବ ଇତି ॥ ୬ ॥

କତମେ ଷଡିତ୍ୟଗ୍ନିଶ୍ଚ ପୃଥିବୀ ଚ ବାୟୁଶ୍ଚାନ୍ତରିକ୍ଷଂ
ଚାଦିତ୍ୟଶ୍ଚ ଦ୍ୟୌଶ୍ଚୈତେ ଷଡେତେ ହୀଦଂ ସର୍ବଂ ଷଡିତି ॥ ୭ ॥

କତମେ ତେ ତ୍ରୟୋ ଦେବା ଇତୀମ ଏବ ତ୍ରୟୋ ଲୋକା ଏଷୁ ହୀମେ ସର୍ବେ
ଦେବା ଇତି କତମୌ ତୌ ଦ୍ୱୌ ଦେବାବିତ୍ୟନ୍ନଂ ତୈବ ପ୍ରାଣଶ୍ରେତି କତମୋଽଧ୍ୟାଧି
ଇତି ଯୋଃସ୍ ପବତ ଇତି || ୮||

ତଦାହୁର୍ଯ୍ୟଦୟମେକ ଇବୈବ ପବତେଽଥ କଥମଧ୍ୟାଧି ଇତି ଯଦସ୍ମିନ୍ନିଦଂ ସର୍ବମଧ୍ୟାଧ୍ୟୋଞ୍ଜେନାଧ୍ୟାଧି
ଇତି କତମ ଏକୋ ଦେବ ଇତି ପ୍ରାଣ ଇତି ସ ବ୍ରହ୍ମ ତ୍ୟଦିତ୍ୟାଚକ୍ଷତେ || ୯||

ପୃଥିବ୍ୟେବ ଯସ୍ୟାୟତନମଗ୍ନିର୍ଲୋକୋ ମନୋ ଜ୍ୟୋତିର୍ଯୋ ବୈ ତଂ ପୁରୁଷଂ
ବିଦ୍ୟାସୂର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଃ ସ ବୈ ବେଦିତା ସ୍ୟାତ୍ ।
ୟାଜିବଲ୍ଲ୍ୟ ବେଦ ବା ଅହଂ ତଂ ପୁରୁଷଂ ସର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଂ ଯମାତ୍ମ ଯ ଏବାୟଂ ଶାରୀରଃ
ପୁରୁଷଃ ସ ଏଷ ବଦୈବ ଶାକଲ୍ୟ ତସ୍ୟ କା ଦେବତେତ୍ୟମୃତମିତି ହୋବାଚ || ୧୦||

କାମ ଏବ ଯସ୍ୟାୟତନଂ ହୃଦୟଂ ଲୋକୋ ମନୋଜ୍ୟୋତିର୍ଯୋ ବୈ ତଂ
ପୁରୁଷଂ ବିଦ୍ୟାସୂର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଃ, ସ ବୈ ବେଦିତା ସ୍ୟାତ୍ ।
ୟାଜିବଲ୍ଲ୍ୟ ବେଦ ବା ଅହଂ ତଂ ପୁରୁଷଂ ସର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଂ ଯମାତ୍ମ ଯ ଏବାୟଂ କାମମୟଃ
ପୁରୁଷଃ ସ ଏଷ ବଦୈବ ଶାକଲ୍ୟ ତସ୍ୟ କା ଦେବତେତି ସ୍ତ୍ରିୟ ଇତି ହୋବାଚ || ୧୧||

ରୂପାଣ୍ୟେବ ଯସ୍ୟାୟତନଂ ଚକ୍ଷୁର୍ଲୋକୋ ମନୋ ଜ୍ୟୋତିର୍ଯୋ ବୈ ତଂ ପୁରୁଷଂ
ବିଦ୍ୟାସୂର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଃ ସ ବୈ ବେଦିତା ସ୍ୟାତ୍ ।
ୟାଜିବଲ୍ଲ୍ୟ ବେଦ ବା ଅହଂ ତଂ ପୁରୁଷଂ ସର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଂ ଯମାତ୍ମ ଯ ଏବାସାବାଦିତ୍ୟେ
ପୁରୁଷଃ ସ ଏଷ ବଦୈବ ଶାକଲ୍ୟ ତସ୍ୟ କା ଦେବତେତି ସତ୍ୟମିତି ହୋବାଚ || ୧୨||

ଆକାଶ ଏବ ଯସ୍ୟାୟତନଂ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ଲୋକୋ ମନୋଜ୍ୟୋତିର୍ଯୋ ବୈ ତଂ
ପୁରୁଷଂ ବିଦ୍ୟାସୂର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଃ ସ ବୈ ବେଦିତା ସ୍ୟାତ୍ ।
ୟାଜିବଲ୍ଲ୍ୟ ବେଦ ବା ଅହଂ ତଂ ପୁରୁଷଂ ସର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଂ ଯମାତ୍ମ ଯ ଏବାୟଂ ଶ୍ରୋତ୍ରଃ
ପ୍ରାତିଶୁକ୍ଳଃ ପୁରୁଷଃ ସ ଏଷ ବଦୈବ ଶାକଲ୍ୟ ତସ୍ୟ କା ଦେବତେତି ଦିଶ ଇତି ହୋବାଚ || ୧୩||

ତମ ଏବ ଯୁସ୍ୟାୟତନଃ ହୃଦୟଂ ଲୋକୋ ମନୋଜ୍ୟୋତିର୍ଯୋ ବୈ ତଂ
ପୁରୁଷଂ ବିଦ୍ୟାଧର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଃ ସ ବୈ ବେଦିତା ସ୍ୟାତ୍ ।
ୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ବେଦ ବା ଅହଂ ତଂ ପୁରୁଷଃ ସର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଂ ଯମାତ୍ମ ଯ ଏବାୟଂ ଛାୟାମୟଃ
ପୁରୁଷଃ ସ ଏଷ ବଦୈବ ଶାକଲ୍ୟ ତସ୍ୟ କା ଦେବତେତି ମୃତ୍ୟୁରିତି ହୋବାଚ ।। ୧୪।।

ରୂପାଣ୍ୟେବ ଯୁସ୍ୟାୟତନଂ ଚକ୍ଷୁର୍ଲୋକୋ ମନୋଜ୍ୟୋତିର୍ଯୋ ବୈ ତଂ ପୁରୁଷଂ
ବିଦ୍ୟାଧର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଃ ସ ବୈ ବେଦିତା ସ୍ୟାତ୍ ।
ୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ବେଦ ବା ଅହଂ ତଂ ପୁରୁଷଃ ସର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଂ ଯମାତ୍ମ ଯ ଏବାୟମାଦର୍ଶେ
ପୁରୁଷଃ ସ ଏଷ ବଦୈବ ଶାକଲ୍ୟ ତସ୍ୟ କା ଦେବତେତ୍ୟସ୍ମୁରିତି ହୋବାଚ ।। ୧୫।।

ଆପ ଏବ ଯୁସ୍ୟାୟତନଃ ହୃଦୟଂ ଲୋକୋ ମନୋଜ୍ୟୋତିର୍ଯୋ ବୈ ତଂ ପୁରୁଷଂ
ବିଦ୍ୟାଧର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଃ ସ ବୈ ବେଦିତା ସ୍ୟାତ୍ ।
ୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ବେଦ ବା ଅହଂ ତଂ ପୁରୁଷଃ ସର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଂ ଯମାତ୍ମ ଯ ଏବାୟମୟ ପୁରୁଷଃ
ସ ଏଷ ବଦୈବ ଶାକଲ୍ୟ ତସ୍ୟ କା ଦେବତେତି ବରୁଣ ଇତି ହୋବାଚ ।। ୧୬।।

ରେତ ଏବ ଯୁସ୍ୟାୟତନଃ ହୃଦୟଂ ଲୋକୋ ମନୋଜ୍ୟୋତିର୍ଯୋ ବୈ ତଂ ପୁରୁଷଂ
ବିଦ୍ୟାଧର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଃ ସ ବୈ ବେଦିତା ସ୍ୟାଦ୍ୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ବେଦ ବା ଅହଂ ତଂ ପୁରୁଷଃ
ସର୍ବସ୍ୟାତ୍ମନଃ ପରାୟଣଂ ଯମାତ୍ମ ଯ ଏବାୟଂ ପୁତ୍ରମୟଃ ପୁରୁଷଃ ସ ଏଷ ବଦୈବ ଶାକଲ୍ୟ ତସ୍ୟ
କା ଦେବତେତି ପ୍ରଜାପତିରିତି ହୋବାଚ ।। ୧୭।।

ଶାକଲ୍ୟେତି ହୋବାଚ ଯାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟସ୍ତ୍ୱାଃ ସ୍ୱିଦିମେ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଅଙ୍ଗାରାବକ୍ଷୟଣମକ୍ରତାମ ଇତି ।। ୧୮।।

ୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟେତି ହୋବାଚ ଶାକଲ୍ୟା ଯଦିଦଂ କୁରୁପଞ୍ଚାଲାନାଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନତ୍ୟବାଦୀଃ କିଂ ବ୍ରହ୍ମ
ବିଦ୍ୱାନିତି ଦିଶୋ ବେଦ ସ ଦେବାଃ ସପ୍ରତିଷ୍ଠା ଇତି ଯଦିଶୋ ବେଦ୍ୱ ସଦେବାଃ ସପ୍ରତିଷ୍ଠାଃ ।। ୧୯।।

କିଂଦେବତୋଽସ୍ୟାଂ ପ୍ରାଚ୍ୟାଂ ଦିଶ୍ୟସୀତ୍ୟାଦିତ୍ୟଦେବତ ଇତି ସ ଆଦିତ୍ୟଃ କସ୍ମିନ୍ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଇତି
ଚକ୍ଷୁଷୀତି କସ୍ମିନ୍ ଚକ୍ଷୁଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମିତି ରୂପେଷ୍ଠିତି ଚକ୍ଷୁଷା ହି ରୂପାଣି ପଶ୍ୟାତି କସ୍ମିନ୍
ରୂପାଣି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତାନୀତି ହୃଦୟ ଇତି ହୋବାଚ ହୃଦୟେନ ହି ରୂପାଣି ଜାନାତି ହୃଦୟେ ହ୍ୟେବ
ରୂପାଣି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତାନି ଭବତୀତ୍ୟେବମେବୈତଦ୍ୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ॥ ୨୦॥

କିଂଦେବତୋଽସ୍ୟାଂ ଦକ୍ଷିଣାୟାଂ ଦିଶ୍ୟସୀତି ଯୁମଦେବତ ଇତି ସ ଯୁମଃ କସ୍ମିନ୍ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଇତି ଯୁଜ୍ଞ
ଇତି କସ୍ମିନ୍ ଯୁଜ୍ଞଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଇତି ଦକ୍ଷିଣାୟାମିତି କସ୍ମିନ୍ ଦକ୍ଷିଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତେତି ଶ୍ରଦ୍ଧାୟାମିତି ଯଦା
ହ୍ୟେବ ଶ୍ରଦ୍ଧଞ୍ଜେଽଥ ଦକ୍ଷିଣାଂ ଦଦାତି ଶ୍ରଦ୍ଧାୟାଃ ହ୍ୟେବ ଦକ୍ଷିଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତେତି କସ୍ମିନ୍ ଶ୍ରଦ୍ଧା
ପ୍ରତିଷ୍ଠିତେତି ହୃଦୟ ଇତି ହୋବାଚ ହୃଦୟେନ ହି ଶ୍ରଦ୍ଧାଂ ଜାନାତି ହୃଦୟେ ହ୍ୟେବ ଶ୍ରଦ୍ଧା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା
ଭବତୀତ୍ୟେବମେବୈତଦ୍ୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ॥ ୨୧॥

କିଂଦେବତୋଽସ୍ୟାଂ ପ୍ରତୀଚ୍ୟାଂ ଦିଶ୍ୟସୀତି ବରୁଣଦେବତ ଇତି ସ ବରୁଣଃ କସ୍ମିନ୍ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ
ଇତ୍ୟପ୍-ସ୍ଥିତି କସ୍ମିନ୍ନାପଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ଇତି ରେତସୀତି କସ୍ମିନ୍ ରେତଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମିତି ହୃଦୟ ଇତି
ତସ୍ମାଦପି ପ୍ରତିରୂପଂ ଜାତମାହୁର୍ହୃଦୟାଦିବ ସ୍ତୃପ୍ତୋ ହୃଦୟାଦିବ ନିର୍ମିତ ଇତି ହୃଦୟେ ହ୍ୟେବ
ରେତଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ଭବତୀତ୍ୟେବମେବୈତଦ୍ୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ॥ ୨୨॥

କିଂଦେବତୋଽସ୍ୟାମୁଦୀଚ୍ୟାଂ ଦିଶ୍ୟସୀତି ସୋମଦେବତ ଇତି ସ ସୋମଃ କସ୍ମିନ୍ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଇତି
ଦୀକ୍ଷାୟାମିତି କସ୍ମିନ୍ ଦୀକ୍ଷା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତେତି ସତ୍ୟ ଇତି ତସ୍ମାଦପି ଦୀକ୍ଷିତମାହୁଃ ସତ୍ୟଂ ବଦେତି ସତ୍ୟେ
ହ୍ୟେବ ଦୀକ୍ଷା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତେତି କସ୍ମିନ୍ ସତ୍ୟଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମିତି ହୃଦୟ ଇତି ହୋବାଚ ହୃଦୟେନ ହି ସତ୍ୟଂ
ଜାନାତି ହୃଦୟେ ହ୍ୟେବ ସତ୍ୟଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ଭବତୀତ୍ୟେବମେବୈତଦ୍ୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ॥ ୨୩॥

କିଂଦେବତୋଽସ୍ୟାଂ ଧ୍ରୁବାୟାଂ ଦିଶ୍ୟସୀତ୍ୟଗ୍ନିଦେବତ ଇତି ସୋଽଗ୍ନିଃ କସ୍ମିନ୍ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଇତି ବାଚୀତି
କସ୍ମିନ୍ ବାକ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତେତି ହୃଦୟ ଇତି କସ୍ମିନ୍ ହୃଦୟଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମିତି ॥ ୨୪॥

ଅହଲ୍ଲିକେତି ହୋବାଚ ଯାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟେୟା ଯତ୍ରେତଦନ୍ୟତ୍ରାସ୍ମନ୍ନନ୍ୟାସ୍ତେ
ୟଦ୍ଧ୍ୟେତଦନ୍ୟତ୍ରାସ୍ମନ୍ନାଜ୍ଞାନୋ ବୈନଦଦ୍ୟୁର୍ବୟାଃ ସି ବୈନଦ୍ବିମଥ୍ନୀରନ୍ନିତି ॥ ୨୫॥

କସ୍ମିନ୍ନୁ ତ୍ଵଂ ଚାତ୍ମା ଚ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତୌ ସ୍ଥ ଇତି ପ୍ରାଣ ଇତି କସ୍ମିନ୍ନୁ ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଇତ୍ୟପାନ ଇତି
କସ୍ମିନ୍ନୁପାନଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଇତି ବ୍ୟାନ ଇତି କସ୍ମିନ୍ନୁ ବ୍ୟାନଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଇତ୍ୟୁଦାନ ଇତି କସ୍ମିନ୍ନୁଦାନଃ
ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଇତି ସମାନ ଇତି ସ ଏଷ ନେତି ନେତ୍ୟାତ୍ମାଃଗୃହ୍ୟା ନ ହି ଗୃହ୍ୟତେଃଶୀର୍ଯ୍ୟେ ନ ହି
ଶୀର୍ଯ୍ୟତେଃସଙ୍ଗୋ ନ ହି ସଜ୍ୟତେଃସିତୋ ନ ବ୍ୟଥତେ ନ ରିଷ୍ୟତି ।

ଏତାନ୍ୟଷ୍ଟାବାୟତନାନ୍ୟଷ୍ଟୌ ଲୋକା ଅଷ୍ଟୌ ଦେବା ଅଷ୍ଟୌ ପୁରୁଷାଃ ସ ଯସ୍ତ୍ରାନ୍ପୁରୁଷାନ୍ନିରୁହ୍ୟ
ପ୍ରତ୍ୟୁହ୍ୟାତ୍ୟକ୍ରାମତ୍ ଶ୍ଳୋପନିଷଦଂ ପୃଚ୍ଛାମି ତଂ ତେନ୍ନେ ନ ବିବକ୍ଷ୍ୟସି ମୂର୍ଧା ତେ ବିପତିଷ୍ୟତୀତି ।
ତଂ ହ ନ ମେନେ ଶାକଲ୍ୟସ୍ତସ୍ୟ ହ ମୂର୍ଧା ବିପପାତାପି ହାସ୍ୟ
ପରିମୋଷିଶୋଃସ୍ଥାନ୍ୟପଜହୁରନ୍ୟନ୍ନନ୍ୟମାନାଃ ॥ ୨୭॥

ଅଥ ହୋବାଚ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଭଗବନ୍ତୋ ଯେ ବଃ କାମୟତେ ସ ମା ପୃଚ୍ଛତୁ ସର୍ବେ ବା ମା ପୃଚ୍ଛତ ଯେ ବଃ
କାମୟତେ ତଂ ବଃ ପୃଚ୍ଛାମି ସର୍ବାନ୍ନା ବଃ ପୃଚ୍ଛାମୀତି ତେ ହ ବ୍ରାହ୍ମଣା ନ ଦଧୁଷୁଃ ॥ ୨୭॥

ତାନ୍ ହୈତୈଃ ଶ୍ଲୋକୈଃ ପପ୍ରଚ୍ଛ । ଯଥା ବୃକ୍ଷୋ ବନୟତିସ୍ତଥୈବ ପୁରୁଷୋଽମୃଷା ।
ତସ୍ୟ ଲୋମାନି ପର୍ଣ୍ଣାନି ଦ୍ଵଗସ୍ୟୋପାଟିକା ବହିଃ । ଦ୍ଵଚ ଏବାସ୍ୟ ରୂପିରଂ ପ୍ରସ୍ୟନ୍ତି ଦ୍ଵଚ ଭପୁଟଃ ।
ତସ୍ମାତ୍ତଦା ଦୃଷ୍ଟାତ୍-ପ୍ରେତି ରସୋ ବୃକ୍ଷାଦିବାଃଽହତାତ୍ । ମାଂସାନ୍ୟସ୍ୟ ଶକରାଣି କିନାଟଂ ସ୍ନାବ
ତତ୍ସ୍ଥିରମ୍ । ଅସ୍ଥାନ୍ୟନ୍ତରତୋ ଦାରୁଣି ମଜ୍ଜା ମଜ୍ଜୋପମା କୃତା । ଯଦ୍ଵକ୍ଷୋ ବୃକ୍-ଶୋ ରୋହତି
ମୂଲାନୁବତରଃ ପୁନଃ । ମର୍ତ୍ତ୍ୟଃ ସ୍ଥିନ୍ନୁତ୍ୟନା ବୃକ୍ଷଃ କସ୍ମାନ୍ମୂଲାତ୍-ପ୍ରରୋହତି । ରେତସ ଇତି ମା
ବୋଚତ ଜୀବତସ୍ତତ୍-ପ୍ରଜାୟତେ । ଧାନାରୁହ ଇବ ବୈ ବୃକ୍ଷୋଽଞ୍ଜସା ପ୍ରେତ୍ୟ ସମ୍ଭବଃ ।
ଯସ୍ତମୂଲମାବୃହେୟୁର୍ବୃକ୍ଷଂ ନ ପୁନରାଭବେତ୍ । ମର୍ତ୍ତ୍ୟଃ ସ୍ଥିନ୍ନୁତ୍ୟନା ବୃକ୍ଷଃ କସ୍ମାନ୍ମୂଲାତ୍-ପ୍ରରୋହତି
। ଜାତ ଏବ ନ ଜାୟତେ କୋ ଜ୍ଞେନଂ ଜନୟେତ୍-ପୁନଃ । ବିଜ୍ଞାନମାନନ୍ଦଂ ବ୍ରହ୍ମ ରାତିର୍ଦୀତୁଃ
ପରାୟଣଂ ତିଷ୍ଠମାନସ୍ୟ ତଦ୍ଵିଦ ଇତି ॥ ୨୮॥

॥ ଇତି ବୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେନବମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଇତି ବୃହଦାରଣ୍ୟକୋପନିଷଦି ବୃତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ଅଥ ଚତୁର୍ଥୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ଅଥ ପ୍ରଥମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଓଁ ଜନକୋ ହ ବୈଦେହ ଆସାଂଚକ୍ରେଽଥ ହ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ଆବବ୍ରାଜ ।

ତଃ ହୋବାଚ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ କିମର୍ଥମଚାରୀଃ ପଶୁନିଚ୍ଛନ୍ନଶୃଙ୍ଗାନିତି ।

ଉଭୟମେବ ସମ୍ରାଡିତି ହୋବାଚ ॥ ୧॥

ୟତ୍ରେ କଶ୍ଚିଦବ୍ରବୀଉଚ୍ଛ୍ଵାଶବାମେତ୍ୟବ୍ରବୀନ୍ନେ ଜିତ୍ବା ଶୈଲିନିର୍ବାଗ୍ନୌ ବ୍ରହ୍ମେତି ଯଥା
ମାତୃମାନ୍‌ପିତୃମାନାଚାର୍ଯ୍ୟବାନ୍ନୁୟାତ୍ତଥା ତଚ୍ଛୈଲିରବ୍ରବୀଦ୍ବାଗ୍ନୌ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟବଦତୋ ହି କିଂ
ସ୍ୟାଦିତ୍ୟବ୍ରବୀତ୍ତୁ ତେ ତସ୍ୟାୟତନଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂ ନ ମେଽବ୍ରବୀଦିତ୍ୟେକପାଦ୍ୱା ଏତସ୍ମିନ୍ନାଡିତି
ସ ବୈ ନୋ ବ୍ରୁହି ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ବାଗେବାୟତନମାକାଶଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପ୍ରଜ୍ଞେତ୍ୟେନଦୁପାସୀତ କା ପ୍ରଜ୍ଞତା
ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ବାଗେବ ସମ୍ରାଡିତି ହୋବାଚ ବାଚା ବୈ ସମ୍ରାଟ୍ ବନ୍ଧୁଃ ପ୍ରଜ୍ଞାୟତ ଋଗ୍ବେଦୋ ଯଜୁର୍ବେଦଃ
ସାମବେଦୋଽଧର୍ବାଙ୍ଗିରସ ଇତିହାସଃ ପୁରାଣଂ ବିଦ୍ୟା ଉପନିଷଦଃ ଶ୍ଳୋକାଃ ସୂତ୍ରାଣ୍ୟନୁବ୍ୟାଖ୍ୟାନାନି
ବ୍ୟାଖ୍ୟାନାନୀଷ୍ଠଂ ହୁତମାଶିତଂ ପାୟିତମୟଂ ଚ ଲୋକଃ ପରଶ୍ଚ ଲୋକଃ ସର୍ବାଣି ଚ ଭୂତାନି
ବାଚୈବ ସମ୍ରାଟ୍ ପ୍ରଜ୍ଞାୟତ୍ତେ ବାଗ୍ନୌ ସମ୍ରାଟ୍ ପରମଂ ବ୍ରହ୍ମ ନୈନଂ ବାଗ୍ଜହାତି ସର୍ବାଣ୍ୟେନଂ
ଭୂତାନ୍‌ଭିକ୍ଷରନ୍ତି ଦେବୋ ଭୂତ୍ୱା ଦେବାନପ୍ୟେତି ଯ ଏବଂ ବିଦ୍ୱାନେତଦୁପାସ୍ତେ ହସ୍ତ୍ୟଶ୍ୱତଃ ସହସ୍ରଂ
ଦଦାମୀତି ହୋବାଚ ଜନକୋ ବୈଦେହଃ ସ ହୋବାଚ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟଃ ପିତା ମେଽମନ୍ୟତ ନାନନୁଶିଷ୍ୟ
ହରେତେତି ॥ ୨॥

ୟଦେବ ତେ କଶ୍ଚିଦବ୍ରବୀଉଚ୍ଛ୍ଵାଶବାମେତ୍ୟବ୍ରବୀନ୍ନ ଉଦଙ୍କଃ ଶୌଲ୍ଲାୟନଃ ପ୍ରାଣୋ ବୈ ବ୍ରହ୍ମେତି ଯଥା
ମାତୃମାନ୍‌ପିତୃମାନାଚାର୍ଯ୍ୟବାନ୍ନୁୟାତ୍ତଥା ତଚ୍ଛୈଲ୍ଲାୟନୋଽବ୍ରବୀତ୍-ପ୍ରାଣୋ ବୈ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପ୍ରାଣତୋ ହି
କିଂ ସ୍ୟାଦିତ୍ୟବ୍ରବୀତ୍ତୁ ତେ ତସ୍ୟାୟତନଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂ ନ ମେଽବ୍ରବୀଦିତ୍ୟେକପାଦ୍ୱା ଏତସ୍ମିନ୍ନାଡିତି ସ
ବୈ ନୋ ବ୍ରୁହି ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ପ୍ରାଣ ଏବାୟତନମାକାଶଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପ୍ରିୟମିତ୍ୟେନଦୁପାସୀତ

କା ପ୍ରିୟତା ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ପ୍ରାଣ ଏବ ସମ୍ରାତିତି ହୋବାଚ ପ୍ରାଣସ୍ୟ ବୈ ସମ୍ରାଟ୍ କାମାୟାୟାଜ୍ୟଂ
ୟଜୟତ୍ୟପ୍ରତିଗୃହ୍ୟସ୍ୟ ପ୍ରତିଗୃହ୍ୟାତ୍ୟପି ତତ୍ର ବଧାଶଙ୍କଂ ଭବତି ଯାଂ ଦିଶମେତି ପ୍ରାଣସୌଧବ
ସମ୍ରାଟ୍ କାମାୟ ପ୍ରାଣୋ ବୈ ସମ୍ରାଟ୍ ପରମଂ ବ୍ରହ୍ମ ନୈନଂ ପ୍ରାଣୋ ଜହାତି ସର୍ବାଣ୍ୟେନଂ
ଭୂତାନ୍ୟଭିକ୍ଷରନ୍ତି ଦେବୋ ଭୂତ୍ୱା ଦେବାନପ୍ୟେତି ଯୁ ଏବଂ ବିଦ୍ୱାନେତଦୁପାସ୍ତେ ହସ୍ତ୍ୟଶ୍ୱଭଂ ସହସ୍ରଂ
ଦଦାମୀତି ହୋବାଚ ଜନକୋ ବୈଦେହଃ ସ ହୋବାଚ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟଃ ପିତା ମେଃମନ୍ୟତ ନାନନୁଶିଷ୍ୟ
ହରେତେତି || ୩||

ୟଦେବ ତେ କଶ୍ଚିଦବ୍ରବୀଉଚ୍ଛୁଶବାମେତ୍ୟବ୍ରବୀନ୍ନେ ବର୍କୁର୍ବାଷ୍ଟୁକ୍ଷୁର୍ବୈ ବ୍ରହ୍ମେତି ଯଥା
ମାତୃମାନ୍ପିତୃମାନାତାର୍ଯ୍ୟବାନ୍-ବ୍ରୁୟାତ୍ ତଥା ତଦ୍ୱାଷ୍ଟୋଽବ୍ରବୀତ୍ କକ୍ଷୁର୍ବୈ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପଶ୍ୟତୋ
ହି କିଂ ସ୍ୟାଦିତ୍ୟବ୍ରବୀତୁ ତେ ତସ୍ୟାୟତନଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂ ନ ମେଃବ୍ରବୀଦିତ୍ୟେକପାଦ୍ୱା ଏତସ୍ମିନ୍ନାତିତି ସ
ବୈ ନୋ ବ୍ରୁହି ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ଚକ୍ଷୁରେବାୟତନମାକାଶଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସତ୍ୟମିତ୍ୟେନଦୁପାସୀତ କା
ସତ୍ୟତା ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ଚକ୍ଷୁରେବ ସମ୍ରାତିତି ହୋବାଚ ଚକ୍ଷୁଷା ବୈ ସମ୍ରାଟ୍ ପଶ୍ୟନ୍ତମାଦୁରଦ୍ରାକ୍ଷୀରିତି ସ
ଆହାଦ୍ରାକ୍ଷମିତି ତସ୍ମତ୍ୟଂ ଭବତି ଚକ୍ଷୁର୍ବୈ ସମ୍ରାଟ୍ ପରମଂ ବ୍ରହ୍ମ ନୈନଂ ଚକ୍ଷୁର୍ଜହାତି ସର୍ବାଣ୍ୟେନଂ
ଭୂତାନ୍ୟଭିକ୍ଷରନ୍ତି ଦେବୋ ଭୂତ୍ୱା ଦେବାନପ୍ୟେତି ଯୁ ଏବଂ ବିଦ୍ୱାନେତଦୁପାସ୍ତେ ହସ୍ତ୍ୟଶ୍ୱଭଂ ସହସ୍ରଂ
ଦଦାମୀତି ହୋବାଚ ଜନକୋ ବୈଦେହଃ ସ ହୋବାଚ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟଃ ପିତା ମେଃମନ୍ୟତ ନାନନୁଶିଷ୍ୟ
ହରେତେତି || ୪||

ୟଦେବ ତେ କଶ୍ଚିଦବ୍ରବୀଉଚ୍ଛୁଶବାମେତ୍ୟବ୍ରବୀନ୍ନେ ଗର୍ଭଭୀବିପୀତୋ ଭାରଦ୍ୱାଜଃ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ବୈ
ବ୍ରହ୍ମେତି ଯଥା ମାତୃମାନ୍ପିତୃମାନାତାର୍ଯ୍ୟବାନ୍-ବ୍ରୁୟାତ୍ ତଦ୍-ଭାରଦ୍ୱାଜୋଽବ୍ରବୀଚ୍ଛୋତ୍ରଂ ବୈ
ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟଶୃଣୁତୋ ହି କିଂ ସ୍ୟାଦିତ୍ୟବ୍ରବୀତୁ ତେ ତସ୍ୟାୟତନଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂ ନ
ମେଃବ୍ରବୀଦିତ୍ୟେକପାଦ୍ୱା ଏତସ୍ମିନ୍ନାତିତି ସ ବୈ ନୋ ବ୍ରୁହି ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ଶ୍ରୋତ୍ରମେବାୟତନମାକାଶଃ
ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂନନ୍ତ ଇତ୍ୟେନଦୁପାସୀତ କାଂନନ୍ତତା ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ଦିଶ ଏବ ସମ୍ରାତିତି ହୋବାଚ ତସ୍ମାଦ୍ୱୈ
ସମ୍ରାତପି ଯାଂ କାଂ ଚ ଦିଶଂ ଗଚ୍ଛତି ନୈବାସ୍ୟା ଅନ୍ତଂ ଗଚ୍ଛତ୍ୟନନ୍ତା ହି ଦିଶୋ ଦିଶୋ ବୈ ସମ୍ରାଟ୍
ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ବୈ ସମ୍ରାଟ୍ ପରମଂ ବ୍ରହ୍ମ ନୈନଂ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ଜହାତି ସର୍ବାଣ୍ୟେନଂ ଭୂତାନ୍ୟଭିକ୍ଷରନ୍ତି

ଦେବୋ ଭୂତ୍ୱା ଦେବାନପ୍ୟେତି ଯୁ ଏବଂ ବିଦ୍ୱାନେତଦୁପାସ୍ତେ ହସ୍ତ୍ୟଷଭଂ ସହସ୍ରଂ ଦଦାମୀତି
ହୋବାଚ ଜନକୋ ବୈଦେହଃ ସ ହୋବାଚ ଯୁଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟଃ ପିତା ମେମନ୍ୟତ ନାନନୁଶିଷ୍ୟ
ହରେତେତି || ୫||

ଯୁଦେବ ତେ କର୍ଣ୍ଣଦବ୍ରବୀଉଲ୍ଲୁଶବାମେତ୍ୟବ୍ରବୀନ୍ନେ ସତ୍ୟକାମୋ ଜାବାଲୋ ମନୋ ବୈ ବ୍ରହ୍ମେତି
ୟଥା ମାତୃମାନ୍ପିତୃମାନାଚାର୍ଯ୍ୟବାନ୍ନୁୟାତ୍ତଥା ତଜ୍ଞାବାଲୋଽବ୍ରବୀନ୍ନନୋ ବୈ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟମନସୋ ହି
କିଂ ସ୍ୟାଦିତ୍ୟବ୍ରବୀତୁ ତେ ତସ୍ୟାୟତନଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂ ନ ମେଽବ୍ରବୀଦିତ୍ୟେକପାଦ୍ୱା ଏତସ୍ତମ୍ରାତିତି
ସ ବୈ ନୋ ବ୍ରୂହି ଯୁଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟ ମନ ଏବାୟତନମାକାଶଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂନନ ଇତ୍ୟେନଦୁପାସୀତ କା
ଆନନ୍ଦତା ଯୁଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟ ମନ ଏବ ସମ୍ରାତିତି ହୋବାଚ ମନସା ବୈ ସମ୍ରାଟ୍ ପ୍ରିୟମଭିହାର୍ଯ୍ୟତେ ତସ୍ୟାଂ
ପ୍ରତିରୂପଃ ପୁତ୍ରୋ ଜାୟତେ ସ ଆନନ୍ଦୋ ମନୋ ବୈ ସମ୍ରାଟ୍ ପରମଂ ବ୍ରହ୍ମ ନୈନଂ ମନୋ ଜହାତି
ସର୍ବାଣ୍ୟେନଂ ଭୂତାନ୍ୟଭିକ୍ଷରନ୍ତି ଦେବୋ ଭୂତ୍ୱା ଦେବାନପ୍ୟେତି ଯୁ ଏବଂ ବିଦ୍ୱାନେତଦୁପାସ୍ତେ
ହସ୍ତ୍ୟଷଭଂ ସହସ୍ରଂ ଦଦାମୀତି ହୋବାଚ ଜନକୋ ବୈଦେହଃ ସ ହୋବାଚ ଯୁଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟଃ ପିତା
ମେମନ୍ୟତ ନାନନୁଶିଷ୍ୟ ହରେତେତି || ୬||

ଯୁଦେବ ତେ କର୍ଣ୍ଣଦବ୍ରବୀଉଲ୍ଲୁଶବାମେତ୍ୟବ୍ରବୀନ୍ନେ ବିଦଗ୍ଧଃ ଶାକଲ୍ୟୋ ହୃଦୟଂ ବୈ ବ୍ରହ୍ମେତି ଯଥା
ମାତୃମାନ୍ପିତୃମାନାଚାର୍ଯ୍ୟବାନ୍ନୁୟାତ୍ତଥା ତଜ୍ଞାକଲ୍ୟୋଽବ୍ରବୀଜ୍ଵଦୟଂ ବୈ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟହୃଦୟସ୍ୟ ହି
କିଂ ସ୍ୟାଦିତ୍ୟବ୍ରବୀତୁ ତେ ତସ୍ୟାୟତନଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂ ନ ମେଽବ୍ରବୀଦିତ୍ୟେକପାଦ୍ୱା ଏତସ୍ତମ୍ରାତିତି ସ
ବୈ ନୋ ବ୍ରୂହି ଯୁଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟ ହୃଦୟମେବାୟତନମାକାଶଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସ୍ଥିତିରିତ୍ୟେନଦୁପାସୀତ କା
ସ୍ଥିତତା ଯୁଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟ ହୃଦୟମେବ ସମ୍ରାତିତି ହୋବାଚ ହୃଦୟଂ ବୈ ସମ୍ରାଟ୍ ସର୍ବେଷାଂ
ଭୂତାନାମାୟତନଂ ହୃଦୟଂ ବୈ ସମ୍ରାଟ୍, ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୃଦୟେ ହ୍ୟେବ ସମ୍ରାଟ୍
ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତାନି ଭବନ୍ତି ହୃଦୟଂ ବୈ ସମ୍ରାଟ୍ ପରମଂ ବ୍ରହ୍ମ ନୈନଂ ହୃଦୟଂ
ଜହାତି ସର୍ବାଣ୍ୟେନଂ ଭୂତାନ୍ୟଭିକ୍ଷରନ୍ତି ଦେବୋ ଭୂତ୍ୱା ଦେବାନପ୍ୟେତି ଯୁ ଏବଂ ବିଦ୍ୱାନେତଦୁପାସ୍ତେ
ହସ୍ତ୍ୟଷଭଂ ସହସ୍ରଂ ଦଦାମୀତି ହୋବାଚ ଜନକୋ ବୈଦେହଃ ସ ହୋବାଚ ଯୁଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟଃ ପିତା
ମେମନ୍ୟତ ନାନନୁଶିଷ୍ୟ ହରେତେତି || ୭||

|| ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟେପ୍ରଥମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ||

॥ ଅଥ ଦ୍ଵିତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଓଁ ଜନକୋ ହ ବୈଦେହଃ କୂର୍ତ୍ତାଦୁପାବସର୍ପନ୍ନୁବାଚ ନମସ୍ତେଷୁ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟାନୁ ମା ଶାଧୀତି ସ
ହୋବାଚ ଯୁଧା ବୈ ସମ୍ରାଟ୍-ମହାହୁମଧ୍ଵାନମେଷ୍ୟନ୍ ରଥଂ ବା ନାବଂ ବା
ସମାଦଦୀତୈବମେବୈତାଭିରୁପନିଷଦ୍-ଭିଃ ସମାହିତାତ୍ମାଂସ୍ୟେବଂ ବୃନ୍ଦାରକ ଆତ୍ମ୍ୟଃ ସନ୍ନିଧୀତବେଦ
ଭକ୍ତୋପନିଷନ୍ତ ଇତୋ ବିମୁଚ୍ୟମାନଃ କ୍ଵ ଗମିଷ୍ୟସୀତି ନାହଂ ତଦ୍-ଭଗବନ୍-ବେଦ ଯୁତ୍ର
ଗମିଷ୍ୟାମୀତ୍ୟଥ ବୈ ତେହଂ ତଦୃଷ୍ୟାମି ଯୁତ୍ର ଗମିଷ୍ୟସୀତି ବ୍ରବୀତୁ ଭଗବାନିତି ॥ ୧॥

ଇକ୍ଷୋ ହ ବୈ ନାମୈଷ ଘ୍ନୋଽୟଂ ଦକ୍ଷିଣେଽକ୍ଷନ୍ପୁରୁଷସ୍ତଂ ବା ଏତମିନ୍ଦଃ ସନ୍ତମିନ୍ତ
ଇତ୍ୟାଚକ୍ଷତେ ପରୋକ୍ଷେଣୈବ ପରୋକ୍ଷପ୍ରିୟା ଇବ ହି ଦେବାଃ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦ୍ଵିଷଃ ॥ ୨॥

ଅଥୈତଦ୍ଵାମେଃକ୍ଷଣି ପୁରୁଷରୂପମେଷାସ୍ୟ ପତ୍ନୀ ବିରାଟ୍ ତୟୋରେଷ ସଂସ୍ରାବୋ ଯୁ ଏଷୋଃକ୍ତୃତ୍ଵଦୟ
ଆକାଶୋଽଥୈନୟୋରେତଦନ୍ତଂ ଯୁ ଏଷୋଃକ୍ତୃତ୍ଵଦୟେ ଲୋହିତପିଣ୍ଡୋଽଥୈନୟୋରେତଦ୍-
ପ୍ରାବରଣଂ ଯୁଦେତଦକ୍ତୃତ୍ଵଦୟେ ଜାଲକମିବାଥୈନୟୋରେଷା ସୃତିଃ ସଂଚରଣୀ ଯୈଷା ହୃଦୟାଦୂର୍ଧ୍ଵା
ନାଭ୍ୟଞ୍ଜରତି ଯୁଧା କେଶଃ ସହସ୍ରଧା ଭିନ୍ନ ଏବମସୈ୍ୟତା ହିତା ନାମ ନାତ୍ୟୋଃକ୍ତୃତ୍ଵଦୟେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା
ଭବନ୍ତ୍ୟେବ ତାଭିର୍ବା ଏତଦାସ୍ରବଦାସ୍ରବତି ତସ୍ମାଦେଷ ପ୍ରବିବିକ୍ତାହାରତର ଇବୈବ
ଭବତ୍ୟସ୍ମାଜ୍ଞାରୀରାଦାତ୍ମନଃ ॥ ୩॥

ତସ୍ୟ ପ୍ରାଚୀ ଦିକ୍ ପ୍ରାଞ୍ଚଃ ପ୍ରାଣା ଦକ୍ଷିଣା ଦିଗ୍-ଦକ୍ଷିଣେ ପ୍ରାଣାଃ ପ୍ରତୀଚୀ ଦିକ୍ ପ୍ରତ୍ୟଞ୍ଚଃ ପ୍ରାଣା ଉଦୀଚୀ
ଦିଗୁଦଞ୍ଚଃ ପ୍ରାଣା ଉର୍ଧ୍ଵା ଦିଗୁର୍ଧ୍ଵାଃ ପ୍ରାଣା ଅବାଚୀ ଦିଗବାଞ୍ଚଃ ପ୍ରାଣାଃ ସର୍ବା ଦିଶଃ ସର୍ବେ ପ୍ରାଣାଃ ସ ଏଷ
ନେତି ନେତ୍ୟାତ୍ମାଂଗୃହ୍ୟେ ନହି ଗୃହ୍ୟତେଂଶୀର୍ଯ୍ୟେ ନହି ଶୀର୍ଯ୍ୟତେଂସଜ୍ଞେ ନହି ସଜ୍ୟତେଂସିତୋ ନ
ବ୍ୟଥତେ ଗ ରିଷ୍ୟତ୍ୟଭୟଂ ବୈ ଜନକ ପ୍ରାପ୍ତୋଽସୀତି ହୋବାଚ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟଃ ।
ସ ହୋବାଚ ଜନକୋ ବୈଦେହୋଽଭୟଂ ତ୍ଵା ଗଚ୍ଛତାଦ୍ୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ଯୋ ନୋ ଭଗବନ୍ନୁଭୟଂ
ବେଦୟସେ ନମସ୍ତେଷ୍ଠିମେ ବିଦେହା ଅୟମହମସ୍ମି ॥ ୪॥

॥ ଇତି ଚତୁର୍ଥୀଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ଵିତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ତୃତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଜନକଃ ହ ବୈଦେହଂ ଯୁଜ୍ଞିବଲ୍ଲ୍ୟା ଜଗାମ ସ ମେନେ ନ ବଦିଷ୍ୟ ଇତ୍ୟଥ ହ ଯଜ୍ଞନକଶ୍ଚ
ବୈଦେହୋ ଯୁଜ୍ଞିବଲ୍ଲ୍ୟଶ୍ଚାଗ୍ନିହୋତ୍ରେ ସମୁଦାତେ ତସ୍ମୈ ହ ଯୁଜ୍ଞିବଲ୍ଲ୍ୟା ବରଂ ଦଦୌ
ସ ହ କାମପ୍ରଶ୍ନମେବ ବକ୍ତେ ତଃ ହାସ୍ତୈ ଦଦୌ ତଃ ହ ସମ୍ରାତେବ ପୂର୍ବଂ ପପ୍ରୁକ୍ଷ ॥ ୧॥

ଯୁଜ୍ଞିବଲ୍ଲ୍ୟ କିଂଜ୍ୟୋତିରୟଂ ପୁରୁଷ ଇତି ।

ଆଦିତ୍ୟଜ୍ୟୋତିଃ ସମ୍ରାତିତି ହୋବାଚାଦିତ୍ୟେନୈବାୟଂ ଜ୍ୟୋତିଷାସ୍ତେ ପଲ୍ୟୟତେ
କର୍ମ କୁରୁତେ ବିପଲ୍ୟେତୀତ୍ୟେବମେବୈତଦ୍ୟାଜ୍ଞିବଲ୍ଲ୍ୟ ॥ ୨॥

ଅସ୍ତମିତ ଆଦିତ୍ୟେ ଯୁଜ୍ଞିବଲ୍ଲ୍ୟ କିଂଜ୍ୟୋତିରେବାୟଂ ପୁରୁଷ ଇତି ଚନ୍ଦ୍ରମା
ଏବାସ୍ୟ ଜ୍ୟୋତିର୍ଭବତୀତି ଚନ୍ଦ୍ରମସୈବାୟଂ ଜ୍ୟୋତିଷାସ୍ତେ ପଲ୍ୟୟତେ କର୍ମ
କୁରୁତେ ବିପଲ୍ୟେତୀତ୍ୟେବମେବୈତଦ୍ୟାଜ୍ଞିବଲ୍ଲ୍ୟ ॥ ୩॥

ଅସ୍ତମିତ ଆଦିତ୍ୟେ ଯୁଜ୍ଞିବଲ୍ଲ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରମସ୍ୟସ୍ତମିତେ କିଂଜ୍ୟୋତିରେବାୟଂ ପୁରୁଷ
ଇତ୍ୟଗ୍ନିରେବାସ୍ୟ ଜ୍ୟୋତିର୍ଭବତ୍ୟଗ୍ନିନୈବାୟଂ ଜ୍ୟୋତିଷାସ୍ତେ ପଲ୍ୟୟତେ
କର୍ମ କୁରୁତେ ବିପଲ୍ୟେତୀତ୍ୟେବମେବୈତଦ୍ୟାଜ୍ଞିବଲ୍ଲ୍ୟ ॥ ୪॥

ଅସ୍ତମିତ ଆଦିତ୍ୟେ ଯୁଜ୍ଞିବଲ୍ଲ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରମସ୍ୟସ୍ତମିତେ ଶାକ୍ତେଃଶ୍ଚୌ କିଂଜ୍ୟୋତିରେବାୟଂ ପୁରୁଷ ଇତି
ବାଗେବାସ୍ୟ ଜ୍ୟୋତିର୍ଭବତୀତି ବାଚୈବାୟଂ ଜ୍ୟୋତିଷାସ୍ତେ ପଲ୍ୟୟତେ କର୍ମ କୁରୁତେ
ବିପଲ୍ୟେତୀତି ତସ୍ମାଦ୍ୱୈ ସମ୍ରାତପି ଯତ୍ର ସ୍ୱଃ ପାଣିର୍ନ ବିନିର୍ଜ୍ଞାୟତେଽଥ ଯତ୍ର ବାଗୁଜରତ୍ୟୁପୈବ ତତ୍ର
ନେତୀତ୍ୟେବମେବୈତଦ୍ୟାଜ୍ଞିବଲ୍ଲ୍ୟ ॥ ୫॥

ଅସ୍ତମିତ ଆଦିତ୍ୟେ ଯୁଜ୍ଞିବଲ୍ଲ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରମସ୍ୟସ୍ତମିତେ ଶାକ୍ତେଃଶ୍ଚୌ ଶାକ୍ତାୟାଂ
ବାତି କିଂଜ୍ୟୋତିରେବାୟଂ ପୁରୁଷ ଇତ୍ୟାତ୍ତୈବାସ୍ୟ ଜ୍ୟୋତିର୍ଭବତ୍ୟାତ୍ତନୈବାୟଂ
ଜ୍ୟୋତିଷାସ୍ତେ ପଲ୍ୟୟତେ କର୍ମ କୁରୁତେ ବିପଲ୍ୟେତୀତି ॥ ୬॥

କତମ ଆତ୍ମେତି ଯୋଃୟଂ ବିଜ୍ଞାନମୟଃ ପ୍ରାଣେଷୁ ହୃଦ୍ୟନ୍ତର୍ଜ୍ୟୋତିଃ ପୁରୁଷଃ ସ ସମାନଃ
ସନ୍ନୁତୌ ଲୋକାବନୁସଂଚରତି ଧ୍ୟାୟତୀବ ଲେଲାୟତୀବ ସ ହି ସ୍ୱପ୍ନୋ ଭୂତେମଂ
ଲୋକମତିକ୍ରାମତି ମୃତ୍ୟୋ ରୂପାଣି ।। ୭।।

ସ ବା ଅୟଂ ପୁରୁଷୋ ଜାୟମାନଃ ଶରୀରମଭିସଂପଦ୍ୟମାନଃ ପାପୁଭିଃ
ସଂସୃଜ୍ୟତେ ସ ଉକ୍ରାମନ୍ ମ୍ରିୟମାଣଃ ପାପୁନୋ ବିଜହାତି ।। ୮।।

ତସ୍ୟ ବା ଏତସ୍ୟ ପୁରୁଷସ୍ୟ ଦ୍ୱେ ଏବ ସ୍ଥାନେ ଭବତ ଇଦଂ ଚ ପରଲୋକସ୍ଥାନଂ ଚ ସନ୍ଧ୍ୟଂ ତୃତୀୟଂ
ସ୍ୱପ୍ନସ୍ଥାନଂ ତସ୍ମିନ୍ ସନ୍ଧ୍ୟେ ସ୍ଥାନେ ତିଷ୍ଠନ୍ନେତେ ଉଭେ ସ୍ଥାନେ ପଶ୍ୟତୀଦଂ ଚ ପରଲୋକସ୍ଥାନଂ ଚ ଅଥ
ୟଥାକ୍ରମୋଃୟଂ ପରଲୋକସ୍ଥାନେ ଭବତି ତମାକ୍ରମମାକ୍ରମୋଭୟାନ୍ ପାପୁନ ଆନନ୍ଦାଂଶୁ ପଶ୍ୟତି
ସ ଯତ୍ର ପ୍ରସ୍ତପିତ୍ୟସ୍ୟ ଲୋକସ୍ୟ ସର୍ବାବତୋ ମାତ୍ରାମପାଦାୟ ସ୍ୱୟଂ ବିହତ୍ୟ ସ୍ୱୟଂ ନିର୍ମାୟ ସ୍ୱେନ
ଭାସା ସ୍ୱେନ ଜ୍ୟୋତିଷା ପ୍ରସ୍ତପିତ୍ୟତ୍ରାୟଂ ପୁରୁଷଃ ସ୍ୱୟଂଜ୍ୟୋତିର୍ଭବତି ।। ୯।।

ନ ତତ୍ର ରଥା ନ ରଥଯୋଗା ନ ପଛାନୋ ଭବନ୍ତ୍ୟଥ ରଥାନୁଥୟୋଗାନ୍ ପଥଃ ସୃଜତେ ନ ତତ୍ରାନନ୍ଦା
ମୁଦଃ ପ୍ରମୁଦୋ ଭବନ୍ତ୍ୟଥାନନ୍ଦାନ୍ ମୁଦଃ ପ୍ରମୁଦଃ ସୃଜତେ ନ ତତ୍ର ବେଶାନ୍ତଃ ପୁଷ୍କରିଣୀଃ ସ୍ରବନ୍ତ୍ୟା
ଭବନ୍ତ୍ୟଥ ବେଶାନ୍ତାନ୍ ପୁଷ୍କରିଣୀଃ ସ୍ରବନ୍ତୀଃ ସୃଜତେ ସ ହି କର୍ତା ।। ୧୦।।

ତଦେତେ ଶ୍ଳୋକା ଭବନ୍ତି ।
ସ୍ୱପ୍ନେନ ଶାରୀରମଭିପ୍ରହତ୍ୟାଂସୁପୁଃ ସୁପ୍ତାନଭିଚାକଶାତି ।
ଶୁକ୍ରମାଦାୟ ପୁନରୈତି ସ୍ଥାନଂ ହିରଣ୍ମୟଃ ପୁରୁଷ ଏକହଂସଃ ।। ୧୧।।

ପ୍ରାଣେନ ରକ୍ଷନ୍ନପରଂ କୁଲାୟଂ ବହିଷ୍କୁଲାୟାଦମୃତଶ୍ଚରିତ୍ୱା ।
ସ ଇୟତେଂମୃତୋ ଯତ୍ର କାମଂ ହିରଣ୍ମୟଃ ପୁରୁଷ ଏକହଂସଃ ।। ୧୨।।

ସ୍ୱପ୍ନାନ୍ତ ଉଚ୍ଚାବଚମୀୟମାନୋ ରୂପାଣି ଦେବଃ କୁରୁତେ ବହୁନି ।
ଉତେବ ସ୍ତୀଭିଃ ସହ ମୋଦମାନୋ ଜକ୍ଷତୁତେବାପି ଭୟାନି ପଶ୍ୟନ୍ ।। ୧୩।।

ଆରାମମୟା ପଶ୍ୟନ୍ତି ନ ତଂ ପଶ୍ୟତି କଣ୍ଠନେତି ।

ତଂ ନାୟତଂ ବୋଧୟେଦିତ୍ୟାହୁଃ ।

ଦୁର୍ଭିକ୍ଷଜ୍ୟଃ ହାସ୍ତେ ଭବତି ଯମେଷ ନ ପ୍ରତିପଦ୍ୟତେ ।

ଅଥୋ ଖଲ୍ଲାଦୁର୍ଜାଗରିତଦେଶ ଏବାସ୍ୟେଷ ଇତି ଯାନି ହ୍ୟେବ ଜାଗ୍ରପୁଶ୍ୟତି ତାନି ସୁପ୍ତ
ଇତ୍ୟତ୍ରାୟଂ ପୁରୁଷଃ ସ୍ୱୟଂଜ୍ୟୋତିର୍ଭବତି ସୋଽହଂ ଭଗବତେ ସହସ୍ରଂ ଦଦାମ୍ୟତ ଉର୍ଧ୍ୱଂ
ବିମୋକ୍ଷାୟ ବ୍ରୁହୀତି ॥ ୧୪॥

ସ ବା ଏଷ ଏତସ୍ମିନ୍ ସଂପ୍ରସାଦେ ରତ୍ନା ଚରିତ୍ୱା ଦୃଷ୍ଟୈବ ପୁଶ୍ୟଂ ଚ ପାପଂ ଚ ପୁନଃ ପ୍ରତିନ୍ୟାୟଂ
ପ୍ରତିଯୋନ୍ୟାଦ୍ରବତି ସ୍ୱପ୍ନାୟୈବ ସ ଯତ୍ତତ୍ କିଂଚିପୁଶ୍ୟତ୍ୟନନ୍ତାଗତସ୍ତେନ ଭବତ୍ୟସଙ୍ଗୋ ହ୍ୟୟଂ
ପୁରୁଷ ଇତ୍ୟେବମେବୈତଦ୍ୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ସୋଽହଂ ଭଗବତେ ସହସ୍ରଂ ଦଦାମ୍ୟତ ଉର୍ଧ୍ୱଂ
ବିମୋକ୍ଷାୟୈବ ବ୍ରୁହୀତି ॥ ୧୫॥

ସ ବା ଏଷ ଏତସ୍ମିନ୍ ସ୍ୱପ୍ନେ ରତ୍ନା ଚରିତ୍ୱା ଦୃଷ୍ଟୈବ ପୁଶ୍ୟଂ ଚ ପାପଂ ଚ ପୁନଃ ପ୍ରତିନ୍ୟାୟଂ
ପ୍ରତିଯୋନ୍ୟାଦ୍ରବତି ବୁଦ୍ଧାନ୍ତାୟୈବ ସ ଯତ୍ତତ୍ କିଂଚିପୁଶ୍ୟତ୍ୟନନ୍ତାଗତସ୍ତେନ ଭବତ୍ୟସଙ୍ଗୋ ହ୍ୟୟଂ
ପୁରୁଷ ଇତ୍ୟେବମେବୈତଦ୍ୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ ସୋଽହଂ ଭଗବତେ ସହସ୍ରଂ ଦଦାମ୍ୟତ ଉର୍ଧ୍ୱଂ
ବିମୋକ୍ଷାୟୈବ ବ୍ରୁହୀତି ॥ ୧୬॥

ସ ବା ଏଷ ଏତସ୍ମିନ୍-ବୁଦ୍ଧାନ୍ତେ ରତ୍ନା ଚରିତ୍ୱା ଦୃଷ୍ଟୈବ ପୁଶ୍ୟଂ ଚ ପାପଂ
ଚ ପୁନଃ ପ୍ରତିନ୍ୟାୟଂ ପ୍ରତିଯୋନ୍ୟାଦ୍ରବତି ସ୍ୱପ୍ନାନ୍ତାୟୈବ ॥ ୧୭॥

ତଦ୍ୟଥା ମହାମୟା ଭବେ କୂଲେଽନୁସଂଚରତି ପୂର୍ବଂ ଚାପରଂ ଚୈବମେବାୟଂ
ପୁରୁଷ ଏତାବୁଦ୍ଧାବନ୍ତାବନୁସଂଚରତି ସ୍ୱପ୍ନାନ୍ତଂ ଚ ବୁଦ୍ଧାନ୍ତଂ ଚ ॥ ୧୮॥

ତଦ୍ୟଥାସ୍ମିନ୍ନାକାଶେ ଶ୍ୟେନୋ ବା ସୁପର୍ଶ୍ୱୋ ବା ବିପରିପତ୍ୟ ଶ୍ରାନ୍ତଃ ସଂହତ୍ୟ ପକ୍ଷୋ ସଂଲୟାୟୈବ
ପ୍ରିୟତ ଏବମେବାୟଂ ପୁରୁଷ ଏତସ୍ମା ଅନ୍ତାୟ ଧାବତି ଯତ୍ତ ସୁପ୍ତୋ ନ କଂଚନ କାମଂ କାମୟତେ
ନ କଂଚନ ସ୍ୱପ୍ନଂ ପଶ୍ୟତି ॥ ୧୯॥

ତା ବା ଅସୌଯତା ହିତା ନାମ ନାତ୍ୟୋ ଯୁଥା କେଶଃ ସହସ୍ରଧା ଭିନ୍ନସ୍ତାବତାଃଶିମ୍ନା ତିଷ୍ଠନ୍ତି ଶୁକ୍ଳସ୍ୟ
ନୀଲସ୍ୟ ପିଙ୍ଗଲସ୍ୟ ହରିତସ୍ୟ ଲୋହିତସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣା ଅଥ ଯତ୍ରେନଂ ଘୃତ୍ତୀବ ଜିନତ୍ତୀବ ହସ୍ତୀବ
ବିଚ୍ଛାୟାୟତି ଗର୍ତ୍ତମିବ ପତତି ଯଦେବ ଜାଗ୍ରଦ୍-ଭୟଂ ପଶ୍ୟତି ତଦତ୍ରାବିଦ୍ୟୟା ମନ୍ୟତେଽଥ ଯତ୍ର
ଦେବ ଇବ ରାଜେବାହମେବେଦଃ ସର୍ବୋଽସ୍ଥୀତି ମନ୍ୟତେ ସୋଽସ୍ୟ ପରମୋ ଲୋକଃ ।। ୨୦।।

ତଦ୍ବା ଅସୌଯତଦତିଚ୍ଛନ୍ଦା ଅପହତପାପ୍ତାଃଭୟଃ ରୂପମ୍ ।

ତଦ୍ୟଥା ପ୍ରିୟା ପ୍ରିୟା ସଂପରିଷ୍ପକ୍ତୋ ନ ବାହ୍ୟଂ କିଂଚନ ବେଦ ନାନ୍ତରମେବମେବାୟଂ
ପୁରୁଷଃ ପ୍ରାଜ୍ଞେନାତ୍ମନା ସଂପରିଷ୍ପକ୍ତୋ ନ ବାହ୍ୟଂ କିଂଚନ ବେଦ ନାନ୍ତରଂ ତଦ୍ବା
ଅସୌଯଦାପ୍ତକାମମାତ୍ମକାମମକାମଃ ରୂପଃ ଶୋକାନ୍ତରମ୍ ।। ୨୧।।

ଅତ୍ର ପିତାଽପିତା ଭବତି ମାତାଽମାତା ଲୋକା ଅଲୋକା ଦେବା ଅଦେବା ବେଦା ଅବେଦାଃ ।
ଅତ୍ର ସ୍ତେନୋଽସ୍ତେନୋ ଭବତି ଭୃଶହାଽଭୃଶହା ଚାଣ୍ଡାଲୋଽଚାଣ୍ଡାଲଃ ପୌଳ୍ଲସୋଽପୌଳ୍ଲସଃ
ଶ୍ରମଣୋଽଶ୍ରମଣସ୍ତାପସୋଽତାପସୋଽନନ୍ଦାଗତଂ ପୁଣ୍ୟେନାନନ୍ଦାଗତଂ ପାପେନ ତୀର୍ଣ୍ଣୋ ହି ତଦା
ସର୍ବାଞ୍ଛୋକାନ୍ଦୃଦୟସ୍ୟ ଭବତି ।। ୨୨।।

ୟଦ୍ୱୈ ତନ୍ନ ପଶ୍ୟତି ପଶ୍ୟନ୍ତୈ ତନ୍ନ ପଶ୍ୟତି ନ ହି ଦ୍ରଷ୍ଟୂର୍ଦୃଷ୍ଟେର୍ବିପରିଲୋପୋ
ବିଦ୍ୟତେଽବିନାଶିତ୍ୱାନ୍ନ ତୁ ତଦ୍ୱିତୀୟମସ୍ତି ତତୋଽନ୍ୟଦ୍ୱିଭକ୍ତଂ ଯଦ୍ୱଶ୍ୟେତ୍ ।। ୨୩।।

ୟଦ୍ୱୈ ତନ୍ନ ଜିହ୍ୱତି ଜିହ୍ୱନ୍ତୈ ତନ୍ନ ଜିହ୍ୱତି ନ ହି ଘ୍ରାତୁର୍ଘ୍ରାତେର୍ବିପରିଲୋପୋ
ବିଦ୍ୟତେଽବିନାଶିତ୍ୱାନ୍ନ ତୁ ତଦ୍ୱିତୀୟମସ୍ତି ତତୋଽନ୍ୟଦ୍ୱିଭକ୍ତଂ ଯଦ୍ୱିଧ୍ୱେତ୍ ।। ୨୪।।

ୟଦ୍ୱୈ ତନ୍ନ ରସୟତେ ରସୟନ୍ତୈ ତନ୍ନ ରସୟତେ ନହି ରସୟିତୁ ରସୟିତେର୍ବିପରିଲୋପୋ
ବିଦ୍ୟତେଽବିନାଶିତ୍ୱାନ୍ନ ତୁ ତଦ୍ୱିତୀୟମସ୍ତି ତତୋଽନ୍ୟଦ୍ୱିଭକ୍ତଂ ଯଦ୍ୱସୟେତ୍ ।। ୨୫।।

ୟଦ୍ୱୈ ତନ୍ନ ବଦତି ବଦନ୍ତୈ ତନ୍ନ ବଦତି ନ ହି ବଚ୍ଛୂର୍ବଚ୍ଛେର୍ବିପରିଲୋପୋ
ବିଦ୍ୟତେଽବିନାଶିତ୍ୱାନ୍ନ ତୁ ତଦ୍ୱିତୀୟମସ୍ତି ତତୋଽନ୍ୟଦ୍ୱିଭକ୍ତଂ ଯଦ୍ୱଦେତ୍ ।। ୨୬।।

ୟଦ୍ୱୈ ତନ୍ନ ଶୃଣୋତି ଶୃଣ୍ୱନ୍ତୈ ତନ୍ନ ଶୃଣୋତି ନ ହି ଶ୍ରୋତୁଃ ଶ୍ରୁତେର୍ବିପରିଲୋପୋ
ବିଦ୍ୟତେଃବିନାଶିତ୍ୱାନ୍ନ ତୁ ତଦ୍ୱିତୀୟମସ୍ତି ତତୋଽନ୍ୟଦ୍ୱିଭକ୍ତଂ ଯଜ୍ଞଶୁୟାତ୍ ।। ୨୭।।

ୟଦ୍ୱୈ ତନ୍ନ ମନୁତେ ମନ୍ୱାନୋ ବୈ ତନ୍ନ ମନୁତେ ନ ହି ମନ୍ତ୍ରମ୍ଭୂତେର୍ବିପରିଲୋପୋ
ବିଦ୍ୟତେଃବିନାଶିତ୍ୱାନ୍ନ ତୁ ତଦ୍ୱିତୀୟମସ୍ତି ତତୋଽନ୍ୟଦ୍ୱିଭକ୍ତଂ ଯଜ୍ଞନ୍ୱୀତ ।। ୨୮।।

ୟଦ୍ୱୈ ତନ୍ନ ସ୍ୱଶତି ସ୍ୱଶନ୍ତୈ ତନ୍ନ ସ୍ୱଶତି ନ ହି ସ୍ୱଷ୍ଟୁଃ ସ୍ୱଷ୍ଟେର୍ବିପରିଲୋପୋ
ବିଦ୍ୟତେଃବିନାଶିତ୍ୱାନ୍ନ ତୁ ତଦ୍ୱିତୀୟମସ୍ତି ତତୋଽନ୍ୟଦ୍ୱିଭକ୍ତଂ ଯତ୍ସ୍ୱଶେତ୍ ।। ୨୯।।

ୟଦ୍ୱୈ ତନ୍ନ ବିଜାନାତି ବିଜାନନ୍ତୈ ତନ୍ନ ବିଜାନାତି ନ ହି ବିଜ୍ଞାତୁର୍ବିଜ୍ଞାତେର୍ବିପରିଲୋପୋ
ବିଦ୍ୟତେଃବିନାଶିତ୍ୱାନ୍ନ ତୁ ତଦ୍ୱିତୀୟମସ୍ତି ତତୋଽନ୍ୟଦ୍ୱିଭକ୍ତଂ ଯଦ୍ୱିଜାନୀୟାତ୍ ।। ୩୦।।

ୟତ୍ର ବାନ୍ୟଦିବ

ସ୍ୟାଓତ୍ରାନେ୍ୟାଂନ୍ୟପୁଣ୍ୟେଦନ୍ୟାଂନ୍ୟଜ୍ଞିଦ୍ରେଦନ୍ୟାଂନ୍ୟଦ୍ରୁସ୍ତେଦନ୍ୟାଂନ୍ୟଦୃଦେଦନ୍ୟାଂନ୍ୟଜ୍ଞଶୁ
ୟାଦନ୍ୟାଂନ୍ୟଜ୍ଞନ୍ୱୀତାନେ୍ୟାଂନ୍ୟତ୍ସ୍ୱଶେଦନ୍ୟାଂନ୍ୟଦ୍ୱିଜାନୀୟାତ୍ ।। ୩୧।।

ସଲିଲ ଏକୋ ଦ୍ରଷ୍ଟାଽଦ୍ୱୈତୋ ଭବତ୍ୟେଷ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଃ ସମ୍ରାତିତି ହୈନମନୁଶଶାସ ଯାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟ.
ଏଷାସ୍ୟ ପରମା ଗତିରେଷାସ୍ୟ ପରମା ସଂପଦେଷୋଽସ୍ୟ ପରମୋ ଲୋକ ଏଷୋଽସ୍ୟ ପରମ
ଆନନ୍ଦ ଏତସ୍ତୈବାନନ୍ଦସ୍ୟାନ୍ୟାନି ଭୂତାନି ମାତ୍ରାମୁପଜୀବନ୍ତି ।। ୩୨।।

ସ ଯେ ମନୁଷ୍ୟାଣାଃ ଋକ୍ଷଃ ସମୃଦ୍ଧୋ ଭବତ୍ୟନ୍ୟେଷାମଧିପତିଃ ସର୍ବେର୍ମାନୁଷ୍ୟକୈର୍ଭୋଗୈଃ
ସଂପନ୍ନତମଃ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ପରମ ଆନନ୍ଦୋଽଥ ଯେ ଶତଂ ମନୁଷ୍ୟାଣାମାନନ୍ଦାଃ ସ ଏକଃ
ପିତୃଣାଂ ଜିତଲୋକାନାମାନନ୍ଦୋଽଥ ଯେ ଶତଂ ପିତୃଣାଂ ଜିତଲୋକାନାମାନନ୍ଦାଃ ସ ଏକୋ
ଗନ୍ଧର୍ବଲୋକ ଆନନ୍ଦୋଽଥ ଯେ ଶତଂ ଗନ୍ଧର୍ବଲୋକ ଆନନ୍ଦାଃ ସ ଏକଃ କର୍ମଦେବାନାମାନନ୍ଦୋ ଯେ
କର୍ମଣା ଦେବତ୍ୱମଭିସଂପଦ୍ୟନ୍ତେଽଥ ଯେ ଶତଂ କର୍ମଦେବାନାମାନନ୍ଦାଃ ସ ଏକ
ଆଜାନଦେବାନାମାନନ୍ଦୋ ଯଶ୍ଚ ଶ୍ରୋତ୍ରିୟୋଽବୃଜିନୋଽକାମହତୋଽଥ ଯେ
ଶତମାଜାନଦେବାନାମାନନ୍ଦାଃ ସ ଏକଃ ପ୍ରଜାପତିଲୋକ ଆନନ୍ଦୋ ଯଶ୍ଚ

ଶ୍ରୋତ୍ରଘ୍ନୋଽବୃଜିନୋଽକାମହତୋଽଥ ଯେ ଶତଂ ପ୍ରଜାପତିଲୋକ ଆନନ୍ଦାଃ ସ ଏକୋ ବ୍ରହ୍ମଲୋକ
ଆନନ୍ଦୋ ଯୁଷ୍ଠ ଶ୍ରୋତ୍ରଘ୍ନୋଽବୃଜିନୋଽକାମହତୋଽଥେଷ ଏବ ପରମ ଆନନ୍ଦ ଏଷ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଃ
ସମ୍ରାଡିତି ହୋବାଚ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟଃ ସୋଽହଂ ଭଗବତେ ସହସ୍ରଂ ଦଦାମ୍ୟତ ଉର୍ଧ୍ବଂ ବିମୋକ୍ଷାୟୈବ
ବ୍ରହ୍ମତ୍ୟତ୍ର ହ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟା ବିଭୟାଂଚକାରଃ ମେଧାବୀ ରାଜା ସର୍ବେଭ୍ୟା ମାଃକ୍ରେଭ୍ୟ
ଭଦରୌସ୍ରୀଦିତି ।। ୩୩।।

ସ ବା ଏଷ ଏତସ୍ମିନ୍ସ୍ବପ୍ନାକ୍ତେ ରତ୍ନା ଚରିତ୍ବା ଦୃଷ୍ଟୈବ ପୁଣ୍ୟଂ ଚ ପାପଂ
ଚ ପୁନଃ ପ୍ରତିନ୍ୟାୟଂ ପ୍ରତିଘ୍ନୋନ୍ୟାଦ୍ରବତି ବୁଦ୍ଧାନ୍ତାୟୈବ ।। ୩୪।।

ତଦ୍ୟଥାଽନଃ ସୁସମାହିତମୁସ୍ତର୍ଜନ୍ୟାୟାଦେବମେବାୟଃ ଶାରୀର ଆତ୍ମା
ପ୍ରାଜ୍ଞେନାତ୍ମନାନ୍ଦାରୁଦମୁସ୍ତର୍ଜନ୍ୟାତି ଯୁତ୍ରେତଦୂର୍ଧ୍ବୋଚ୍ଛ୍ବାସୀ ଭବତି ।। ୩୫।।

ସ ଯୁତ୍ରାୟମଣିମାନଂ ନ୍ୟେତି ଜରୟା ବୋପତପତା ବାଣିମାନଂ ନିଗଚ୍ଛତି ତଦ୍ୟଥାମ୍ରଂ
ବୌଦୁମ୍ବରଂ ବା ପିପ୍ପଲଂ ବା ବନ୍ଧନାତ୍-ପ୍ରମୁଚ୍ୟତ ଏବମେବାୟଂ ପୁରୁଷ ଏଭ୍ୟୋଽଙ୍ଗେଭ୍ୟଃ
ସଂପ୍ରମୁଚ୍ୟ ପୁନଃ ପ୍ରତିନ୍ୟାୟଂ ପ୍ରତିଘ୍ନୋନ୍ୟାଦ୍ରବତି ପ୍ରାଣାୟୈବ ।। ୩୬।।

ତଦ୍ୟଥା ରାଜାନମାୟୁକ୍ତମୁଗ୍ରାଃ ପ୍ରତ୍ୟେନସଃ ସୂତଗ୍ରାମଣ୍ୟୋଽନ୍ୱୈଃ
ପାନୈରାବସଥୈଃ ପ୍ରତିକଲ୍ମକ୍ତେଽୟମାୟାତ୍ୟୟମାଗଚ୍ଛତୀତ୍ୟବଃ
ହୈବଂବିଦଃ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ପ୍ରତିକଲ୍ମକ୍ତ ଇଦଂ ବ୍ରହ୍ମାୟାତୀଦମାଗଚ୍ଛତୀତି ।। ୩୭।।

ତଦ୍ୟଥା ରାଜାନଂ ପ୍ରୟିୟାସକ୍ତମୁଗ୍ରାଃ ପ୍ରତ୍ୟେନସଃ
ସୂତଗ୍ରାମଣ୍ୟୋଽଭିସମାୟୁକ୍ତ୍ୟେବମେବେମମାତ୍ମାନମକ୍ତକାଲେ ସର୍ବେ ପ୍ରାଣା
ଅଭିସମାୟୁକ୍ତି ଯୁତ୍ରେତଦୂର୍ଧ୍ବୋଚ୍ଛ୍ବାସୀ ଭବତି ।। ୩୮।।

।। ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟେତୃତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

॥ ଅଥ ଚତୁର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ସ ଯନ୍ତ୍ରାୟମାତ୍ମାଃବଲ୍ୟଂ ନ୍ୟତ୍ୟ ସଂମୋହମିବ ନ୍ୟତ୍ୟଥୈନମେତେ ପ୍ରାଣା
ଅଭିସମାୟନ୍ତି ସ ଏତାସ୍ତେଜୋମାତ୍ରାଃ ସମଭ୍ୟାଦଦାନୋ ହୃଦୟମେବାନ୍ନବକ୍ରାମତି ସ
ୟତ୍ରିଷ ଚାକ୍ଷୁଷଃ ପୁରୁଷଃ ପରାତ୍ ପର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତତେଽଥାରୂପଜ୍ଞୋ ଭବତି ॥ ୧॥

ଏକୀଭବତି ନ ପଶ୍ୟତୀତ୍ୟାହୁରେକୀଭବତି ନ ଜିହ୍ଵତୀତ୍ୟାହୁରେକୀଭବତି ନ ରସୟତ
ଇତ୍ୟାହୁରେକୀଭବତି ନ ବଦତୀତ୍ୟାହୁରେକୀଭବତି ନ ଶୃଣୋତୀତ୍ୟାହୁରେକୀଭବତି ନ ମନୁତ
ଇତ୍ୟାହୁରେକୀଭବତି ନ ସ୍ଫୁଗତୀତ୍ୟାହୁରେକୀଭବତି ନ ବିଜାନାତୀତ୍ୟାହୁସ୍ତସ୍ୟ ହୈତସ୍ୟ
ହୃଦୟସ୍ୟାଗ୍ରଂ ପ୍ରଦ୍ୟୋତତେ ତେନ ପ୍ରଦ୍ୟୋତେନୈଷ ଆତ୍ମା ନିଷ୍ଟ୍ରାମତି ଚକ୍ଷୁଷ୍ଠୋ ବା ମୂର୍ଧ୍ନୋ
ବାଽନ୍ୟେଭ୍ୟା ବା ଶରୀରଦେଶେଭ୍ୟସ୍ତମୁକ୍ରାମନ୍ତଂ ପ୍ରାଣୋଽନୁକ୍ରାମତି ପ୍ରାଣମନୁକ୍ରାମନ୍ତଃ ସର୍ବେ ପ୍ରାଣା
ଅନୁକ୍ରାମନ୍ତି ସ ବିଜ୍ଞାନୋ ଭବତି ସବିଜ୍ଞାନମେବାନ୍ନବକ୍ରାମତି ତଂ ବିଦ୍ୟାକର୍ମଣୀ ସମନ୍ଧାରଭେତେ
ପୂର୍ବପ୍ରଜ୍ଞା ଚ ॥ ୨॥

ତଦ୍ୟଥା ତୃଣଜଲ୍ଲାୟୁକା ତୃଣସ୍ୟାନ୍ତଂ

ଗତ୍ଵାଽନ୍ୟମାକ୍ରମମାକ୍ରମ୍ୟାତ୍ମାନମୁପସଂହରତ୍ୟେବମେବାୟମାତ୍ମେଦଂ

ଶରୀରଂ ନିହତ୍ୟାଽବିଦ୍ୟାଂ ଗମୟିତ୍ବାଽନ୍ୟମାକ୍ରମମାକ୍ରମ୍ୟାତ୍ମାନମୁପସଂହରତି ॥ ୩॥

ତଦ୍ୟଥା ପେଶୟ୍ଵାରୀ ପେଶସୋ ମାତ୍ରାମପାଦାୟାନ୍ୟନ୍ନବତରଂ କଲ୍ୟାଣତରଂ ରୂପଂ ତନ୍ନୁତ
ଏବମେବାୟମାତ୍ମେଦଂ ଶରୀରଂ ନିହତ୍ୟାଽବିଦ୍ୟାଂ ଗମୟିତ୍ବାଽନ୍ୟନ୍ନବତରଂ କଲ୍ୟାଣତରଂ
ରୂପଂ କୁରୁତେ ପିତ୍ର୍ୟଂ ବା ଗାନ୍ଧର୍ବଂ ବା ଦୈବଂ ବା ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଂ ବା ବ୍ରାହ୍ମଂ ବାଽନ୍ୟେଷାଂ ବା
ଭୂତାନାମ୍ ॥ ୪॥

ସ ବା ଅୟମାତ୍ମା ବ୍ରହ୍ମ ବିଜ୍ଞାନମୟୋ ମନୋମୟଃ ପ୍ରାଣମୟଶ୍ଚକ୍ଷୁର୍ମୟଃ ଶ୍ରୋତ୍ରମୟଃ ପୃଥିବୀମୟ
ଆପୋମୟୋ ବାୟୁମୟ ଆକାଶମୟସ୍ତେଜୋମୟୋଽତେଜୋମୟଃ କାମମୟୋଽକାମମୟଃ
କ୍ରୋଧମୟୋଽକ୍ରୋଧମୟୋ ଧର୍ମମୟୋଽଧର୍ମମୟଃ ସର୍ବମୟସ୍ତଦ୍ୟଦେତଦିଦଂମୟୋଽଦୋମୟ ଇତି

ୟଥାକାରୀ ଯଥାଚାରୀ ତଥା ଭବତି ସାଧୁକାରୀ ସାଧୁର୍ଭବତି ପାପକାରୀ ପାପୋ ଭବତି ପୁଣ୍ୟଃ
ପୁଣ୍ୟେନ କର୍ମଣା ଭବତି ପାପଃ ପାପେନ ।

ଅଥୋ ଖଲ୍ଲାଦୁଃ କାମମୟ ଏବାୟଂ ପୁରୁଷ ଇତି ସ ଯଥାକାମୋ ଭବତି ତନ୍ନୁତୁର୍ଭବତି ଯନ୍ନୁତୁର୍ଭବତି
ତନ୍ନର୍ମ କୁରୁତେ ଯନ୍ନର୍ମ କୁରୁତେ ତଦଭିସଂପଦ୍ୟତେ ॥ ୫॥

ତଦେଷ ଶ୍ଳୋକୋ ଭବତି ।

ତଦେବ ସକ୍ତଃ ସହ କର୍ମଣୌତି ଲିଙ୍ଗଂ ମନୋ ଯତ୍ର ନିଷକ୍ରମସ୍ୟ ।

ପ୍ରାପ୍ୟାତ୍ରଂ କର୍ମଣସ୍ତସ୍ୟ ଯନ୍ନିଂତେହ କରୋତ୍ୟୟମ୍ ।

ତସ୍ମାଲ୍ଲୋକାତ୍-ପୁନରୈତ୍ୟସ୍ତୈ ଲୋକାୟ କର୍ମଣ ଇତି ନୁ କାମୟମାନୋଽଥାକାମୟମାନୋ

ୟୋଃକାମୋ ନିଷ୍କାମ ଆପ୍ରକାମ ଆତ୍ମକାମୋ ନ ତସ୍ୟ ପ୍ରାଣା ଭକ୍ତାମନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମୈବ

ସନ୍-ବ୍ରହ୍ମାପ୍ୟେତି ॥ ୬॥

ତଦେଷ ଶ୍ଳୋକୋ ଭବତି ।

ୟଦା ସର୍ବେ ପ୍ରମୁତ୍ୟନ୍ତେ କାମା ଯୋଃସ୍ୟ ହୃଦି ଶ୍ରିତାଃ ।

ଅଥ ମର୍ତ୍ତ୍ୟୋଽମୃତୋ ଭବତ୍ୟତ୍ର ବ୍ରହ୍ମ ସମଶ୍ରୁତ ଇତି ।

ତଦ୍ୟଥାଽହିନିର୍ଭୁୟନୀ ବଲ୍ଲୀକେ ମୃତା ପ୍ରତ୍ୟସ୍ତା ଶୟାତୈବମେବେଦଃ

ଶରୀରଃ ଶେତେଽୟମଶରୀରୋଽମୃତଃ ପ୍ରାଣୋ ବ୍ରହ୍ମୈବ ତେଜ ଏବ

ସୋଽହଂ ଭଗବତେ ସହସ୍ରଂ ଦଦାମୀତି ହୋବାଚ ଜନକୋ ବୈଦେହଃ ॥ ୭॥

ତଦେତେ ଶ୍ଳୋକା ଭବନ୍ତି ।

ଅଶୁଃ ପଦ୍ମା ବିତତଃ ପୁରାଣୋ ମାଃ ସ୍ଫୁଷ୍ଟୋଽନୁବିଭୋ ମୟୈବ ।

ତେନ ଧୀରା ଅପିୟନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମବିଦଃ ସ୍ଵର୍ଗଂ ଲୋକମିତ ଉର୍ଧ୍ଵଂ ବିମୁକ୍ତାଃ ॥ ୮॥

ତସ୍ମିଞ୍ଚକ୍ଷୁମୁତ ନୀଲମାଦୁଃ ପିଙ୍ଗଲଃ ହରିତଂ ଲୋହିତଂ ତ ।

ଏଷ ପଦ୍ମା ବ୍ରହ୍ମଣା ହାନୁବିଭସ୍ତେନୈତି ବ୍ରହ୍ମବିତ୍-ପୁଣ୍ୟକୃତ୍ତୈଜସଶ୍ଚ ॥ ୯॥

ଅନ୍ଵଂ ତମଃ ପ୍ରବିଶନ୍ତି ଯେଃବିଦ୍ୟାମୁପାସତେ ।
ତତୋ ଭୂୟଃ ଇବ ତେ ତମୋ ଯଃ ଉ ବିଦ୍ୟାୟାଂ ରତାଃ ॥ ୧୦॥

ଅନନ୍ତା ନାମ ତେ ଲୋକା ଅନ୍ଧେନ ତମସାଃସ୍ମୃତାଃ ।
ତାଂସ୍ତେ ପ୍ରେତ୍ୟାଭିଗଚ୍ଛନ୍ତ୍ୟବିଦ୍ବାଂସୋଽବୁଧୋ ଜନାଃ ॥ ୧୧॥

ଆତ୍ମାନଂ ଚେଦ୍ଵିଜାନୀୟାଦୟମସ୍ମୀତି ପୂରୁଷଃ ।
କିମିଚ୍ଛନ୍-କସ୍ୟ କାମାୟ ଶରୀରମନୁସଂଜ୍ଞରେତ୍ ॥ ୧୨॥

ୟସ୍ୟାନୁବିଷ୍ଠଃ ପ୍ରତିବୁଦ୍ଧ ଆତ୍ମାଽସ୍ମିନ୍ସଂଦେହ୍ୟେ ଗହନେ ପ୍ରବିଷ୍ଠଃ ।
ସ ବିଶ୍ଵକୃସ୍ତ ହି ସର୍ବସ୍ୟ କର୍ତା ତସ୍ୟ ଲୋକଃ ସ ଉ ଲୋକ ଏବ ॥ ୧୩॥

ଇହୈବ ସନ୍ତୋଽଥ ବିଦ୍ଵସ୍ତଦ୍ଵୟଂ ନ ଚେଦବେଦିର୍ମହତୀ ବିନଷ୍ଟିଃ ।
ୟେ ତଦ୍ଵିଦୁରମୃତାସ୍ତେ ଭବନ୍ତ୍ୟଥେତରେ ଦୁଃଖମେବାପିୟନ୍ତି ॥ ୧୪॥

ୟଦୈତମନୁପଶ୍ୟତ୍ୟାତ୍ମାନଂ ଦେବମଞ୍ଜିସା ।
ଇଶାନଂ ଭୂତଭବ୍ୟସ୍ୟ ନ ତତୋ ବିଦ୍ଵଗ୍ଵୟତେ ॥ ୧୫॥

ୟସ୍ମାଦର୍ବାକ୍ଷଂବସ୍ରରୋଽହୋଭିଃ ପରିବର୍ତତେ ।
ତଦେବା ଜ୍ୟୋତିଷାଂ ଜ୍ୟୋତିରାୟୁର୍ହୋପାସତେଽମୃତମ୍ ॥ ୧୬॥

ୟସ୍ମିନ୍ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚଜନା ଆକାଶଶ୍ଚ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଃ ।
ତମେବ ମନ୍ୟ ଆତ୍ମାନଂ ବିଦ୍ବାନ୍-ବ୍ରହ୍ମାମୃତୋଽମୃତମ୍ ॥ ୧୭॥

ପ୍ରାଣସ୍ୟ ପ୍ରାଣମୁତ ଚକ୍ଷୁଷଶ୍ଚକ୍ଷୁରୁତ ଶ୍ରୋତ୍ରସ୍ୟ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ମନସୋ ଯେ ମନୋ ବିଦୁଃ ।
ତେ ନିତିକ୍ଷୁର୍ବ୍ରହ୍ମ ପୁରାଣମଗ୍ରାମ୍ ॥ ୧୮॥

ମନସୈବାନୁଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟଂ ନେହ ନାନାଽସ୍ତ୍ରି କିଂଚନ ।
ମୃତ୍ୟୋଃ ସ ମୃତ୍ୟୁମାପ୍ନୋତି ଯଃ ଇହ ନାନେବ ପଶ୍ୟତି ॥ ୧୯॥

ଏକପୈବାନୁଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟମେତଦପ୍ରମୟଂ ସୁବମ୍ ।
ବିରଜଃ ପର ଆକାଶାଦଜ ଆତ୍ମା ମହାନ୍ତୁବଃ ॥ ୨୦॥

ତମେବ ଧୀରୋ ବିଜ୍ଞାୟ ପ୍ରଜ୍ଞାଂ କୁର୍ବୀତ ବ୍ରାହ୍ମଣଃ ।
ନାନୁଧ୍ୟାୟାଦ୍ବଦୁଷ୍ଟିକାନ୍ଦାରୋ ବିଶ୍ଳାପନଃ ହି ତଦିତି ॥ ୨୧॥

ସ ବା ଏଷ ମହାନଜ ଆତ୍ମା ଯୋଃୟଂ ବିଜ୍ଞାନମୟଃ ପ୍ରାଣେଷୁ ଯ ଏଷୋଃତ୍ତର୍ହୃଦୟ ଆକାଶସ୍ତସ୍ମିଚ୍ଛେତେ
ସର୍ବସ୍ୟ ବଶୀ ସର୍ବସ୍ୟେଶାନଃ ସର୍ବସ୍ୟାଧିପତିଃ ସ ନ ସାଧୁନା କର୍ମଣା ଭୂୟନ୍ନୋ ଏବାସାଧୁନା
କନୀୟାନେଷ ସର୍ବେଶ୍ୱର ଏଷ ଭୂତାଧିପତିରେଷ ଭୂତପାଲ ଏଷ ସେତୁର୍ବିଧରଣ ଏଷାଂ
ଲୋକାନାମସଂଭେଦାୟ ତମେତଂ ବେଦାନୁବଚନେନ ବ୍ରାହ୍ମଣା ବିବିଦିଷନ୍ତି ଯଜ୍ଞେନ ଦାନେନ
ତପସ୍ୟାଂନାଶକେନୈତମେବ ବିଦିତ୍ୱା ମୁନିର୍ଭବତି ।

ଏତମେବ ପ୍ରବ୍ରାଜିନୋ ଲୋକମିଚ୍ଛନ୍ତି ପ୍ରବ୍ରଜନ୍ତି ।
ଏତଞ୍ଚ ସ୍ଥୁ ବୈତତ୍-ପୂର୍ବେ ବିଦ୍ୱାଂସଃ ପ୍ରଜାଂ ନ କାମୟନ୍ତେ କିଂ ପ୍ରଜୟା କରିଷ୍ୟାମୋ ଯେଷାଂ
ନୋଃୟମାତ୍ମାୟଂ ଲୋକ ଇତି ତେ ହ ସ୍ଥୁ ପୁତ୍ରେଷଶାୟାଶ୍ଚ ବିତ୍ରେଷଶାୟାଶ୍ଚ ଲୋକୈଷଶାୟାଶ୍ଚ
ବୁଧ୍ୱାୟାଧ ଭିକ୍ଷାଚର୍ଯ୍ୟଂ ଚରନ୍ତି ଯା ହ୍ୟେବ ପୁତ୍ରେଷଶା ସା ବିତ୍ରେଷଶା ଯା ବିତ୍ରେଷଶା ସା
ଲୋକୈଷଶୋଭେ ହ୍ୟେତେ ଏଷଶୋ ଏବ ଭବତଃ ।

ସ ଏଷ ନେତି ନେତ୍ୟାତ୍ମାଂଶୁହ୍ୟୋ ନ ହି ଗୃହ୍ୟତେଂଶୀର୍ଯ୍ୟୋ ନ ହି ଶୀର୍ଯ୍ୟତେଂସଜ୍ଞୋ ନ ହି
ସଜ୍ୟତେଂସିତୋ ନ ବ୍ୟଧତେ ନ ରିଷ୍ୟତ୍ୟେତମ୍ନୁ ହୈବୈତେ ନ ତରତ ଇତ୍ୟତଃ
ପାପମକରବମିତ୍ୟତଃ କଲ୍ୟାଣମକରବମିତ୍ୟୁଭେ ଉ ହୈବୈଷ ଏତେ ତରତି ନୈନଂ କୃତାକୃତେ
ତପତଃ ॥ ୨୨॥

ତଦେତଦୃତାତ୍ମ୍ୟକ୍ରମ୍ ।
ଏଷ ନିତ୍ୟୋ ମହିମା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ୟ ନ ବର୍ଧତେ କର୍ମଣା ନୋ କନୀୟାନ୍ ।
ତସ୍ୟୈବ ସ୍ୟାପୂଦବିତ୍ଵଂ ବିଦିତ୍ୱା ନ ଲିପ୍ୟତେ କର୍ମଣା ପାପକେନେତି ।
ତସ୍ମାଦେବଂବିଚ୍ଛାନ୍ତୋ ଦାନ୍ତ ଉପରତସ୍ତୁତିକ୍ଷୁଃ ସମାହିତୋ ଭୂତ୍ୱାଂଽନ୍ତନ୍ୟେବାତ୍ମାନଂ ପଶ୍ୟତି
ସର୍ବମାତ୍ମାନଂ ପଶ୍ୟତି ନୈନଂ ପାପ୍ନା ତରତି ସର୍ବଂ ପାପ୍ନାନଂ ତରତି ନୈନଂ ପାପ୍ନା ତପତି ସର୍ବଂ

ପାପ୍ମାନଂ ତପତି ବିପାପୋ ବିରଜୋଽବିଚିକିନ୍ତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭବତ୍ୟେଷ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଃ ସମ୍ରାଡେନଂ
ପ୍ରାପିତୋଽସୀତି ହୋବାଚ ଯୁଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟଃ ସୋଽହଂ ଭଗବତେ ବିଦେହାନ୍ ଦଦାମି ମାଂ ଚାପି ସହ
ଦାସ୍ୟାୟେତି ।। ୨୩।।

ସ ବା ଏଷ ମହାନଜ ଆତ୍ମାନ୍ନାନୋ ବସୁଦାନୋ ବିନ୍ଦତେ ବସୁ ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।। ୨୪।।

ସ ବା ଏଷ ମହାନଜ ଆତ୍ମାଜରୋଽମରୋଽମୃତୋଽଭୟୋ ବ୍ରହ୍ମାଭୟଂ ବୈ
ବ୍ରହ୍ମାଭୟଂ ହି ବୈ ବ୍ରହ୍ମ ଭବତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।। ୨୫।।

।। ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟେଚତୁର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

।। ଅଥ ପଞ୍ଚମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

ଅଥ ହ ଯୁଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟସ୍ୟ ଦ୍ଵେ ଭାୟେ ବଭୂବତୁମୈତ୍ରେୟା ଚ କାତ୍ୟାୟନୀ ଚ
ତୟୋର୍ହ ମୈତ୍ରେୟା ବ୍ରହ୍ମବାଦିନୀ ବଭୂବ ସ୍ଵୀପ୍ରଜ୍ଞୈବ ତର୍ହି କାତ୍ୟାୟନ୍ୟଥ
ହ ଯୁଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟୋଽନ୍ୟଦୃଷ୍ଟମୁପାକରିଷ୍ୟନ୍ ।। ୧।।

ମୈତ୍ରେୟାତି ହୋବାଚ ଯୁଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟଃ ପ୍ରବ୍ରଜିଷ୍ୟନ୍ନା ଅରେଽହମସ୍ମାଦ୍ଘ୍ନାନାଦସ୍ମି
ହନ୍ତ୍ର ତେନୟା କତ୍ୟାୟନ୍ୟାନ୍ତଂ କରବାଣୀତି ।। ୨।।

ସା ହୋବାଚ ମୈତ୍ରେୟା ଯନ୍ତୁ ମ ଇୟଂ ଭଗୋଃ ସର୍ବା ପୃଥିବୀ ବିଞ୍ଜେନ ପୂର୍ଣ୍ଣା ସ୍ୟାମ୍ଭ୍ୟାଂ ନୃହଂ
ତେନାମୃତାଽଽହୋଂ ନେତି ନେତି ହୋବାଚ ଯୁଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟା ଯଥୈବୋପକରଣବତାଂ ଜୀବିତଂ
ତଥୈବ ତେ ଜୀବିତଂ ସ୍ୟାଦମୃତତ୍ଵସ୍ୟ ତୁ ନାଶାସ୍ତି ବିଞ୍ଜେନେତି ।। ୩।।

ସା ହୋବାଚ ମୈତ୍ରେୟା ଯେନାହଂ ନାମୃତା ସ୍ୟାଂ କିମହଂ ତେନ କୁର୍ମ୍ୟାଂ ଯଦେବ
ଭଗବାନ୍-ବେଦ ତଦେବ ମେ ବ୍ରୁହୀତି ।। ୪।।

ସ ହୋବାଚ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟଃ ପ୍ରିୟା ବୈ ଖଲୁ ନୋ ଭବତୀ ସତୀ ପ୍ରିୟମବୃଧଞ୍ଚନ୍ତି
ତର୍ହି ଭବତ୍ୟେତଦ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟାମି ତେ ବ୍ୟାଚକ୍ଷାଣସ୍ୟ ତୁ ମେ ନିଦିଧ୍ୟାସସ୍ତେତି ।। ୫।।

ସ ହୋବାଚ ନ ବା ଅରେ ପତୁଃ କାମାୟ ପତିଃ ପ୍ରିୟୋ ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ପତିଃ ପ୍ରିୟୋ
ଭବତି ।

ନ ବା ଅରେ ଜାୟାୟୈ କାମାୟ ଜାତା ପ୍ରିୟା ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ଜାୟା ପ୍ରିୟା ଭବତି ।

ନ ବା ଅରେ ପୁତ୍ରାଣାଂ କାମାୟ ପୁତ୍ରାଃ ପ୍ରିୟା ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ପୁତ୍ରାଃ ପ୍ରିୟା ଭବନ୍ତି ।

ନ ବା ଅରେ ବିଞ୍ଚସ୍ୟ କାମାୟ ବିଞ୍ଚଂ ପ୍ରିୟଂ ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ବିଞ୍ଚଂ ପ୍ରିୟଂ ଭବତି ।

ନ ବା ଅରେ ପଶୁନାଂ କାମାୟ ପଶବଃ ପ୍ରିୟା ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ପଶବଃ ପ୍ରିୟା ଭବନ୍ତି ।

ନ ବା ଅରେ ବ୍ରହ୍ମଣଃ କାମାୟ ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରିୟଂ ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରିୟଂ ଭବତି ।

ନ ବା ଅରେ କ୍ଷତ୍ରସ୍ୟ କାମାୟ କ୍ଷତ୍ରଂ ପ୍ରିୟଂ ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ କ୍ଷତ୍ରଂ ପ୍ରିୟଂ ଭବତି ।

ନ ବା ଅରେ ଲୋକାନାଂ କାମାୟ ଲୋକାଃ ପ୍ରିୟା ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ଲୋକାଃ ପ୍ରିୟା ଭବନ୍ତି ।

ନ ବା ଅରେ ଦେବାନାଂ କାମାୟ ଦେବାଃ ପ୍ରିୟା ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ଦେବାଃ ପ୍ରିୟା ଭବନ୍ତି ।

ନ ବା ଅରେ ବେଦାନାଂ କାମାୟ ବେଦାଃ ପ୍ରିୟା ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ବେଦାଃ ପ୍ରିୟା ଭବନ୍ତି ।

ନ ବା ଅରେ ଭୂତାନାଂ କାମାୟ ଭୂତାନି ପ୍ରିୟାଣି ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ଭୂତାନି ପ୍ରିୟାଣି ଭବନ୍ତି ।

ନ ବା ଅରେ ସର୍ବସ୍ୟ କାମାୟ ସର୍ବଂ ପ୍ରିୟଂ ଭବତ୍ୟାତ୍ମନସ୍ତୁ କାମାୟ ସର୍ବଂ ପ୍ରିୟଂ ଭବତି ।

ଆତ୍ମା ବା ଅରେ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟଃ ଶ୍ରୋତବ୍ୟୋ ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟୋ ନିଦିଧ୍ୟାସିତବ୍ୟୋ ମୈତ୍ରେୟାତ୍ମନି

ଖଲୁରେ ଦୃଷ୍ଟେ ଶ୍ରୁତେ ମତେ ବିଜ୍ଞାତ ଇଦଂ ସର୍ବଂ ବିଦିତମ୍ ।। ୬।।

ବ୍ରହ୍ମ ତଂ ପରାଦାଦ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ରାତ୍ମନୋ ବ୍ରହ୍ମ ବେଦ କ୍ଷତ୍ରଂ ତଂ ପରାଦାଦ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ରାତ୍ମନଃ

କ୍ଷତ୍ରଂ ବେଦ ଲୋକାସ୍ତଂ ପରାଦୁର୍ଯ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ରାତ୍ମନୋ ଲୋକାନ୍ନେଦ ଦେବାସ୍ତଂ

ପରାଦୁର୍ଯ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ରାତ୍ମନୋ ଦେବାନ୍ନେଦ ବେଦାସ୍ତଂ ପରାଦୁର୍ଯ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ରାତ୍ମନୋ ବେଦାନ୍ନେଦ ଭୂତାନି

ତଂ ପରାଦୁର୍ଯ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ରାତ୍ମନୋ ଭୂତାନି ବେଦ ସର୍ବଂ ତଂ ପରାଦାଦ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ରାତ୍ମନଃ ସର୍ବଂ ବେଦେଦଂ

ବ୍ରହ୍ମେଦଂ କ୍ଷତ୍ରମିମେ ଲୋକା ଇମେ ଦେବା ଇମେ ବେଦା ଇମାନି ଭୂତାନୀଦଂ ସର୍ବଂ

ୟଦୟମାତ୍ମା ।। ୭।।

ସ ଯଥା ଦୁନୁଭେଦନ୍ୟମାନସ୍ୟ ନ ବାହ୍ୟାଞ୍ଜିବାଞ୍ଜିକୁୟାଦ୍-ଗ୍ରହଣାୟ
ଦୁନୁଭେଦଂ ଗ୍ରହଣେନ ଦୁନୁଭ୍ୟାଘାତସ୍ୟ ବା ଶବ୍ଦୋ ଗୃହୀତଃ ।। ୮।।

ସ ଯଥା ଶଙ୍ଖସ୍ୟ ଧ୍ଵାୟମାନସ୍ୟ ନ ବାହ୍ୟାଞ୍ଜିବାଞ୍ଜିକୁୟାଦ୍-ଗ୍ରହଣାୟ
ଶଙ୍ଖସ୍ୟ ତୁ ଗ୍ରହଣେନ ଶଙ୍ଖଧ୍ଵସ୍ୟ ବା ଶବ୍ଦୋ ଗୃହୀତଃ ।। ୯।।

ସ ଯଥା ବୀଣାୟୈ ବାଦ୍ୟମାନାୟୈ ନ ବାହ୍ୟାଞ୍ଜିବାଞ୍ଜିକୁୟାଦ୍-ଗ୍ରହଣାୟ
ବୀଣାୟୈ ତୁ ଗ୍ରହଣେନ ବୀଣାବାଦସ୍ୟ ବା ଶବ୍ଦୋ ଗୃହୀତଃ ।। ୧୦।।

ସ ଯଥା ଚୈତ୍ୟାଗ୍ନୌରଭ୍ୟାହିତସ୍ୟ ପୃଥଗ୍ଭୂମା ବିନିଶ୍ଚରନ୍ତ୍ୟେବଂ ବା ଅରେଃସ୍ୟ ମହତୋ ଭୂତସ୍ୟ
ନିଶ୍ଚସ୍ଥିତମେତଦ୍ୟଦ୍ଗ୍ରେଦୋ ଯଦ୍ଭୁବେଦଃ ସାମବେଦୋଽଧର୍ବାଙ୍ଗିରସ ଇତିହାସଃ ପୁରାଣଂ ବିଦ୍ୟା
ଉପନିଷଦଃ ଶ୍ଳୋକଃ ସୂତ୍ରାଣ୍ୟନୁବ୍ୟାଖ୍ୟାନାନି ବ୍ୟାଖ୍ୟାନାନୀଷ୍ଠଂ ହୃତମାଶିତଂ ପାୟିତମୟଂ
ଚ ଲୋକଃ ପରଶ୍ଚ ଲୋକଃ ସର୍ବାଣି ଚ ଭୂତାନ୍ୟସ୍ୟୈବୈତାନି ସର୍ବାଣି ନିଶ୍ଚସ୍ଥିତାନି ।। ୧୧।।

ସ ଯଥା ସର୍ବାସାମପାଃ ସମୁଦ୍ର ଏକାୟନମେବଂ ସର୍ବେଷାଃ ସ୍ଵର୍ଗାନାଂ ତ୍ଵଗେକାୟନମେବଂ
ସର୍ବେଷାଂ ଗନ୍ଧାନାଂ ନାସିକେ ଏକାୟନମେବଂ ସର୍ବେଷାଂ ରସାନାଂ ଜିହ୍ଵୈକାୟନମେବଂ ସର୍ବେଷାଂ
ରୂପାଣାଂ ଚକ୍ଷୁରେକାୟନମେବଂ ସର୍ବେଷାଂ ଶବ୍ଦାନାଂ ଶ୍ରୋତ୍ରମେକାୟନମେବଂ
ସର୍ବେଷାଂ ସଂକଳ୍ପାନାଂ ମନ ଏକାୟନମେବଂ ସର୍ବାସାଂ ବିଦ୍ୟାନାଂ ହୃଦୟମେକାୟନମେବଂ
ସର୍ବେଷାଂ କର୍ମଣାଂ ହସ୍ତାବେକାୟନମେବଂ ସର୍ବେଷାମାନନ୍ଦାନାମୁପସ୍ଥ ଏକାୟନମେବଂ
ସର୍ବେଷାଂ ବିସର୍ଗାଣାଂ ପାୟୁରେକାୟନମେବଂ ସର୍ବେଷାମଧ୍ଵନାଂ ପାଦାବେକାୟନମେବଂ ସର୍ବେଷାଂ
ବେଦାନାଂ ବାଗେକାୟନମ୍ ।। ୧୨।।

ସ ଯଥା ସୈନ୍ଧବଘନୋଽନନ୍ତରୋଽବାହ୍ୟଃ କୃସ୍ନୋ ରସଘନ ଏବୈବଂ ବା
ଅରେଃସ୍ତମାତ୍ତାଽନନ୍ତରୋଽବାହ୍ୟଃ କୃସ୍ନଃ ପ୍ରଜ୍ଞାନଘନ ଏବୈତେଭ୍ୟା ଭୂତେଭ୍ୟଃ ସମୁଦ୍ଭାୟ
ତାନ୍ୟେବାନୁବିନିଷ୍ୟତି ନ ପ୍ରେତ୍ୟ ସଂଜ୍ଞାଽସ୍ତୀତ୍ୟରେ ବ୍ରବୀମୀତି ହୋବାଚ ଯୁଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟଃ ।। ୧୩।।

ସ୍ତା ହୋବାଚ ମୈତ୍ରେୟାତ୍ରେବ ମା ଭଗବାନ୍ନୋହାନ୍ତମାପୀପିପନ୍ ବା ଅହମିମଂ ବିଜାନାମୀତି ସ
ହୋବାଚ ନ ବା ଅରେହଂ ମୋହଂ ବ୍ରବୀମ୍ୟବିନାଶୀ ବା ଅରେୟମାତ୍ମାନ୍ନୁଚ୍ଛିତ୍ତିଧର୍ମା ।। ୧୪।।

ଯତ୍ର ହି ଦ୍ୱୈତମିବ ଭବତି ତଦିତର ଇତରଂ ପଶ୍ୟତି ତଦିତର ଇତରଂ ଜିହ୍ୱତି ତଦିତର ଇତରଂ
ରସୟତେ ତଦିତର ଇତରମଭିବଦତି ତଦିତର ଇତରଂ ଶୃଣୋତି ତଦିତର ଇତରଂ ମନୁଜେ
ତଦିତର ଇତରଂ ସ୍ମୃଣତି ତଦିତର ଇତରଂ ବିଜାନାତି ଯତ୍ର ତ୍ୱସ୍ୟ ସର୍ବମାତ୍ମୈବାଭୁଞ୍ଜେନ କଂ
ପଶ୍ୟେଞ୍ଜେନ କଂ ଜିହ୍ୱେଞ୍ଜେନ କଂ ରସୟେଞ୍ଜେନ କମଭିବଦେଞ୍ଜେନ କଂ ଶୃଣୁୟାଞ୍ଜେନ
କଂ ମନୁଜେ ତଞ୍ଜେନ କଂ ସ୍ମୃଣେଞ୍ଜେନ କଂ ବିଜାନୀୟାଦ୍ୟେନେଦଂ ସର୍ବଂ ବିଜାନାତି ତଂ କେନ
ବିଜାନୀୟାସ୍ତ ଏଷ ନେତି ନେତ୍ୟାତ୍ମାନ୍ନୁହେୟା ନ ହି ଗୃହ୍ୟତେଃଶୀର୍ଯ୍ୟେ ନ ହି ଶୀର୍ଯ୍ୟତେଃସଞ୍ଜେ
ନ ହି ସଞ୍ଜ୍ୟତେଃସିତୋ ନ ବ୍ୟଧତେ ନ ରିଷ୍ୟତି ବିଜ୍ଞାତାରମରେ କେନ
ବିଜାନୀୟାଦିତୁ୍ୟକ୍ତାନୁଶାସନାସି ମୈତ୍ରେୟୋତାବଦରେ ଖଲ୍ଲମୃତତୁମିତି
ହୋକ୍ତ୍ୱା ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟା ବିଜହାର ।। ୧୫।।

।। ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟୋପସ୍ଥିମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

।। ଅଥ ଷଷ୍ଠଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

ଅଥ ବଂଶଃ ପୌତିମାଷ୍ୟାପୌତିମାଷୋ ଗୌପବନାଦ୍-ଗୌପବନଃ ପୌତିମାଷ୍ୟାପୌତିମାଷୋ
ଗୌପବନାଦ୍-ଗୌପବନଃ କୌଶିକାକ୍ଳୌଶିକଃ କୌଣ୍ଡିନ୍ୟାକ୍ଳୌଣ୍ଡିନ୍ୟଃ ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟାକ୍ଳାଣ୍ଡିଲ୍ୟଃ
କୌଶିକାକ୍ଳ ଗୌତମାକ୍ଳ ଗୌତମଃ ।। ୧।।

ଆଗ୍ନିବେଶ୍ୟାଦଗ୍ନିବେଶ୍ୟୋ ଗାର୍ଗ୍ୟାଦ୍-ଗାର୍ଗ୍ୟୋ ଗାର୍ଗ୍ୟାଦ୍-ଗାର୍ଗ୍ୟୋ ଗୌତମାଦ୍-ଗୌତମଃ
ସୈତବାସୈତବଃ ପାରାଶର୍ଯ୍ୟାୟଶ୍ଚାପାରାଶର୍ଯ୍ୟାୟଶୋ ଗାର୍ଗ୍ୟାୟଶ୍ଚାଦ୍-ଗାର୍ଗ୍ୟାୟଶ
ଭଢାଲକାୟନାଦୁଢାଲକାୟନୋ ଜାବାଲାୟନାଦ୍ଭାବାଲାୟନୋ ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନାୟନାନ୍ଧାଧ୍ୟନ୍ଦିନାୟନଃ
ସୌକରାୟଶ୍ଚାସୌକରାୟଶଃ କାଷ୍ଠାୟଶ୍ଚାକ୍ଳାଷ୍ଠାୟଶଃ ସାୟକାୟନାସ୍ତ୍ରାୟକାୟନଃ କୌଶିକାୟନେଃ
କୌଶିକାୟନିଃ ।। ୨।।

ଘୃତକୌଶିକାଦ୍-ଘୃତକୌଶିକଃ ପାରାଶର୍ଯ୍ୟାୟଶ୍ଚାପାରାଶର୍ଯ୍ୟାୟଶଃ ପାରାଶର୍ଯ୍ୟାପାରାଶର୍ଯ୍ୟେ
 ଜାତୁକର୍ଣ୍ଣ୍ୟାଞ୍ଜାତୁକର୍ଣ୍ଣ୍ୟ ଆସୁରାୟଶାଜ
 ଯାୟାଜାସୁରାୟଶସ୍ତ୍ରୈବଶେସ୍ତ୍ରୈବଶିରୌପଜନ୍ନନେରୌପଜନ୍ନନିରାସୁରେରାସୁରିର୍ଭାରଦ୍ବାଜାଦ୍-
 ଭାରଦ୍ବାଜ ଆତ୍ରେୟାଦାତ୍ରେୟୋ ମାଣ୍ଡେର୍ମାଣ୍ଡିଗୌତମାଦ୍-ଗୌତମୋ ଗୌତମାଦ୍-ଗୌତମୋ
 ବାସ୍ତ୍ୟାଦ୍ବାସ୍ତ୍ୟଃ ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟାଞ୍ଜାଣ୍ଡିଲ୍ୟଃ କୈଶୋର୍ଯ୍ୟାକ୍ରାପ୍ୟାକୈଶୋର୍ଯ୍ୟଃ କାପ୍ୟଃ
 କୁମାରହାରିତାକୁମାରହାରିତୋ ଗାଲବାଦ୍-ଗାଲବୋ ବିଦର୍ଭୀକୌଣ୍ଡିନ୍ୟାଦ୍ବିଦର୍ଭୀକୌଣ୍ଡିନ୍ୟା
 ବସ୍ତନପାତୋ ବାଭ୍ରବାଦ୍ବସ୍ତନପାଦ୍ବାଭ୍ରବଃ ପଥଃ ସୌଭରାପୁନ୍ନଃ
 ସୌଭରୋଽୟାସ୍ୟାଦାଞ୍ଜିରସାଦୟାସ୍ୟ ଆଞ୍ଜିରସ ଆଭୂତେସ୍ତାଷ୍ଟ୍ରାଦାଭୂତିସ୍ତାଷ୍ଟ୍ରା
 ବିଶ୍ବରୂପାଷ୍ଟ୍ରାଦ୍ବିଶ୍ବରୂପସ୍ତାଷ୍ଟ୍ରାଃଶ୍ବିତ୍ୟାମଶ୍ବିନୌ ଦଧୀତ ଆଥର୍ବଣାଦଧ୍ୟତ୍ତଥାଥର୍ବଣୋ
 ଦୈବାଦଥର୍ବାଦୈବୋ ମୃତ୍ୟୋଃ ପ୍ରାଧ୍ବଂସନାନୁତୁଃ ପ୍ରାଧ୍ବଂସନଃ ପ୍ରଧ୍ବଂସନାତ୍-ପ୍ରଧ୍ବଂସନ
 ଏକର୍ଷେରେକର୍ଷିର୍ବିପ୍ରତିଭେବିପ୍ରତିଭିର୍ବ୍ୟଷ୍ଟେର୍ବ୍ୟଷ୍ଟିଃ ସନାରୋଃ ସନାରୁଃ ସନାତନାସ୍ତନାତନଃ
 ସନଗାସ୍ତନଗଃ ପରମେଷ୍ଟିନଃ ପରମେଷ୍ଟି ବ୍ରହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ବୟଂଭୁ ବ୍ରହ୍ମଣୋ ନମଃ ।। ୩।।

।। ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟେଷଷ୍ଠଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

।। ଇତି ବୃହଦାରଣ୍ୟକୋପନିଷଦି ଚତୁର୍ଥୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।

॥ ଅଥ ପଞ୍ଚମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ଅଥ ପ୍ରଥମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍-ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦତ୍ୟତେ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ।
ଓଁ ଖଂ ବ୍ରହ୍ମ ଖଂ ପୁରାଣଂ ବାୟୁରଂ ଖମିତି ହ ସ୍ନାହ କୌରବ୍ୟାୟଶୀପୁତ୍ରୋ
ବେଦୋଽୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣା ବିଦୁର୍ବେଦୈନେନ ଯଦ୍ବେଦିତବ୍ୟମ୍ ॥ ୧॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ପ୍ରଥମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ଦ୍ଵିତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ତ୍ରୟାଃ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟାଃ ପ୍ରଜାପତୌ ପିତରି ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟମୁଷ୍ଠର୍ଦେବା ମନୁଷ୍ୟା ଅସୁରା ଉଷିତ୍ଵା ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ
ଦେବା ଉତୁର୍ବ୍ରବୀତୁ ନୋ ଭବାନିତି ତେଭ୍ୟା ହୈତଦେବାକ୍ଷରମୁବାଚ ଦ ଇତି ବ୍ୟଞ୍ଜାସିଷ୍ଟାଣା ଇତି
ବ୍ୟଞ୍ଜାସିଷ୍ଠେତି ହୋରୁର୍ଦାମ୍ୟତେତି ନ ଆଭ୍ୟେତ୍ୟାମିତି ହୋବାଚ ବ୍ୟଞ୍ଜାସିଷ୍ଠେତି ॥ ୧॥

ଅଥ ହୈନଂ ମନୁଷ୍ୟା ଉତୁର୍ବ୍ରବୀତୁ ନୋ ଭବାନିତି ତେଭ୍ୟା ହୈତଦେବାକ୍ଷରମୁବାଚ
ଦ ଇତି ବ୍ୟଞ୍ଜାସିଷ୍ଟାଣା ଇତି ବ୍ୟଞ୍ଜାସିଷ୍ଠେତି ହୋରୁର୍ଦଭେତି ନ ଆଭ୍ୟେତ୍ୟାମିତି ହୋବାଚ
ବ୍ୟଞ୍ଜାସିଷ୍ଠେତି ॥ ୨॥

ଅଥ ହୈନମସୁରା ଉତୁର୍ବ୍ରବୀତୁ ନୋ ଭବାନିତି ତେଭ୍ୟା ହୈତଦେବାକ୍ଷରମୁବାଚ ଦ ଇତି
ବ୍ୟଞ୍ଜାସିଷ୍ଟାଣା ଇତି ବ୍ୟଞ୍ଜାସିଷ୍ଠେତି ହୋରୁର୍ଦୟଧ୍ଵମିତି ନ ଆଭ୍ୟେତ୍ୟାମିତି ହୋବାଚ ବ୍ୟଞ୍ଜାସିଷ୍ଠେତି
ତଦେତଦେବୈଷା ଦୈବୀ ବାଗନୁବଦତି ସ୍ତନୟିତୁର୍ଦ ଦ ଦ ଇତି ଦାମ୍ୟତ ଦଞ୍ଜ ଦୟଧ୍ଵମିତି
ତଦେତବ୍ରହ୍ମଂ ଶିକ୍ଷେଦମଂ ଦାନଂ ଦୟାମିତି ॥ ୩॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ଵିତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ତୃତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଏଷ ପ୍ରଜାପତିର୍ଯୁକ୍ତଦୟମେତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେତସ୍ତର୍ବମ୍ ତଦେତତ୍ରାକ୍ଷରଃ ହୃଦୟମିତି ହୃ
ଇତ୍ୟେକମକ୍ଷରମଭିହରତ୍ୟସ୍ତୈ ସ୍ବାଶ୍ବାନ୍ୟେ ଚ ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ଦ ଇତ୍ୟେକମକ୍ଷରଂ ଦଦତ୍ୟସ୍ତୈ
ସ୍ବାଶ୍ବାନ୍ୟେ ଚ ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ଯୁମିତ୍ୟେକମକ୍ଷରମେତି ସ୍ବର୍ଗଂ ଲୋକଂ ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୧॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ତୃତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ଚତୁର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ତଦ୍ୱୈ ତଦେତଦେବ ତଦାସ ସତ୍ୟମେବ ସ ଯୋ ହୈତଂ ମହଦ୍ୟକ୍ଷଂ ପ୍ରଥମଜଂ ବେଦ ସତ୍ୟଂ
ବ୍ରହ୍ମେତି ଜୟତୀମାଁଲ୍ଲୋକାନଂ ଜିତ ଇନ୍-ନ୍ଦ୍ରସାବସଦ୍ୟ ଏବମେତଂ ମହଦ୍ୟକ୍ଷଂ ପ୍ରଥମଜଂ ବେଦ ସତ୍ୟଂ
ବ୍ରହ୍ମେତି ସତ୍ୟଃ ହ୍ୟେବ ବ୍ରହ୍ମ ॥ ୧॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ଚତୁର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ପଞ୍ଚମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଆପ ଏବେଦମଗ୍ର ଆସୁସ୍ତା ଆପଃ ସତ୍ୟମସୃଜତ୍ ସତ୍ୟଂ ବ୍ରହ୍ମ ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରଜାପତିଂ ପ୍ରଜାପତିର୍ଦେବାଃସ୍ତେ
ଦେବାଃ ସତ୍ୟମେବୋପାସତେ ତଦେତତ୍ରାକ୍ଷରଃ ସତ୍ୟମିତି ସ ଇତ୍ୟେକମକ୍ଷରଂ ତୀତ୍ୟେକମକ୍ଷରଂ
ୟମିତ୍ୟେକମକ୍ଷରଂ ପ୍ରଥମୋଽଗ୍ନେ ଅକ୍ଷରେ ସତ୍ୟଂ ମଧ୍ୟତୋଽନୃତଂ ତଦେତଦନୃତମୁଭୟତଃ
ସତ୍ୟେନ ପରିଗୃହୀତଃ ସତ୍ୟଭୂୟମେବ ଭବତି ନୈବଂ ବିଦ୍ବାଃ ସମନୃତଃ ହିନସ୍ତି ॥ ୧॥

ତଦ୍ୟାଉସ୍ରତ୍ୟମସୌ ସ ଆଦିତ୍ୟୋ ଯୁ ଏଷ ଏତସ୍ମିନ୍ନଶ୍ଚଲେ ପୁରୁଷୋ ଯଶ୍ଚାୟଂ
ଦକ୍ଷିଣୋଽକ୍ଷନ୍ପୁରୁଷସ୍ତାବେତାବନ୍ୟୋନ୍ୟସ୍ମିନ୍ପ୍ରତିଷ୍ଠିତୌ ରଶ୍ମିଭିରେଷୋଽସ୍ମିନ୍ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଃ
ପ୍ରାଣୈରୟମମୁଷ୍ମିନ୍ ସ ଯଦୋକ୍ତମିଷ୍ୟନ୍ଭବତି ଶୁଦ୍ଧମେବୈତନ୍ନଶ୍ଚଲଂ ପଶ୍ୟତି ନୈନମେତେ
ରଶ୍ମୟଃ ପ୍ରତ୍ୟାୟନ୍ତି ॥ ୨॥

ୟ ଏଷ ଏତସ୍ମିନ୍ନଶ୍ଚଲେ ପୁରୁଷସ୍ତସ୍ୟ ଭୂରିତି ଶିର ଏକଃ ଶିର ଏକମେତଦକ୍ଷରଂ ଭୁବ ଇତି ବାହୁ ଦ୍ୱୌ
ବାହୁ ଦ୍ୱେ ଏତେ ଅକ୍ଷରେ ସ୍ୱରିତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦ୍ୱେ ପ୍ରତିଷ୍ଠେ ଦ୍ୱେ ଏତେ ଅକ୍ଷରେ ତସ୍ୟୋପନିଷଦହରିତି
ହୃଦ୍ଧି ପାପ୍ତାନଂ ଜହାତି ଚ ଯ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୩॥

ୟୋଃୟଂ ଦକ୍ଷିଣୋକ୍ଷନ୍ପୁରୁଷସ୍ତସ୍ୟ ଭୂରିତି ଶିରଃ ଏକଃ ଶିର ଏକମେତଦକ୍ଷରଂ ଭୁବ ଇତି ବାହୁ
ଦ୍ୱୌ ବାହୁ ଦ୍ୱେ ଏତେ ଅକ୍ଷରେ ସ୍ୱରିତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦ୍ୱେ ପ୍ରତିଷ୍ଠେ ଦ୍ୱେ ଏତେ ଅକ୍ଷରେ
ତସ୍ୟୋପନିଷଦହରିତି ହୃଦ୍ଧି ପାପ୍ତାନଂ ଜହାତି ଚ ଯ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୪॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋପଞ୍ଚମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ଷଷ୍ଠଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ମନୋମୟୋଃୟଂ ପୁରୁଷୋ ଭାଃ ସତ୍ୟସ୍ତସ୍ମିନ୍ନୁଦ୍ଭୂଦୟେ ଯଥା ବ୍ରୀହିର୍ବା ଯବୋ
ବା ସ ଏଷ ସର୍ବସ୍ୟୋଶାନଃ ସର୍ବସ୍ୟାଧିପତିଃ ସର୍ବମିଦଂ ପ୍ରଶାସ୍ତି ଯଦିଦଂ କିଂଚ ॥ ୧॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋଷଷ୍ଠଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ସପ୍ତମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ବିଦ୍ୟାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟାବୁର୍ବିଦାନାଦ୍ବିଦ୍ୟାଦ୍ବିଦ୍ୟାତ୍ୟେନଂ ପାପ୍ତନୋ ଯ ଏବଂ ବେଦ
ବିଦ୍ୟାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେତି ବିଦ୍ୟାଘ୍ୟେବ ବ୍ରହ୍ମ ॥ ୧॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋସପ୍ତମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ଅଷ୍ଟମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ବାଚଂ ଧେନୁମୁପାସୀତ ତସ୍ୟାଶ୍ଚତ୍ୱାରଃ ସ୍ତନାଃ ସ୍ୱାହାକାରୋ ବଷଟ୍‌କାରୋ ହୃଦ୍ଧକାରଃ
ସ୍ୱଧାକାରସ୍ତସ୍ୟୈ ଦ୍ୱୌ ସ୍ତନୌ ଦେବା ଉପଜୀବନ୍ତି ସ୍ୱାହାକାରଂ ଚ ବଷଟ୍‌କାରଂ ଚ ହୃଦ୍ଧକାରଂ
ମନୁଷ୍ୟାଃ ସ୍ୱଧାକାରଂ ପିତରସ୍ତସ୍ୟାଃ ପ୍ରାଣ ଋଷଭୋ ମନୋ ବହ୍ନଃ ॥ ୧॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋଃଷ୍ଟମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ନବମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅୟମାଗ୍ନିର୍ବୈଶ୍ଵାନରୋ ଯୋଃସ୍ତମନ୍ତଃ ପୁରୁଷେ ଯେନେଦମନ୍ନଂ ପତ୍ୟତେ ଯଦିଦମଦ୍ୟତେ
ତସ୍ୟୈଷ ଘୋଷୋ ଭବତି ଯୁମେତକ୍ଷଣ୍ଣାବପିଧାୟ ଶୃଣୋତି ସ ଯଦୋକ୍ତମିଷ୍ୟନ୍ଭବତି
ନୈନଂ ଘୋଷଃ ଶୃଣୋତି ॥ ୧॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ନବମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ଦଶମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ୟଦା ବୈ ପୁରୁଷୋଽସ୍ମାଲ୍ଲୋକାତ୍-ପ୍ରେତି ସ ବାୟୁମାଗଚ୍ଛତି ତସ୍ମୈ ସ ତତ୍ର ବିଜିହୀତେ ଯଥା
ରଥଚକ୍ରସ୍ୟ ଖଂ ତେନ ସ ଉର୍ଧ୍ଵ ଆକ୍ରମତେ ସ ଆଦିତ୍ୟମାଗଚ୍ଛତି ତସ୍ମୈ ସ ତତ୍ର ବିଜିହୀତେ
ୟଥା ଲମ୍ବରସ୍ୟ ଖଂ ତେନ ସ ଉର୍ଧ୍ଵ ଆକ୍ରମତେ ସ ଚନ୍ଦ୍ରମସମାଗଚ୍ଛତି ତସ୍ମୈ ସ ତତ୍ର ବିଜିହୀତେ
ୟଥା ଦୁନ୍ଧୁଭେଃ ଖଂ ତେନ ସ ଉର୍ଧ୍ଵ ଆକ୍ରମତେ ସ ଲୋକମାଗଚ୍ଛତ୍ୟଶୋକମହିମଂ
ତସ୍ମିନ୍ନସତି ଶାଶ୍ଵତୀଃ ସମାଃ ॥ ୧॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ଦଶମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଏକାଦଶଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଏତଦ୍ୱୈ ପରମଂ ତପୋ ଯଦ୍ଵ୍ୟାହିତସ୍ତପ୍ୟତେ ପରମଃ ହୈବ ଲୋକଂ ଜୟତି ଯ ଏବଂ
ବେଦୈତଦ୍ୱୈ ପରମଂ ତପୋ ଯଂ ପ୍ରେତମରଣ୍ୟଃ ହରନ୍ତି ପରମଃ ହୈବ ଲୋକଂ ଜୟତି
ୟ ଏବଂ ବେଦୈତଦ୍ୱୈ ପରମଂ ତପୋ ଯଂ ପ୍ରେତମଗ୍ନାବଭ୍ୟାଦଧତି ପରମଃ ହୈବ ଲୋକଂ
ଜୟତି ଯ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୧୧॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ଏକାଦଶଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ଦ୍ଵାଦଶଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅନ୍ନଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟେକ ଆଦୁସ୍ତନ୍ନ ତଥା ପୁୟତି ବା ଅନ୍ନମୃତେ ପ୍ରାଣାତ୍-ପ୍ରାଣୋ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟେକ ଆଦୁସ୍ତନ୍ନ
ତଥା ଶୁଷ୍ୟତି ବୈ ପ୍ରାଣ ଋତେନ୍ନାଦେତେ ହ ତ୍ଵେବ ଦେବତେ ଏକଧାତୁୟଂ ଭୂତ୍ଵା ପରମତାଂ
ଗଚ୍ଛତସ୍ତଦ୍ଵ ସ୍ନାତ୍ଵ ପ୍ରାତୃଦଃ ପିତରଂ କିଂ ସ୍ବିଦେବୈବଂ ବିଦୁଷେ ସାଧୁ କୁର୍ଯ୍ୟାଂ କିମେବାସ୍ନା ଅସାଧୁ
କୁର୍ଯ୍ୟାମିତି ସ ହ ସ୍ନାତ୍ଵ ପାଣିନା ମା ପ୍ରାତୃଦ କସ୍ତେନୟୋରେକଧାତୁୟଂ ଭୂତ୍ଵା ପରମତାଂ ଗଚ୍ଛତୀତି
ତସ୍ମା ଉ ହୈତଦୁବାଚ ବୀତ୍ୟନ୍ନଂ ବୈ ବ୍ୟନ୍ନେ ହୀମାନି ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ବିଷ୍ଠାନି ରମିତି ପ୍ରାଣୋ ବୈ
ରଂ ପ୍ରାଣେ ହୀମାନି ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ରମନ୍ତେ ସର୍ବାଣି ହ ବା ଅସ୍ମିନ୍ଭୂତାନି ବିଶନ୍ତି ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି
ରମନ୍ତେ ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୧୨॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ଵାଦଶଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ତ୍ରୟୋଦଶଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଉକ୍ଥଂ ପ୍ରାଣୋ ବା ଉକ୍ଥଂ ପ୍ରାଣୋ ହୀଦଂ ସର୍ବମୁଦ୍ଵାପୟତୁ୍ୟଜ୍ଞାସ୍ନାଦୁକ୍ଥବିଦ୍ଵୀରସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟତୁ୍ୟକ୍ଥସ୍ୟ
ସାୟୁଜ୍ୟଂ ସଲୋକତାଂ ଜୟତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୧॥

ୟଜୁଃ ପ୍ରାଣୋ ବୈ ଯଜୁଃ ପ୍ରାଣୋ ହୀମାନି ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ଯୁଜ୍ୟନ୍ତେ ଯୁଜ୍ୟନ୍ତେ ହାସ୍ତୈ ସର୍ବାଣି
ଭୂତାନି ଶ୍ରେଷ୍ଠାୟ ଯଜୁଷଃ ସାୟୁଜ୍ୟଂ ସଲୋକତାଂ ଜୟତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୨॥

ସାମ ପ୍ରାଣୋ ବୈ ସାମ ପ୍ରାଣୋ ହୀମାନି ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ସମ୍ୟଞ୍ଚି ସମ୍ୟଞ୍ଚି ହାସ୍ତୈ ସର୍ବାଣି
ଭୂତାନି ଶ୍ରେଷ୍ଠାୟ କଳ୍ପନ୍ତେ ସାମ୍ନଃ ସାୟୁଜ୍ୟଂ ସଲୋକତାଂ ଜୟତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୩॥

କ୍ଷତ୍ରଂ ପ୍ରାଣୋ ବୈ କ୍ଷତ୍ରଂ ହି ତ୍ରାୟତେ ହୈନଂ ପ୍ରାଣଃ କ୍ଷଣିତୋଃ ପ୍ରକ୍ଷତ୍ରମତ୍ରମାପ୍ନୋତି
କ୍ଷତ୍ରସ୍ୟ ସାୟୁଜ୍ୟଂ ସଲୋକତାଂ ଜୟତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୪॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ତ୍ରୟୋଦଶଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଭୂମିରକ୍ତରିକ୍ଷଂ ଦୈର୍ଘ୍ୟାବସ୍ଥାବକ୍ଷରାଣ୍ୟକ୍ଷରଃ ହ ବା ଏକଂ ଗାୟତ୍ରେୟଂ ପଦମେତଦ୍ ହୈବାସ୍ୟା
ଏତସ୍ମିନ୍ ଯାବଦେଷୁ ତ୍ରିଷୁ ଲୋକେଷୁ ତାବନ୍ ଜୟତି ଯୋଃସ୍ୟା ଏତଦେବଂ ପଦଂ ବେଦ ॥ ୧॥

ଉଚ୍ଚୋ ଯଜୁଃଷି ସାମାନୀତ୍ୟକ୍ଷାବସ୍ଥାବକ୍ଷରାଣ୍ୟକ୍ଷରଃ ହ ବା ଏକଂ ଗାୟତ୍ରେୟଂ ପଦମେତଦ୍ ହୈବାସ୍ୟା
ଏତସ୍ମିନ୍ ଯାବତୀୟଂ ତ୍ରୟୀ ବିଦ୍ୟା ତାବନ୍ ଜୟତି ଯୋଃସ୍ୟା ଏତଦେବଂ ପଦଂ ବେଦ ॥ ୨॥

ପ୍ରାଣୋଽପାନୋ ବ୍ୟାନ ଇତ୍ୟକ୍ଷାବସ୍ଥାବକ୍ଷରାଣ୍ୟକ୍ଷରଃ ହ ବା ଏକଂ ଗାୟତ୍ରେୟଂ ପଦମେତଦ୍ ହୈବାସ୍ୟା
ଏତସ୍ମିନ୍ ଯାବଦିଦଂ ପ୍ରାଣି ତାବନ୍ ଜୟତି ଯୋଃସ୍ୟା ଏତଦେବଂ ପଦଂ ବେଦାଧ୍ୟାସ୍ୟା ଏତଦେବ
ତୁରୀୟଂ ଦର୍ଶତଂ ପଦଂ ପରୋରଜା ଯଃ ଏଷ ତପତି ଯଦ୍ଦୈ ଚତୁର୍ଥଂ ତତ୍ତୁରୀୟଂ ଦର୍ଶତଂ ପଦମିତି
ଦଦୃଶ ଇବ ହ୍ୟେଷ ପରୋରଜା ଇତି ସର୍ବମ୍ ହ୍ୟେବୈଷ ରଜ ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି ତପତ୍ୟେବଂ
ହୈବ ଶ୍ରିୟା ଯଶସା ତପତି ଯୋଃସ୍ୟା ଏତଦେବଂ ପଦଂ ବେଦ ॥ ୩॥

ସୈଷା ଗାୟତ୍ରେୟତସ୍ତ୍ରିଂସୁରୀୟେ ଦର୍ଶତେ ପଦେ ପରୋରଜସି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ତଦ୍ଦୈ ତସ୍ରତ୍ୟେ
ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ଚକ୍ଷୁର୍ବୈ ସତ୍ୟଂ ଚକ୍ଷୁର୍ହି ବୈ ସତ୍ୟଂ ତସ୍ମାଦ୍ୟଦିଦାନୀଂ ଦୈ
ବିବଦମାନାବେୟାତାମହମଦର୍ଶମହମଶ୍ରୈଷମିତି ଯଃ ଏବ ଏବଂ ବ୍ରୁୟାଦହମଦର୍ଶମିତି ତସ୍ମା ଏବ
ଶ୍ରବ୍ୟାମ ତଦ୍ଦୈ ତସ୍ରତ୍ୟଂ ବଲେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ପ୍ରାଣୋ ବୈ ବଲଂ ତତ୍-ପ୍ରାଣୋ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ
ତସ୍ମାଦାଦୁର୍ବଲଂ ସତ୍ୟାଦୋଗୀୟ ଇତ୍ୟେବମ୍ନେଷା ଗାୟତ୍ର୍ୟଧ୍ୟାତୁଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ସା ହୈଷା
ଗୟଃସ୍ତତ୍ତେ ପ୍ରାଣା ବୈ ଗୟାସ୍ତତ୍-ପ୍ରାଣାଃସ୍ତତ୍ତେ ତଦ୍ୟଦ୍-ଗୟାଃସ୍ତତ୍ତେ ତସ୍ମାଦ୍-ଗାୟତ୍ରୀ ନାମ
ସ ଯାମେବାମୁଃ ସାବିତ୍ରୀମନ୍ତ୍ରାହୈଷୈବ ସା ସ ଯସ୍ମା ଅନ୍ତାହ ତସ୍ୟ ପ୍ରାଣାଃସ୍ତାୟତେ ॥ ୪॥

ତାଃ ହୈତାମେକେ ସାବିତ୍ରୀମନ୍ତୁଷ୍ଟୁଭମନ୍ତାଦୁର୍ବାଗନ୍ତୁଷ୍ଟୁବେତଦ୍ବୀରମନ୍ତୁବ୍ରୁମ
ଇତି ନ ତଥା କୁର୍ଯ୍ୟାଦ୍-ଗାୟତ୍ରୀମେବ ସାବିତ୍ରୀମନ୍ତୁବ୍ରୁୟାଦ୍ୟଦିହ ବା ଅପ୍ୟେବଂବିଦ୍ବହିବ
ପ୍ରତିଗୃହ୍ଣାତି ନ ହୈବ ତଦ୍-ଗାୟତ୍ର୍ୟା ଏକଂଚନ ପଦଂ ପ୍ରତି ॥ ୫॥

ସ ଯ ଇମାଂ ସ୍ତ୍ରୀଂ ଲୋକାନଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାନ୍ ପ୍ରତିଗୃହ୍ଣୀୟାନ୍ତୋଽସ୍ୟା ଏତତ୍-ପ୍ରଥମଂ ପଦମାପୁଷ୍ପାଦଥ
ୟାବତୀୟଂ ତ୍ରୟୀ ବିଦ୍ୟା ଯସ୍ତାବତ୍-ପ୍ରତିଗୃହ୍ଣୀୟାନ୍ତୋଽସ୍ୟା ଏତଦ୍ବିତୀୟଂ ପଦମାପୁଷ୍ପାଦଥ
ୟାବଦିଦଂ ପ୍ରାଣି ଯସ୍ତାବତ୍-ପ୍ରତିଗୃହ୍ଣୀୟାନ୍ତୋଽସ୍ୟା ଏତତ୍ତୃତୀୟଂ ପଦମାପୁଷ୍ପାଦଥାସ୍ୟା
ଏତଦେବ ତୁରୀୟଂ ଦର୍ଶତଂ ପଦଂ ପରୋରଜା ଯ ଏଷ ତପତି ନୈବ କେନଚନାପ୍ୟଂ କୁତ ଉ
ଏତାବତ୍-ପ୍ରତିଗୃହ୍ଣୀୟାତ୍ ।। ୭।।

ତସ୍ୟା ଉପସ୍ଥାନଂ ଗାୟତ୍ରୀସ୍ୟେକପଦୀ ଦ୍ବିପଦୀ ତ୍ରିପଦୀ ଚତୁଷ୍ପଦ୍ୟପଦସ୍ତ୍ରୀ ନହି ପଦ୍ୟସ୍ତେ ।
ନମସ୍ତେ ତୁରୀୟାୟ ଦର୍ଶତାୟ ପଦାୟ ପରୋରଜସ୍ତେଽସାବଦୋ ମା
ପ୍ରାପଦିତି ଯଂ ଦ୍ବିଷ୍ୟାଦସାବସ୍ତୈ କାମୋ ମା ସମୃଦ୍ଧୀତି ବା ନ ହୈବାସ୍ତୈ ସ
କାମଃ ସମୃଦ୍ଧ୍ୟତେ ଯସ୍ମା ଏବମୁପତିଷ୍ଠତେଽହମଦଃ ପ୍ରାପମିତି ବା ।। ୭।।

ଏତଞ୍ଚ ବୈ ତଞ୍ଜନକୋ ବୈଦେହୋ ବୁଡିଲମାଶ୍ବତରାଶ୍ବିମୁବାଚ ଯନ୍ମୁ ହୋ ତଦ୍-ଗାୟତ୍ରୀବିଦବ୍ରୁଥା
ଅଥ କଥଂ ହସ୍ତୀଭୂତୋ ବହସୀତି ମୁଖଂ ହ୍ୟସ୍ୟାଃ ସମ୍ରାଶ୍-ନ ବିଦାଂଚକାରେତି ହୋବାଚ ତସ୍ୟା
ଅଗ୍ନିରେବ ମୁଖଂ ଯଦି ହ ବା ଅପି ବହିବାଗ୍ନାବଭ୍ୟାଦଧତି ସର୍ବମେବ ତସ୍ମାଦହତ୍ୟେବଂ
ହୈବୈବଂବିଦ୍ୟାଦ୍ୟପି ବହିବ ପାପଂ କୁରୁତେ ସର୍ବମେବ ତସ୍ମାଦ୍ଭାୟ ଶୁଦ୍ଧଃ
ପୂତୋଽଜରୋଽମୃତଃ ସଂଭବତି ।। ୮।।

।। ଇତି ପଞ୍ଚିମାଧ୍ୟାୟୋଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

॥ ଅଥ ପଞ୍ଚଦଶଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ହିରଣ୍ମୟେନ ପାତ୍ରେଣ ସତ୍ୟସ୍ୟାପିହିତଂ ମୁଖଂ ।
ତତ୍ତ୍ଵଂ ପୁଷ୍ପନ୍ନପାବୁଶୁ ସତ୍ୟଧର୍ମାୟ ଦୃଷ୍ଟୟେ ।
ପୁଷ୍ପନ୍ନେକର୍ଷେ ଯମ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ ବ୍ୟାହ ରଶ୍ମୀନ୍ସମୁହ ତେଜୋ ଯତ୍ତେ
ରୂପଂ କଲ୍ୟାଣତମଂ ତତ୍ତ୍ଵେ ପଶ୍ୟାମି ।
ୟୋଃସାବସୌ ପୁରୁଷଃ ସୋଃହମସ୍ମି ।
ବାୟୁରନିଲମମୃତମଥେଦଂ ଭସ୍ମାତ୍ତଃ ଶରୀରମ୍ ।
ଓଁ କ୍ରତୋ ସ୍ଥର କୃତଃ ସ୍ଥର କ୍ରତୋ ସ୍ଥର କୃତଃ ସ୍ଥର ।
ଅଗ୍ନେ ନୟ ସୁପଥା ରାୟେ ଅସ୍ଥାନ-ବିଶ୍ଵାନି ଦେବ ବୟୁନାନି ବିଦ୍ଵାନ୍ ।
ୟୂୟୋଧ୍ୟସ୍ମଦ୍ଭୁରାଶମେନୋ ଭୂୟିଷ୍ୟାଂ ତେ ନମ-ଭକ୍ତିଂ ବିଧେମ ॥ ୧॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ପଞ୍ଚଦଶଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଇତି ବୃହଦାରଣ୍ୟକୋପନିଷଦି ପଞ୍ଚମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ଅଥ ଷଷ୍ଠୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ଅଥ ପ୍ରଥମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଓଁ । ଯୋ ବୈ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଂ ଚ ଶ୍ରେଷ୍ଠଂ ଚ ବେଦ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଶ୍ଚ ଶ୍ରେଷ୍ଠଶ୍ଚ ସ୍ଥାନାଂ ଭବତି
ପ୍ରାଣୋ ବୈ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଶ୍ଚ ଶ୍ରେଷ୍ଠଶ୍ଚ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଶ୍ଚ ଶ୍ରେଷ୍ଠଶ୍ଚ ସ୍ଥାନାଂ ଭବତ୍ୟପି ଚ ଯେଷାଂ
ବୁଭୁକ୍ଷତି ଯଃ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୧॥

ଯୋ ହ ବୈ ବସିଷ୍ଠାଂ ବେଦ ବସିଷ୍ଠଃ ସ୍ଥାନାଂ ଭବତି ବାଗ୍ନୈ ବସିଷ୍ଠା
ବସିଷ୍ଠଃ ସ୍ଥାନାଂ ଭବତ୍ୟପି ଚ ଯେଷାଂ ବୁଭୁକ୍ଷତି ଯଃ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୨॥

ଯୋ ହ ବୈ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂ ବେଦ ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତି ସମେ ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତି ଦୁର୍ଗେ
ଚକ୍ଷୁର୍ବୈ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଚକ୍ଷୁଷା ହି ସମେ ଚ ଦୁର୍ଗେ ଚ ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତି
ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତି ସମେ ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତି ଦୁର୍ଗେ ଯଃ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୩॥

ଯୋ ହ ବୈ ସଂପଦଂ ବେଦ ସଂ ହାସ୍ତୈ ପଦ୍ୟତେ ଯଂ କାମଂ କାମୟତେ
ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ବୈ ସଂପଚ୍ଛୋତ୍ରେ ହୀମେ ସର୍ବେ ବେଦା ଅଭିସଂପନ୍ନାଃ ସଂ
ହାସ୍ତୈ ପଦ୍ୟତେ ଯଂ କାମଂ କାମୟତେ ଯଃ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୪॥

ଯୋ ହ ବା ଆୟତନଂ ବେଦାୟତନଂ ସ୍ଥାନାଂ ଭବତ୍ୟାୟତନଂ ଜନାନାଂ
ମନୋ ବା ଆୟତନମାୟତନଂ ସ୍ଥାନାଂ ଭବତ୍ୟାୟତନଂ ଜନାନାଂ ଯଃ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୫॥

ଯୋ ହ ବୈ ପ୍ରଜାତିଂ ବେଦ ପ୍ରଜାୟତେ ହ ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭୀ ରେତୋ ବୈ ପ୍ରଜାତିଃ
ପ୍ରଜାୟତେ ହ ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ଯଂ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୬॥

ତେ ହେମେ ପ୍ରାଣା ଅହଂଶ୍ରେୟସେ ବିବଦମାନା ବ୍ରହ୍ମ ଜଗ୍ନୁସ୍ତଜ୍ଞୋରୁଃ କୋ ନୋ ବସିଷ୍ଠ ଇତି
ତଜ୍ଞୋବାଚ ଯସ୍ମିନ୍ନୁ ଭକ୍ତାନ୍ତ ଇଦଂ ଶରୀରଂ ପାପୀୟୋ ମନ୍ୟତେ ସ ବୋ ବସିଷ୍ଠ ଇତି ॥ ୭॥

ବାଗ୍-ହୋଇକ୍ରାମ ସ୍ତା ସଂବସ୍ତରଂ ପ୍ରୋଷ୍ୟାଗତ୍ୟୋବାଚ କଥମଶକତ ମଦୃତେ ଜୀବିତୁମିତି ତେ
ହୋରୁର୍ଯ୍ୟଥା କଳା ଅବଦନ୍ତୋ ବାଚା ପ୍ରାଣନ୍ତଃ ପ୍ରାଣେନ ପଶ୍ୟନ୍ତଶ୍ଚକ୍ଷୁଷା ଶୃଣ୍ଵନ୍ତଃ ଶ୍ରୋତ୍ରେଣ
ବିଦ୍ବାଃ ସୋ ମନସା ପ୍ରଜାୟମାନା ରେତସ୍ତୈବମଜୀବିଷ୍ଣୋତି ପ୍ରବିବେଶ ହ ବାକ୍ ।। ୮।।

ଚକ୍ଷୁର୍ହୋଇକ୍ରାମ ତସ୍ତ୍ରଂବସ୍ତରଂ ପ୍ରୋଷ୍ୟାଗତ୍ୟୋବାଚ କଥମଶକତ ମଦୃତେ ଜୀବିତୁମିତି ତେ
ହୋରୁର୍ଯ୍ୟଥାଃ ଅପଶ୍ୟନ୍ତଶ୍ଚକ୍ଷୁଷା ପ୍ରାଣନ୍ତଃ ପ୍ରାଣେନ ବଦନ୍ତୋ ବାଚା ଶୃଣ୍ଵନ୍ତଃ ଶ୍ରୋତ୍ରେଣ
ବିଦ୍ବାଃ ସୋ ମନସା ପ୍ରଜାୟମାନା ରେତସ୍ତୈବମଜୀବିଷ୍ଣୋତି ପ୍ରବିବେଶ ହ ଚକ୍ଷୁଃ ।। ୯।।

ଶ୍ରୋତ୍ରଃ ହୋଇକ୍ରାମ ତସ୍ତ୍ରଂବସ୍ତରଂ ପ୍ରୋଷ୍ୟାଗତ୍ୟୋବାଚ କଥମଶକତ ମଦୃତେ ଜୀବିତୁମିତି ତେ
ହୋରୁର୍ଯ୍ୟଥା ବଧିରା ଅଶୃଣ୍ଵନ୍ତଃ ଶ୍ରୋତ୍ରେଣ ପ୍ରାଣନ୍ତଃ ପ୍ରାଣେନ ବଦନ୍ତୋ ବାଚା ପଶ୍ୟନ୍ତଶ୍ଚକ୍ଷୁଷା
ବିଦ୍ବାଃ ସୋ ମନସା ପ୍ରଜାୟମାନା ରେତସ୍ତୈବମଜୀବିଷ୍ଣୋତି ପ୍ରବିବେଶ ହ ଶ୍ରୋତ୍ରମ୍ ।। ୧୦।।

ମନୋ ହୋଇକ୍ରାମ ତସ୍ତ୍ରଂବସ୍ତରଂ ପ୍ରୋଷ୍ୟାଗତ୍ୟୋବାଚ କଥମଶକତ ମଦୃତେ ଜୀବିତୁମିତି ତେ
ହୋରୁର୍ଯ୍ୟଥା ମୁରା ଅବିଦ୍ବାଃ ସୋ ମନସା ପ୍ରାଣନ୍ତଃ ପ୍ରାଣେନ ବଦନ୍ତୋ ବାଚା ପଶ୍ୟନ୍ତଶ୍ଚକ୍ଷୁଷା ଶୃଣ୍ଵନ୍ତଃ
ଶ୍ରୋତ୍ରେଣ ପ୍ରଜାୟମାନା ରେତସ୍ତୈବମଜୀବିଷ୍ଣୋତି ପ୍ରବିବେଶ ହ ମନଃ ।। ୧୧।।

ରେତୋ ହୋଇକ୍ରାମ ତସ୍ତ୍ରଂବସ୍ତରଂ ପ୍ରୋଷ୍ୟାଗତ୍ୟୋବାଚ କଥମଶକତ ମଦୃତେ ଜୀବିତୁମିତି ତେ
ହୋରୁର୍ଯ୍ୟଥା କ୍ଳୀବା ଅପ୍ରଜାୟମାନା ରେତସା ପ୍ରାଣନ୍ତଃ ପ୍ରାଣେନ ବଦନ୍ତୋ ବାଚା ପଶ୍ୟନ୍ତଶ୍ଚକ୍ଷୁଷା
ଶୃଣ୍ଵନ୍ତଃ ଶ୍ରୋତ୍ରେଣ ବିଦ୍ବାଃ ସୋ ମନସ୍ତୈବମଜୀବିଷ୍ଣୋତି ପ୍ରବିବେଶ ହ ରେତଃ ।। ୧୨।।

ଅଥ ହ ପ୍ରାଣ ଉକ୍ରମିଷ୍ୟନ୍ୟଥା ମହାସୁହୟଃ ସୈନ୍ଧବଃ ପତ୍ନୀଶଶଙ୍କୁନ୍ ସଂବୃହେଦେବଃ
ହୈବେମାନ୍ ପ୍ରାଣାନ୍ ସଂବବର୍ହ ତେ ହୋରୁର୍ମା ଭଗବ ଉକ୍ରମୀନ୍ ବୈ ଶକ୍ଷ୍ୟାମସ୍ମଦୃତେ
ଜୀବିତୁମିତି ତସ୍ୟେମ ମେ ବଲିଂ କୁରୁତେତି ତଥେତି ।। ୧୩।।

ସା ହ ବାଗୁବାଚ ଯଦ୍ବା ଅହଂ ବସିଷ୍ଠାଃସ୍ମି ତ୍ବଂ ତଦ୍ବସିଷ୍ଠୋଃସୀତି ଯଦ୍ବା ଅହଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠାସ୍ମି ତ୍ବଂ
ତତ୍-ପ୍ରତିଷ୍ଠୋଃସୀତି ଚକ୍ଷୁର୍ଯଦ୍ବା ଅହଂ ସଂପଦସ୍ମି ତ୍ବଂ ତସ୍ରଂପଦସୀତି ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ଯଦ୍ବା
ଅହମାୟତନମସ୍ମି ତ୍ବଂ ତଦାୟତନମସୀତି ମନୋ ଯଦ୍ବା ଅହଂ ପ୍ରଜାତିରସ୍ମି ତ୍ବଂ ତତ୍-ପ୍ରଜାତିରସୀତି
ରେତସ୍ତସ୍ୟେଽ ମେ କିମନ୍ନଂ କିଂ ବାସ ଇତି ଯଦିଦଂ କିଂଚା ଶୃଭ୍ୟ ଆ କୃମିଭ୍ୟ ଆ
କୀଟପତଙ୍ଗେଭ୍ୟସ୍ତତ୍ତେନ୍ନମାପୋ ବାସ ଇତି ନ ହ ବା ଅସ୍ୟାନନ୍ନଂ ଜଞ୍ଜଂ ଭବତି ନାନନ୍ନଂ
ପୁରିଗୃହୀତଂ ଯ ଂଏବମେତଦନସ୍ୟାନ୍ନଂ ବେଦ ତଦ୍ବିଦ୍ବାଂସଃ ଶ୍ରୋତ୍ରିୟା ଅଶିଷ୍ୟନ୍ତି
ଆଚାମନ୍ତ୍ୟଶିତ୍ବାରାମନ୍ତ୍ୟେତମେବ ତଦନମନଗ୍ନଂ କୁର୍ବନ୍ତୋ ମନ୍ୟନ୍ତେ ।। ୧୪।।

।। ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେ ପ୍ରଥମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

।। ଅଥ ଦ୍ଵିତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

ଶ୍ଵେତକେତୁର୍ହ ବା ଆରୁଣେୟଃ ପଞ୍ଚାଲାନାଂ ପରିଷଦମାଜଗାମ ସ ଆଜଗାମ
ଜୈବଲିଂ ପ୍ରବାହଣଂ ପରିଚାରୟମାଣଂ ତମୁଦୀକ୍ଷ୍ୟାଭ୍ୟୁବାଦ କୁମାରାଣା ଇତି
ସ ଭୋଃ ୩ ଇତି ପ୍ରତିଶୁଶ୍ରାବାନ୍ନୁଶିଷ୍ଠୋଽନ୍ଦ୍ରସି ପିତ୍ରେତ୍ୟାମିତି ହୋବାଚ ।। ୧।।

ବେଢ଼ା ଯଥେମାଃ ପ୍ରଜାଃ ପ୍ରୟତ୍ୟା ବିପ୍ରତିପଦ୍ୟନ୍ତାଣା ଇତି ନେତି ହୋବାଚ ବେଢ଼ୋ ଯଥେମଂ
ଲୋକଂ ପୁନରାପଦ୍ୟନ୍ତାଣା ଇତି ନେତି ହୈବୋବାଚ ବେଢ଼ୋ ଯଥାସୌ ଲୋକ ଏବଂ ବହୁଭିଃ ପୁନଃ
ପୁନଃ ପ୍ରୟଦ୍-ଭିର୍ନ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣତାଣା ଇତି ନେତି ହୈବୋବାଚ ବେଢ଼ୋ ଯତିଥ୍ୟାମାହୁତ୍ୟାଂ
ହୁତାୟାମାପଃ ପୁରୁଷବାଚୋ ଭୂତ୍ବା ସମୁଦ୍ଭାୟ ବଦନ୍ତୀଣା ଇତି ନେତି ହୈବୋବାଚ ବେଢ଼ୋ
ଦେବୟାନସ୍ୟ ବା ପଥଃ ପ୍ରତିପଦଂ ପିତୃୟାଶସ୍ୟ ବା ଯଜ୍ଞତ୍ବା ଦେବୟାନଂ ବା ପଞ୍ଚାନଂ ପ୍ରତିପଦ୍ୟନ୍ତେ
ପିତୃୟାଶଂ ବାପି ହି ନ ଋଷେର୍ବଚଃ ଶୁଚମ୍ ।
ଦ୍ଵେ ସୃତୀ ଅଶୃଣବଂ ପିତୃଶାମହଂ ଦେବାନାମୁତ ମର୍ତ୍ତ୍ୟାନାମ୍ ।
ତାଭ୍ୟାମିଦଂ ବିଶ୍ଵମେଜସ୍ରମେତି ଯଦନ୍ତରା ପିତରଂ ମାତରଂ ଚେତି ନାହମତ ଏକଂଚନ
ବେଦେତି ହୋବାଚ ।। ୨।।

ଅଥୈନଂ ବସତ୍ୟୋପମନ୍ୟୁଂ ଚକ୍ରେନାଦୃତ୍ୟ ବସତିଂ କୁମାରଃ ପ୍ରଦୁଦ୍ରାବ ସ ଆଜଗାମ ପିତରଂ
ତଂ ହୋବାଚେତି ବାବ କିଲ ନୋ ଭବାନ୍ପୁରାନୁଶିଷ୍ଟାନବୋଚ ଇତି କଥଂ, ସୁମେଧ ଇତି ପଞ୍ଚି
ମା ପ୍ରଶ୍ନାନ୍ ରାଜନ୍ୟବନ୍ଧୁରପ୍ରାକ୍ଷୀଉତୋ ନୈକଂଚନ ବେଦେତି କତମେ ତ ଇତୀମ ଇତି ହ
ପ୍ରତୀକାନ୍ୟଦାଜହାର ।। ୩।।

ସ ହୋବାଚ ତଥା ନୟ୍ମଂ ତାତ ଜାନୀଥା ଯଥା ଯଦହଂ କିଂଚ ବେଦ ସର୍ବମହଂ ତତ୍ତୁଭ୍ୟମବୋଚଂ
ପ୍ରେହି ତୁ ତତ୍ର ପ୍ରତୀତ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ବସ୍ୟାବ ଇତି ଭବାନେବ ଗଚ୍ଛତ୍ସିତି ସ ଆଜଗାମ ଗୌତମୋ ଯତ୍ର
ପ୍ରବାହଶସ୍ୟ ଜୈବଲେରାସ ତସ୍ମା ଆସନମାଦୃତ୍ୟୋଦକମହାରୟାଂଚକାରାଥ ହାସ୍ତା ଅର୍ଘ୍ୟଂ ଚକାର
ତଂ ହୋବାଚ ବରଂ ଭଗବତେ ଗୌତମାୟ ଦଦ୍ମୁ ଇତି ।। ୪।।

ସ ହୋବାଚ ପ୍ରତିଜ୍ଞାତୋ ମ ଏଷ ବରୋ ଯାଂ ତୁ କୁମାରସ୍ୟାନ୍ତେ
ବାଚମଭାଷଥାସ୍ତାଂ ମେ ବ୍ରୁହୀତି ।। ୫।।

ସ ହୋବାଚ ଦୈବେଷୁ ବୈ ଗୌତମ ତଦ୍ବରେଷୁ ମାନୁଷାଣାଂ ବ୍ରୁହୀତି ।। ୬।।

ସ ହୋବାଚ ବିଜ୍ଞାୟତେ ହାସ୍ତି ହିରଣ୍ୟସ୍ୟାପାଞ୍ଚଂ ଗୋଅଶ୍ୱାନାଂ ଦାସୀନାଂ ପ୍ରବାରାଣାଂ
ପରିଧାନସ୍ୟ ମା ନୋ ଭବାନ୍ନହୋରନନ୍ତସ୍ୟାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତସ୍ୟାଭ୍ୟବଦାନୋଭୂଦିତି ।
ସ ବୈ ଗୌତମ ତୀର୍ଥେନେଚ୍ଛାସା ଇତ୍ୟୁପୈମ୍ୟହଂ ଭବନ୍ତମିତି ବାଚା ହ ସ୍ତୈବ ପୂର୍ବ ଉପୟନ୍ତି
ସ ହୋପାୟନକୀର୍ତ୍ତ୍ୟୋବାସ ।। ୭।।

ସ ହୋବାଚ ତଥା ନୟ୍ମଂ ଗୌତମ ମାଂପରାଧାସ୍ତବ ଚ ପିତାମହା ଯଥେୟଂ
ବିଦ୍ୟେତଃ ପୂର୍ବଂ ନ କସ୍ମିଂଶ୍ଚନ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭବାସ ତାଂ ତ୍ୱହଂ ତୁଭ୍ୟଂ
ବକ୍ଷ୍ୟାମି କୋ ହି ତ୍ୱୈବଂ ବ୍ରୁବନ୍ତମର୍ହତି ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତୁମିତି ।। ୮।।

ଅସୌ ବୈ ଲୋକୋଽଗ୍ନିଗୌତମ ତସ୍ୟାଦିତ୍ୟ ଏବ ସମିଦ୍ରଶ୍ଚୟୋ
ଧୂମୋଽହରର୍ଚିର୍ଦିଶୋଽଙ୍ଗାରା ଅବାନ୍ତରଦିଶୋ ବିସ୍ମୁଲିଙ୍ଗାସ୍ତସ୍ମିନ୍ନେତସ୍ମିନ୍ନଗ୍ନୌ
ଦେବାଃ ଶ୍ରଦ୍ଧାଂ ଜୁହ୍ୱତି ତସ୍ୟା ଆହୁତ୍ୟୈ ସୋମୋ ରାଜା ସଂଭବତି ।। ୯।।

ପର୍ଜନ୍ୟା ବାଅଗ୍ନିଗୌତମ ତସ୍ୟ ସଂବସ୍ତର ଏବ ସମିଦଭ୍ରାଣି ଧୂମୋ
ବିଦ୍ୟୁଦର୍ଚ୍ଚିରଶନିରଞ୍ଜାରା ହ୍ରାଦୁନୟୋ ବିସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗାସ୍ତସ୍ମିନ୍ନେତସ୍ମିନ୍ନଗ୍ନୌ
ଦେବାଃ ସୋମଃ ରାଜାନଂ ଜୁହ୍ବତି ତସ୍ୟା ଆଦୁତ୍ୟୈ ବୃଷ୍ଣିଃ ସଂଭବତି ।। ୧୦।।

ଅୟଂ ବୈ ଲୋକୋଽଗ୍ନିଗୌତମ ତସ୍ୟ ପୃଥିବ୍ୟେବ ସମିଦଗ୍ନିଧୂମୋ ରାତ୍ରିରର୍ଚିଷ୍ଟନ୍ତମା
ଅଙ୍ଗାରା ନକ୍ଷତ୍ରାଣି ବିସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗାସ୍ତସ୍ମିନ୍ନେତସ୍ମିନ୍ନଗ୍ନୌ ଦେବା ବୃଷ୍ଣିଂ ଜୁହ୍ବତି ତସ୍ୟା
ଆଦୁତ୍ୟା ଅନ୍ନଃ ସଂଭବତି ।। ୧୧।।

ପୁରୁଷୋ ବାଽଗ୍ନିଗୌତମ ତସ୍ୟ ବ୍ୟାଓମେବ ସମିଦ୍-ପ୍ରାଣୋ ଧୂମୋ
ବାଗର୍ଚିଷ୍ଟକ୍ଷୁରଞ୍ଜାରାଃ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ବିସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗାସ୍ତସ୍ମିନ୍ନେତସ୍ମିନ୍ନଗ୍ନୌ
ଦେବା ଅନ୍ନଂ ଜୁହ୍ବତି ତସ୍ୟା ଆଦୁତ୍ୟୈ ରେତଃ ସଂଭବତି ।। ୧୨।।

ୟୋଷା ବା ଆଗ୍ନିଗୌତମ ତସ୍ୟା ଉପସ୍ଥ ଏବ ସମିଲ୍ଲୋମାନି ଧୂମୋ ଯୋନିରର୍ଚିର୍ଯଦନ୍ତଃ କରୋତି
ତେଽଙ୍ଗାରା ଅଭିନୟା ବିସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗାସ୍ତସ୍ମିନ୍ନେତସ୍ମିନ୍ନଗ୍ନୌ ଦେବା ରେତୋ ଜୁହ୍ବତି ତସ୍ୟା ଆଦୁତ୍ୟୈ
ପୁରୁଷଃ ସଂଭବତି ସ ଜୀବତି ଯାବଜ୍ଜୀବତ୍ୟଥ ଯଦା ମ୍ରିୟତେ ।। ୧୩।।

ଅଧୈନମଗ୍ନୟେ ହରନ୍ତି ତସ୍ୟାଗ୍ନିରେବାଗ୍ନିର୍ଭବତି ସମିସ୍ତମିଜୁମୋ ଧୂମୋଽର୍ଚିରର୍ଚିରଞ୍ଜାରା
ଅଙ୍ଗାରା ବିସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗା ବିସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗାସ୍ତସ୍ମିନ୍ନେତସ୍ମିନ୍ନଗ୍ନୌ ଦେବାଃ ପୁରୁଷଂ ଜୁହ୍ବତି ତସ୍ୟା ଆଦୁତ୍ୟୈ
ପୁରୁଷୋ ଭାସ୍ତ୍ରରବର୍ଣ୍ଣଃ ସଂଭବତି ।। ୧୪।।

ତେ ଯଃ ଏବମେତଦ୍ବିଦୁର୍ଯ୍ୟେ ଚାମୀ ଅରଣ୍ୟେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଃ ସତ୍ୟମୁପାସତେ
ତେଽର୍ଚିରଭିସମ୍ବରନ୍ତ୍ୟର୍ଚିଷୋଽହରନ୍ତୁ ଆପୂର୍ଯ୍ୟମାଣପକ୍ଷମାପୂର୍ଯ୍ୟମାଣପକ୍ଷାଦ୍ୟାନ୍ ସଶ୍ଳାସ୍ମାନ୍ନୁଦତ୍ତାଦିତ୍ୟ
ଏତି ମାସେଭ୍ୟୋ ଦେବଲୋକଂ ଦେବଲୋକାଦାଦିତ୍ୟମାଦିତ୍ୟାଦ୍ବୈଦ୍ୟତଂ ତାଦ୍ବୈଦ୍ୟତାନ୍ ପୁରୁଷୋ
ମାନସ ଏତ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଲୋକାନ୍ ଗମୟତି ତେ ତେଷୁ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେଷୁ ପରାଃ ପରାବତୋ ବସନ୍ତି
ତେଷାଂ ନ ପୁନରାବୃତ୍ତିଃ ।। ୧୫।।

ଅଥ ଯେ ଯଜ୍ଞେନ ଦାନେନ ତପସା ଲୋକାଞ୍ଜୟନ୍ତି ତେ ଧୂମ୍ରମଭିସଂଭବନ୍ତି ଧୂମ୍ରାଦ୍ରାତ୍ରିଃ,
ରାତ୍ରେରପକ୍ଷୀୟମାଶପକ୍ଷମପକ୍ଷୀୟମାଶପକ୍ଷାଦ୍ୟାନ୍ ଷଷ୍ଠାସାନ୍ ଅକ୍ଷିଣାଦିତ୍ୟ ଏତି ମାସେଭ୍ୟଃ
ପିତୃଲୋକଂ ପିତୃଲୋକାକ୍ଷନ୍ତଂ ତେ ଚନ୍ଦ୍ରଂ ପ୍ରାପ୍ୟାନ୍ନଂ ଭବନ୍ତି ତାଂସ୍ତ୍ରୁତ ଦେବା ଯଥା ସୋମଃ
ରାଜାନମାପ୍ୟାୟସ୍ତ୍ୱାପକ୍ଷୀୟସ୍ତ୍ୱେତ୍ୟେବମେନାଂସ୍ତ୍ରୁତ ଭକ୍ଷୟନ୍ତି ତେଷାଂ ଯଦା
ତପ୍ସର୍ଯ୍ୟବୈତ୍ୟଥେମମେବାକାଶମଭିନିଷ୍ପଦ୍ୟନ୍ତ ଆକାଶାଦ୍ୱାୟୁଂ ବାୟୋର୍ବୃଷ୍ଟିଂ ବୃଷ୍ଟେଃ ପୃଥିବୀଂ ତେ
ପୃଥିବୀଂ ପ୍ରାପ୍ୟାନ୍ନଂ ଭବନ୍ତି ତେ ପୁନଃ ପୁରୁଷାଗ୍ନୌ ହୃୟନ୍ତେ ତତୋ ଯୋଷାଗ୍ନୌ ଜାୟନ୍ତେ
ଲୋକାନ୍ ପ୍ରତ୍ୟୁଦ୍ୱାୟିନସ୍ତ ଏବମେବାନୁପରିବର୍ତ୍ତନ୍ତେଽଥ ଯ ଏତୌ ପଞ୍ଚାନୌ ନ ବିଦୁସ୍ତେ କୀଟାଃ
ପତଙ୍ଗା ଯଦିଦଂ ଦନ୍ଦଶୂଳମ୍ ।। ୧୭।।

।। ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ୱିତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

।। ଅଥ ତୃତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

ସ ଯଃ କାମୟେତ ମହତ୍-ପ୍ରାପ୍ତୁୟାମିତ୍ୟୁଦଗୟନ ଆପୂର୍ଣ୍ଣମାଶପକ୍ଷସ୍ୟ ପୁଣ୍ୟାହେ
ଦ୍ୱାଦଶାହମୁପସଦ୍ଭୂତୀ ଭୂତ୍ୱୈଦୁମ୍ବରେ କଂସେ ଚମସେ ବା ସବୌଷଧଂ ଫଳାନୀତି ସଂଭୃତ୍ୟ
ପରିସମୁହ୍ୟ ପରିଲିପ୍ୟାଗ୍ନିମୁପସମାଧାୟ ପରିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣାବୃତାଜ୍ୟଂ ସଂସ୍କୃତ୍ୟ ପୁଂସା ନକ୍ଷତ୍ରେଣ
ମନ୍ତ୍ୱଂ ସଂନୀୟ ଭୂହୋତି ।

ୟାବନ୍ତୋ ଦେବାସ୍ତୁୟି ଜାତବେଦସ୍ତ୍ରୟିଞ୍ଚୋ ଘ୍ନନ୍ତି ପୁରୁଷସ୍ୟ କାମାନ୍ ।
ତେଭ୍ୟାଂହଂ ଭାଗଧେୟଂ ଭୂହୋମି ତେ ମା ତୃପ୍ତାଃ ସର୍ବେଃ କାମୈସ୍ତ୍ରର୍ପୟନ୍ତୁ ସ୍ୱାହା ।
ୟା ତିରଶ୍ଚୀ ନିପଦ୍ୟତେଂହଂ ବିଧରଣୀ ଇତି ।
ତାଂ ତ୍ୱା ଘୃତସ୍ୟ ଧାରୟା ଯଜେ ସଂରାଧନୀମହଂ ସ୍ୱାହା ।। ୧।।

ଜ୍ୟେଷ୍ଠାୟ ସ୍ବାହା ଶ୍ରେଷ୍ଠାୟ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ପ୍ରାଣାୟ ସ୍ବାହା ବସିଷ୍ଠାୟେ
ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ବାତେ ସ୍ବାହା ପ୍ରତିଷ୍ଠାୟେ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ
ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ଚକ୍ଷୁଷେ ସ୍ବାହା ସଂପଦେ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ
ସଂପ୍ରବମବନୟତି ଶ୍ରୋତ୍ରାୟ ସ୍ବାହାଃଃୟତନାୟ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି
ମନସେ ସ୍ବାହା ପ୍ରଜାତ୍ୟେୟ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ରେତସେ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ
ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ।। ୭।।

ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ।
ସୋମାୟ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ।
ଭୃଷ୍ଠାୟ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ।
ଭୃବଃ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ।
ସ୍ବଃ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ।
ଭୂର୍ଭୂବଃ ସ୍ବଃ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ।
ବ୍ରହ୍ମଣେ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ।
କ୍ଷତ୍ରାୟ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ।
ଭୂତାୟ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ।
ଭବିଷ୍ୟତେ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ।
ବିଶ୍ବାୟ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ।
ସର୍ବାୟ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ।
ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ବାହେତ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁତ୍ବା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପ୍ରବମବନୟତି ।। ୩।।

ଅଥୈନମଭିମୃଗତି ଭ୍ରମଦସି ଜ୍ଞଲଦସି ପୂର୍ଣ୍ଣମସି ପ୍ରସ୍ତବ୍ୟମସ୍ୟେକସଭମସି ହିଂକୃତମସି
ହିଂକ୍ରିୟମାଶମସ୍ତ୍ୟାଦ୍-ଗୀଥମସ୍ତ୍ୟାଦ୍-ଗୀୟମାନମସି ଶ୍ରାବିତମସି ପ୍ରତ୍ୟାଶ୍ରାବିତମସ୍ୟାଦ୍ରେ ସଂଦୀପ୍ତମସି
ବିଭୂରସି ପ୍ରଭୂରସ୍ୟନ୍ନମସି ଜ୍ୟୋତିରସି ନିଧନମସି ସଂବର୍ଗୋଽସୀତି ।। ୪।।

ଅଥୈନମୁଦ୍ୟାଛତ୍ୟମଂ ସ୍ୟାମଂ ହି ତେ ମହି ସ ହି
ରାଜେଶାନୋଽପିପତିଃ ସ ମାଂ ରାଜେଶାନୋଽପିପତିଂ କରୋତିତି ॥ ୫॥

ଅଥୈନମାତାମତି ତସୁବିତୁର୍ବରେଣ୍ୟମ୍ ।
ମଧୁ ବାତା ଋତାୟତେ ମଧୁ କ୍ଷରନ୍ତି ସିନ୍ଧବଃ ।
ମାଧ୍ୱୀର୍ନଃ ସନ୍ତୋଷଧୀଃ । ଭୂଃ ସ୍ୱାହା । ଭର୍ଗୋ ଦେବସ୍ୟ ଧୀମହି ।
ମଧୁ ନକ୍ତମୁତୋଷସୋ ମଧୁମପାର୍ଥବଂ ରଜଃ ।
ମଧୁ ଦ୍ୟୌରସ୍ତୁ ନଃ ପିତା । ଭୁବଃ ସ୍ୱାହା । ଧିୟୋ ଯୋ ନଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ।
ମଧୁମାନୋ ବନସ୍ତତିର୍ମଧୁମାଁନା ଅସ୍ତୁ ସୂର୍ଯ୍ୟଃ ।
ମାଧ୍ୱୀର୍ଗାବୋ ଭବନ୍ତୁ ନଃ । ସ୍ୱଃ ସ୍ୱାହେତି ।
ସର୍ବାଂ ତ ସାବିତ୍ରୀମନ୍ତାହ ସର୍ବାଶ୍ଚ ମଧୁମତୀରହମେବେଦଂ ସର୍ବଂ ଭୂୟାସଂ ଭୂର୍ଭୁବଃ ସ୍ୱଃ
ସ୍ୱାହେତ୍ୟନ୍ତତ ଆତମ୍ୟ ପାଣୀ ପ୍ରକ୍ଷାଲ୍ୟ ଜଘନେନାଗ୍ନିଂ ପ୍ରାକ୍-ଶିରାଃ ସଂବିଶତି
ପ୍ରାତରାଦିତ୍ୟମୁପତିଷ୍ଠତେ ଦିଶାମେକପୁଣ୍ଡରୀକମସ୍ୟହଂ ମନୁଷ୍ୟାଣାମେକପୁଣ୍ଡରୀକଂ
ଭୂୟାସମିତି ଯଥେତମେତ୍ୟ ଜଘନେନାଗ୍ନିମାସୀନୋ ବଂଶଂ ଜପତି ॥ ୬॥

ତଂ ହୈତମୁଦ୍ଭାଲକ ଆରୁଣିର୍ବାଜସନେୟାୟ ଯାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟାୟାନ୍ତେବାସିନ ଉକ୍ଳୋବାଚାପି
ୟ ଏନଂ ଶୁଷ୍କେ ସ୍ଥାଣୌ ନିଷିଞ୍ଚେଦ୍ଭାୟେରଞ୍ଜାଶାଃ ପ୍ରରୋହେୟୁଃ ପଲ୍ଲାଶାନୀତି ॥ ୭॥

ଏତମୁ ହୈବ ବାଜସନେୟୋ ଯାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟୋ ମଧୁକାୟ ପୈଙ୍ଗ୍ୟାୟାନ୍ତେବାସିନ ଉକ୍ଳୋବାଚାପି
ୟ ଏନଂ ଶୁଷ୍କେ ସ୍ଥାଣୌ ନିଷିଞ୍ଚେଦ୍ଭାୟେରଞ୍ଜାଶାଃ ପ୍ରରୋହେୟୁଃ ପଲ୍ଲାଶାନୀତି ॥ ୮॥

ଏତମୁ ହୈବ ମଧୁକଃ ପୈଙ୍ଗ୍ୟଶୂଲାୟ ଭାଗବିଉୟେନ୍ତେବାସିନ ଉକ୍ଳୋବାଚାପି ଯ
ଏନଂ ଶୁଷ୍କେ ସ୍ଥାଣୌ ନିଷିଞ୍ଚେଦ୍ଭାୟେରଞ୍ଜାଶାଃ ପ୍ରରୋହେୟୁଃ ପଲ୍ଲାଶାନୀତି ॥ ୯॥

ଏତମୁ ହୈବ ରୂଲୋ ଭାଗବିଉର୍ଜାନକୟ ଆୟସ୍ତୁଶାୟାନ୍ତେବାସିନ ଉକ୍ଳୋବାଚାପି ଯ
ଏନଂ ଶୁଷ୍କେ ସ୍ଥାଣୌ ନିଷିଞ୍ଚେଦ୍ଭାୟେରଞ୍ଜାଶାଃ ପ୍ରରୋହେୟୁଃ ପଲ୍ଲାଶାନୀତି ॥ ୧୦॥

ଏତନ୍ମୁ ହୈବ ଜାନକିରାୟସ୍ମୁଣଃ ସତ୍ୟକାମାୟ ଜାବାଲାୟାନ୍ତେବାସିନ ଉକ୍ଳୋବାଚାପି
ୟ ଏନଂ ଶୁଷ୍କେ ସ୍ଥାଣୌ ନିଷିଞ୍ଜେଢ୍ଵାୟେରଞ୍ଜିତାଃ ପ୍ରରୋହେୟୁଃ ପଲ୍ଲାଶାନୀତି ।। ୧୧।।

ଏତନ୍ମୁ ହୈବ ସତ୍ୟକାମୋ ଜାବାଲୋଽନ୍ତେବାସିତ୍ୟ ଉକ୍ଳୋବାଚାପି ଯ ଏନଂ
ଶୁଷ୍କେ ସ୍ଥାଣୌ ନିଷିଞ୍ଜେଢ୍ଵାୟେରଞ୍ଜିତାଃ ପ୍ରରୋହେୟୁଃ ପଲ୍ଲାଶାନୀତି
ତମେତଂ ନାପୁତ୍ରାୟ ବାଂନନ୍ତେବାସିନେ ବା ବ୍ରୁୟାତ୍ ।। ୧୨।।

ଚତୁରୌଦୁମ୍ବରୋ ଭବତ୍ୟୌଦୁମ୍ବରଃ ସୁବ ଔଦୁମ୍ବରଶ୍ଚମସ ଔଦୁମ୍ବର ଇଧ୍ମ ଔଦୁମ୍ବରା ଉପମନ୍ଥନ୍ୟୌ
ଦଶ ଗ୍ରାମ୍ୟାଣି ଧାନ୍ୟାନି ଭବନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମିୟବାସ୍ତିଲମାଷା ଅଶ୍ବପ୍ରିୟଙ୍ଗବୋ ଗୋଧୂମାଶ୍ଚ ମସୂରାଶ୍ଚ ଖଲ୍ଲାଶ୍ଚ
ଖଲକୁଲାଶ୍ଚ ତାନ୍ ପିଷ୍ଟାନ୍ଧଧନି ମଧୁନି ଘୃତ ଉପସିଞ୍ଜତ୍ୟାଜ୍ୟସ୍ୟ ଭୁହୋତି ।। ୧୩।।

।। ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେତୃତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

।। ଅଥ ଚତୁର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।।

ଏବଂ ବୈ ଭୂତାନାଂ ପୃଥିବୀ ରସଃ ପୃଥିବ୍ୟା ଆପୋଽପାମୋଷଧୟ
ଓଷଧୀନାଂ ପୁଷ୍ପାଣି ପୁଷ୍ପାଣାଂ ଫଳାନି ଫଳାନାଂ ପୁରୁଷଃ ପୁରୁଷସ୍ୟ ରେତଃ ।। ୧।।

ସ ହ ପ୍ରଜାପତିରୀକ୍ଷାଂଚକ୍ରେ ହନ୍ତାସ୍ତୈ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂ କଳ୍ପୟାନ୍ନୀତି ସ ସ୍ତ୍ରିୟଂ ସସ୍ତ୍ରଜେ
ତାଂ ସୃଷ୍ଟାଂଧ ଉପାସ୍ତ ତସ୍ମା ଚ୍ଚ୍ଚ୍ରିୟମଧ ଉପାସୀତ ସ ଏତଂ ପ୍ରାଞ୍ଜିଂ ଗ୍ରାବାଶମାତ୍ମନ
ଏବ ସମୁଦପାରୟତ୍ତେନୈନାମଭ୍ୟସୃଜତ୍ ।। ୨।।

ତସ୍ୟା ବେଦିରୂପସ୍ଥୋ ଲୋମାନି ବହିର୍ଘର୍ମାଧିଷବଶେ ସମିଜ୍ଞୋ ମଧ୍ୟତସ୍ତ୍ରୌ ମୁଷ୍ଟୌ ସ ଯାବାନ୍
ହ ବୈ ବାଜପେୟେନ ଯଜମାନସ୍ୟ ଲୋକୋ ଭବତି ତାବାନସ୍ୟ ଲୋକୋ ଭବତି ଯ ଏବଂ
ବିଦ୍ବାନଧୋପହାସଂ ଚରତ୍ୟାସାଂ ସ୍ବୀଣାଂ ସୁକୃତଂ ବୃତ୍-କ୍ଳେଂଥ ଯ ଇଦମବିଦ୍ବାନଧୋପହାସଂ
ଚରତ୍ୟାଂସ୍ୟ ସ୍ତ୍ରିୟଃ ସୁକୃତଂ ବୃଞ୍ଜିତେ ।। ୩।।

ଏତଦ୍ ସ୍ତୁ ବୈ ତଦ୍ବିଦ୍ବାନ୍ନୁଦାଲକ ଆରୁଣିରାହୈତଦ୍ ସ୍ତୁ ବୈ ତଦ୍ବିଦ୍ବାନ୍ନାକୋ ମୌଢ୍ଵଲ୍ୟ
ଆହୈତଦ୍ ସ୍ତୁ ବୈ ତଦ୍ବିଦ୍ବାନ୍-କୁମାରହାରିତ ଆହ ବହବୋ ମର୍ଯ୍ୟା ବ୍ରାହ୍ମଣାୟନା ନିରିନ୍ଦ୍ରିୟା
ବିସ୍ମୃତୋଽସ୍ମାଲ୍ଲୋକାତ୍-ପ୍ରୟତ୍ତି ଯ ଇଦମବିଦ୍ବାଃ ସୋଽଧୋପହାସଂ ଚରନ୍ତୀତି
ବହୁ ବା ଇଦଃ ସୁପ୍ରସ୍ୟ ବା ଜାଗ୍ରତୋ ବା ରେତଃ ସ୍ମରତି || ୪||

ତଦଭିମୃଶେଦନ୍ନୁ ବା ମନ୍ତ୍ରୟେତ ଯନ୍ତ୍ରେଽପ୍ୟ ରେତଃ
ପୃଥିବୀମସ୍ମାଦ୍ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟଦୋଷଧୀରପ୍ୟସରଦ୍ୟଦପଃ ।
ଇଦମହଂ ତଦ୍ରେତ ଆଦଦେ ପୁନର୍ମାମୈତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ପୁନସ୍ତେଜଃ ପୁନର୍ଭଗଃ ।
ପୁନରଗ୍ନିର୍ଯ୍ୟଷ୍ଟ୍ୟା ଯଥାସ୍ଥାନଂ କଳ୍ପନ୍ତାମିତ୍ୟନାମିକାଞ୍ଚୁଷ୍ଟାଭ୍ୟାମାଦାୟାନ୍ତରେଣ
ସ୍ତନୌ ବା ଭୂବୌ ବା ନିମୃଜ୍ୟାତ୍ || ୫||

ଅଥ ଯଦ୍ୟଦକ ଆତ୍ମାନଂ ପଶ୍ୟେଦଭିମନ୍ତ୍ରୟେତ ମୟି ତେଜ
ଇନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଯଶୋ ଦ୍ରବିଣଃ ସୁକୃତମିତି ଶ୍ରୀର୍ହ ବା ଏଷା ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ
ୟନ୍ନଲୋଦ୍ବାସାସ୍ତସ୍ଥାନୁଲୋଦ୍ବାସସଂ ଯଶସ୍ବିନୀମଭିକ୍ରମ୍ୟୋପମନ୍ତ୍ରୟେତ || ୬||

ସା ତେଦସ୍ତୈ ନ ଦଦ୍ୟାହ୍ନାମମେନାମବକ୍ରିଣୀୟାତ୍ ସା ତେଦସ୍ତୈ ନୈବ
ଦଦ୍ୟାହ୍ନାମମେନାଂ ଯଷ୍ଟ୍ୟା ବା ପାଣିନା ବୋପହତ୍ୟାତିକ୍ରାମେଦିନ୍ଦ୍ରିୟେଣ
ତେ ଯଶସା ଯଶ ଆଦଦ ଇତ୍ୟୟଶା ଏବ ଭବତି || ୭||

ସା ତେଦସ୍ତୈ ଦଦ୍ୟାଦିନ୍ଦ୍ରିୟେଣ ତେ ଯଶସା ଯଶ ଆଦଧାମୀତି ଯଶସ୍ବିନାବେବ ଭବତଃ || ୮||

ସ ଯାମିଚ୍ଛେହ୍ନାମୟେତ ମେତି ତସ୍ୟାମର୍ଥଂ ନିଷ୍ଟାୟ ମୁଖେନ ମୁଖଃ
ସଂଧାୟୋପସ୍ଥମସ୍ୟା ଅଭିମୃଶ୍ୟ ଜପେଦଙ୍ଗାଦଙ୍ଗାହ୍ରଂଭବସି ହୃଦୟାଦଧିଜାୟସେ ।
ସ ତୁମଙ୍ଗକଷାୟୋଽସି ଦିଗ୍ଭବିଜମିବ ମାଦୟେନାମମ୍ ମୟୀତି || ୯||

ଅଥ ଯାମିଚ୍ଛେନ୍ନ ଗର୍ଭଂ ଦଧୀତେତି ତସ୍ୟାମର୍ଥଂ ନିଷ୍ଟାୟ ମୁଖେନ ମୁଖଃ
ସଂଧାୟାଭିପ୍ରାଣ୍ୟାପାନ୍ୟାଦିନ୍ଦ୍ରିୟେଣ ତେ ରେତସା ରେତ ଆଦଦ ଇତ୍ୟରେତା ଏବ ଭବତି || ୧୦||

ଅଥ ଯୁମିଚ୍ଛେଦଧୀତେତି ତସ୍ୟାମର୍ଥଂ ନିଷ୍ଟାୟ ମୁଖେନ ମୁଖଃ

ସଂଧ୍ୟାୟାପାନ୍ୟାଭିପ୍ରାଣ୍ୟାଦିନ୍ଦ୍ରିୟେଶ ତେ ରେତସା ରେତ ଆଦଧାମୀତି ଗର୍ଭିଣ୍ୟେବ ଭବତି ।। ୧୧।।

ଅଥ ଯୁସ୍ୟ ଜାୟାୟୈ ଜାରଃ ସ୍ୟାତ୍ ଚେଦ୍ଵିଷ୍ୟାଦାମପାତ୍ରେନ୍ନିମୁପସମାଧାୟ ପ୍ରତିଲୋମଃ

ଶରବର୍ହିସ୍ତୀର୍ତ୍ତା ତସ୍ମିନ୍ନେତାଃ ଶରତୁଷ୍ଟୀଃ ପ୍ରତିଲୋମାଃ ସର୍ପିଷାଃକ୍ତା ଭୁବୁୟାନ୍ମମ ସମିଜ୍ଞେହୌଷୀଃ

ପ୍ରାଣାପାନୌ ତ ଆଦଦେଃସାବିତି ମମ ସମିଜ୍ଞେହୌଷୀଃ ପୁତ୍ରପଶୁଃସ୍ତ ଆଦଦେଃସାବିତି ମମ

ସମିଜ୍ଞେହୌଷୀରିଷ୍ଟାସ୍ତୁକୃତେ ତ ଆଦଦେଃସାବିତି ମମ ସମିଜ୍ଞେହୌଷୀରାଶାପରାକାଶୌ ତ

ଆଦଦେଃସାବିତି ସ ବା ଏଷ ନିରିନ୍ଦ୍ରିୟୋ ବିସୁକୃତୋଽସ୍ମାଲ୍ଲୋକାତ୍-ପ୍ରେତି ଯମେବଂବିଦ୍-ବ୍ରାହ୍ମଣଃ

ଶପତି ।

ତସ୍ମାଦେବଂବିଚ୍ଛୋଦ୍ରିୟସ୍ୟ ଦାରେଶ ନୋପହାସମିଚ୍ଛେଦୁତ ହ୍ୟେବଂବିପୁରୋ ଭବତି ।। ୧୨।।

ଅଥ ଯୁସ୍ୟ ଜାୟାମାର୍ତବଂ ବିନେତ୍ର୍ୟହଂ କଂସେନ ପିବେଦହତବାସା

ନୈନାଂ ବୃଷଲୋ ନ ବୃଷଲ୍ୟପହନ୍ୟାତ୍ରିରାତ୍ରାନ୍ତ ଆପୁତ୍ୟ ବ୍ରୀହୀନବଘାତୟେତ୍ ।। ୧୩।।

ସ ଯ ଇଚ୍ଛେତ୍-ପୁତ୍ରୋ ମେ ଶୁକ୍ଳୋ ଜାୟେତ ବେଦମନୁବ୍ରୁବୀତ ସର୍ବମାୟୁରିୟାଦିତି

କ୍ଷୀରୌଦନଂ ପାରୟିତ୍ବା ସର୍ପିଷ୍ଠମଶ୍ମୀୟାତାମୀଶ୍ବରୌ ଜନୟିତବୈ ।। ୧୪।।

ଅଥ ଯ ଇଚ୍ଛେତ୍-ପୁତ୍ରୋ ମେ କପିଳଃ ପିଙ୍ଗଲୋ ଜାୟେତ ଦୈ ବେଦାବନୁବ୍ରୁବୀତ

ସର୍ବମାୟୁରିୟାଦିତି ଦଧ୍ୟୋଦନଂ ପାରୟିତ୍ବା ସର୍ପିଷ୍ଠମଶ୍ମୀୟାତାମୀଶ୍ବରୌ ଜନୟିତବୈ ।। ୧୫।।

ଅଥ ଯ ଇଚ୍ଛେତ୍-ପୁତ୍ରୋ ମେ ଶ୍ୟାମୋ ଲୋହିତାକ୍ଷୋ ଜାୟେତ ବ୍ରୀହେଦାନନୁବ୍ରୁବୀତ

ସର୍ବମାୟୁରିୟାଦିତ୍ୟଦୌଦନଂ ପାରୟିତ୍ବା ସର୍ପିଷ୍ଠମଶ୍ମୀୟାତାମୀଶ୍ବରୌ ଜନୟିତବୈ ।। ୧୬।।

ଅଥ ଯ ଇଚ୍ଛେଦ୍ଵହିତା ମେ ପଣ୍ଡିତା ଜାୟେତ ସର୍ବମାୟୁରିୟାଦିତି ତିଲୌଦନଂ

ପାରୟିତ୍ବା ସର୍ପିଷ୍ଠମଶ୍ମୀୟାତାମୀଶ୍ବରୌ ଜନୟିତବୈ ।। ୧୭।।

ଅଥ ଯ ଇଚ୍ଛେତ୍-ପୁତ୍ରୋ ମେ ପଶ୍ଵିତୋ ବିଗୀତଃ ସମିତିଂଗମଃ ଶୁଶ୍ରୁଷିତାଂ ବାତଂ ଭାଷିତା ଜାୟେତ
ସର୍ବାନ୍ନେଦାନନ୍ନୁବ୍ରୁବାତ ସର୍ବମାୟୁରିୟାଦିତି ମାଂସୌଦନଂ ପାଚୟିତ୍ବା ସର୍ପିଷ୍ଠୁକ୍ତମଶ୍ନୀୟତାମୀଶ୍ଵରୌ
ଜନୟିତବା ଔଷେଶ ବାର୍ଷଭେଶ ବା ।। ୧୮।।

ଅଥାଭିପ୍ରାତରେବ ସ୍ଥାଲୀପାକାବୃତାଜ୍ୟଂ ଚେଷ୍ଠିତ୍ବା ସ୍ଥାଲୀପାକସ୍ୟୋପଘାତଂ ଭୁହୋତ୍ୟଗ୍ନୟେ
ସ୍ଵାହାଂନୁମତୟେ ସ୍ଵାହା ଦେବାୟ ସବିତ୍ରେ ସତ୍ୟପ୍ରସବାୟ ସ୍ଵାହେତି ହୁତ୍ଵୋଜ୍ଞତ୍ୟ ପ୍ରାଶ୍ନାତି
ପ୍ରାଶ୍ୟେତରସ୍ୟାଃ ପ୍ରୟଜ୍ଞତି ପ୍ରକ୍ଷାଲ୍ୟ ପାଣୀ ଉଦପାତ୍ରଂ ପୂରୟିତ୍ବା ତେନୈନାଂ
ତ୍ରିରତ୍ନ୍ୟକ୍ତ୍ୟଭିଷ୍ଠାତୋ ବିଶ୍ଵାବସୋଂନ୍ୟାମିଚ୍ଛ ପ୍ରପୂର୍ବ୍ୟାଂସଂ ଜାୟାଂ ପତ୍ୟା ସହେତି ।। ୧୯।।

ଅଥୈନାମଭିପଦ୍ୟତେଂମୋଂହମସ୍ମି ସା ତ୍ଵଂ ସା ତ୍ଵମସ୍ୟମୋଂହଂ
ସାମାହମସ୍ମି ଋକ୍ଷଂ ଦ୍ୟୌରହଂ ପୃଥିବୀ ତ୍ଵଂ ତାବେହି ସଂରଭାବହୈ
ସହ ରେତୋ ଦଧାବହୈ ପୁଂସେ ପୁତ୍ରାୟ ବିଭିକ୍ତ ଇତି ।। ୨୦।।

ଅଥାସ୍ୟା ଉରୁ ବିହାପୟତି ବିଜିହୀଥାଂ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଇତି ତସ୍ୟାମର୍ଥଂ ନିଷ୍ଠାୟ ମୁଖେନ ମୁଖଂ
ସଂଧାୟ ତ୍ରିରେନାମନୁଲୋମାନୁମାର୍ଷ୍ଠି ବିଷ୍ଠୟୈନିଂ କଳ୍ପୟତୁ ତ୍ଵଷ୍ଟା ରୂପାଣି ପିଂଶତୁ ।
ଆସିଞ୍ଚିତୁ ପ୍ରଜାପତିର୍ଧାତା ଗର୍ଭଂ ଦଧାତୁ ତେ ।
ଗର୍ଭଂ ଧେହି ସିନୀବାଲି ଗର୍ଭଂ ଧେହି ପୃଥୁଷ୍ଠକେ ।
ଗର୍ଭଂ ତେ ଆଶ୍ଵିନୌ ଦେବାବାଧତ୍ଵାଂ ପୁଷ୍କରସ୍ରଜୌ ।। ୨୧।।

ହିରଶ୍ଵୟୀ ଅରଣୀ ଯାଭ୍ୟାଂ ନିର୍ମଜ୍ଜତାମଶ୍ଵିନୌ ।
ତଂ ତେ ଗର୍ଭଂ ହବାମହେ ଦଶମେ ମାସି ସୁତୟେ ।
ୟଥାଂଶ୍ଵିଗର୍ଭା ପୃଥିବୀ ଯଥା ଦ୍ୟୌରିନ୍ଦ୍ରେଶ ଗର୍ଭଣୀ ।
ବାୟୁର୍ଦିଶାଂ ଯଥା ଗର୍ଭ ଏବଂ ଗର୍ଭଂ ଦଧାମି ତେଂସ୍ରାବିତି ।। ୨୨।।

ସୋଷ୍ୟନ୍ତୀମଦ୍-ଭିରତ୍ନ୍ୟକ୍ତ୍ୟ ଯଥା ବାୟୁଃ ପୁଷ୍କରିଣୀଂ ସମିଜ୍ଞୟତି ସର୍ବତଃ ।
ଏବା ତେ ଗର୍ଭ ଏଜତୁ ସହାବୈତୁ ଜରାୟୁଶା । ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟାୟଂ ବ୍ରଜଃ କୃତଃ ସାର୍ଗଲଃ ସପରିଶ୍ରୟଃ ।
ତମୀନ୍ଦ୍ର ନିର୍ଜହି ଗର୍ଭେଶ ସାବରାଂ ସହେତି ।। ୨୩।।

ଜାତେଽଗ୍ନିମୁପସମାଧାୟାଙ୍କ ଆଧାୟ କଂସେ ପୃଷଦାଜ୍ୟଂ ସଂନୀୟ
ପୃଷଦାଜ୍ୟସ୍ୟୋପଘାତଂ ଭୁହୋତ୍ୟସ୍ମିନ୍ସହସ୍ରଂ ପୁଷ୍ୟାସମେଧମାନଃ ସ୍ବେ ଗୃହେ ।
ଅସ୍ୟୋପସଂଦ୍ୟାଂ ମା ଛୈସ୍ରୀତ୍ ପ୍ରଜୟା ତ ପଶୁଭିଷ୍ଟ ସ୍ବାହା ।
ମୟି ପ୍ରାଣାଂ ସ୍ତୁୟି ମନସା ଭୁହୋମି ସ୍ବାହା ।
ୟଜ୍ଞର୍ମଣାଃତ୍ୟରୀରିତଂ ଯଦ୍ବା ନ୍ୟୁନମିହାକରମ୍ ।
ଅଗ୍ନିଷ୍ଟସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟକୃଦ୍ଦିଦ୍ବାନ୍ସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟଂ ସୁହୃତଂ କରୋତୁ ନଃ ସ୍ବାହେତି ॥ ୨୪॥

ଅଥାସ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣଂ କର୍ଣ୍ଣମଭିନିଧାୟ ବାଗ୍ମାଗିତି ତ୍ରିରଥ ଦଧି ମଧୁ
ଘୃତଂ ସଂନୀୟାନନ୍ତର୍ହିତେନ ଜାତରୂପେଣ ପ୍ରାଣୟତି ।
ଭୂସ୍ତେ ଦଧାମି ଭୁବସ୍ତେ ଦଧାମି ସ୍ବସ୍ତେ ଦଧାମି ଭୂର୍ଭୁବଃ ସ୍ବଃ ସର୍ବଂ ତ୍ବୟି ଦଧାମୀତି ॥ ୨୫॥

ଅଥାସ୍ୟ ନାମ କରୋତି ବେଦୋଽସ୍ରୀତି ତଦସ୍ୟ ତଦ୍-ଗୁହ୍ୟମେବ ନାମ ଭବତି ॥ ୨୬॥

ଅଥୈନଂ ମାତ୍ରେ ପ୍ରଦାୟ ସ୍ତନଂ ପ୍ରୟଜ୍ଞତି ଯସ୍ତେ ସ୍ତନଃ ଶଶୟୋ ଯୋ ମୟୋଭୂୟୋ
ରତ୍ନଧା ବସୁବିଦ୍ୟଃ ସୁଦତ୍ରଃ ।
ୟେନ ବିଶ୍ବା ପୁଷ୍ୟସି ବାୟୁଶି ସରସ୍ବତି ତମିହ ଧାତବେ କରନ୍ତି ॥ ୨୭॥

ଅଥାସ୍ୟ ମାତରମଭିମନ୍ତୟତେ, ଇଲ୍ଲାଽସି ମୈତ୍ରାବରୁଣୀ ବୀରେ ବୀରମଜୀଜନତ୍ ।
ସା ତ୍ବଂ ବୀରବତୀ ଭବ ଯାଃସ୍ଥାନଂ ବୀରବତୋଽକରଦିତି ତଂ ବା ଏତମାହୁରତିପିତା
ବତାଭୁରତିପିତାମହୋ ବତାଭୁଃ ପରମାଂ ବତ କାଷ୍ଠାଂ ପ୍ରାପଚ୍ଛିୟା ଯଶସା ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନ
ୟ ଏବଂବିଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ୟ ପୁତ୍ରୋ ଜାୟତ ଇତି ॥ ୨୮॥

॥ ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେଚତୁର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

॥ ଅଥ ପଞ୍ଚମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ବଂଶଃ । ପୌତିମାଷୀପୁତ୍ରଃ କାତ୍ୟାୟନୀପୁତ୍ରାତ୍ କାତ୍ୟାୟନୀପୁତ୍ରୋ
ଗୌତମୀପୁତ୍ରାଦ୍-ଗୌତମୀପୁତ୍ରୋ ଭାରଦ୍ବାଜୀପୁତ୍ରାଦ୍-ଭାରଦ୍ବାଜୀପୁତ୍ରଃ
ପାରାଶରୀପୁତ୍ରାପାରାଶରୀପୁତ୍ର ଔପସ୍ବସ୍ତୀପୁତ୍ରାଦୌପସ୍ବସ୍ତୀପୁତ୍ରଃ
ପାରାଶରୀପୁତ୍ରାପାରାଶରୀପୁତ୍ରଃ କାତ୍ୟାୟନୀପୁତ୍ରାହାତ୍ୟାୟନୀପୁତ୍ରଃ
କୌଶିକୀପୁତ୍ରାକୌଶିକୀପୁତ୍ର ଆଲମ୍ପୀପୁତ୍ରାତ୍ ବୈୟାହପଦୀପୁତ୍ରାତ୍
ବୈୟାହପଦୀପୁତ୍ରଃ କାଶ୍ମୀପୁତ୍ରାତ୍ କାପୀପୁତ୍ରାତ୍ କାପୀପୁତ୍ରଃ ॥ ୧॥

ଆତ୍ରେୟୀପୁତ୍ରାତାତ୍ରେୟୀପୁତ୍ରୋ ଗୌତମୀପୁତ୍ରାଦ୍-ଗୌତମୀପୁତ୍ରୋ
ଭାରଦ୍ବାଜୀପୁତ୍ରାଦ୍-ଭାରଦ୍ବାଜୀପୁତ୍ରଃ ପାରାଶରୀପୁତ୍ରାପାରାଶରୀପୁତ୍ରୋ ବାସ୍ତୀପୁତ୍ରାଦ୍ବାସ୍ତୀପୁତ୍ରଃ
ପାରାଶରୀପୁତ୍ରାପାରାଶରୀପୁତ୍ରୋ ବାର୍କୀରୁଣୀପୁତ୍ରାଦ୍ବାର୍କୀରୁଣୀପୁତ୍ରୋ ବାର୍କୀରୁଣୀପୁତ୍ରାଦ୍ବାର୍କୀରୁଣୀପୁତ୍ରଃ
ଆର୍ତ୍ତଭାଗୀପୁତ୍ରାଦାର୍ତ୍ତଭାଗୀପୁତ୍ରଃ ଶୌଙ୍ଗୀପୁତ୍ରାକ୍ଲୈଙ୍ଗୀପୁତ୍ରଃ ସାଂକୃତୀପୁତ୍ରାହାଂକୃତୀପୁତ୍ର
ଆଲମ୍ପାୟନୀପୁତ୍ରାଦାଲମ୍ପାୟନୀପୁତ୍ର ଆଲମ୍ପୀପୁତ୍ରାଦାଲମ୍ପୀପୁତ୍ରୋ ଜାୟନ୍ତୀପୁତ୍ରାଦ୍ଜାୟନ୍ତୀପୁତ୍ରୋ
ମାଣ୍ଡୁକାୟନୀପୁତ୍ରାନ୍ଧାଣ୍ଡୁକାୟନୀପୁତ୍ରୋ ମାଣ୍ଡୁକୀପୁତ୍ରାନ୍ଧାଣ୍ଡୁକୀପୁତ୍ରଃ ଶାଣ୍ଡିଲୀପୁତ୍ରାହ୍ଲୀପୁତ୍ରୋ
ରାଧୀତରୀପୁତ୍ରାଦ୍ରାଧୀତରୀପୁତ୍ରୋ ଭାଲୁକୀପୁତ୍ରାଦ୍-ଭାଲୁକୀପୁତ୍ରଃ କ୍ରୌଞ୍ଚିକୀପୁତ୍ରାଭ୍ୟାଂ
କ୍ରୌଞ୍ଚିକୀପୁତ୍ରୋ ବୈଦତ୍ତୀପୁତ୍ରାଦ୍ବୈଦତ୍ତୀପୁତ୍ରଃ କାର୍ଣ୍ଣକେୟୀପୁତ୍ରାହାର୍ଣ୍ଣକେୟୀପୁତ୍ରଃ
ପ୍ରାଚୀନୟୋଗୀପୁତ୍ରାତ୍-ପ୍ରାଚୀନୟୋଗୀପୁତ୍ରଃ ସାଂଜୀବୀପୁତ୍ରାହାଂଜୀବୀପୁତ୍ରଃ
ପ୍ରାଶ୍ନୀପୁତ୍ରାଦାସୁରିବାସିନଃ ପ୍ରାଶ୍ନୀପୁତ୍ର ଆସୁରାୟଣାଦାସୁରାୟଣ ଆସୁରେରାସୁରିଃ ॥ ୨॥

ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟାଦ୍ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ଉଦ୍ଦାଲକାଦୁଦ୍ଦାଲକୋଽରୁଣାଦରୁଣ ଉପବେଶେରୁପବେଶିଃ କୁଶ୍ଵେଃ
କୁଶ୍ଵିର୍ବାଜଶ୍ରବସୋ ବାଜଶ୍ରବା ଜୀହ୍ବାବତୋ ବାଧ୍ୟୋଗାଜ୍ଞୀହ୍ବାବାନ୍ଧାଧ୍ୟୋଗୋଽସିତାଦ୍ବାଷ୍ଠଗଣାଦସିତୋ
ବାଷ୍ଠଗଣୋ ହରିତାହ୍ନଶ୍ୟପାଞ୍ଜରିତଃ କଶ୍ୟପଃ ଶିଲ୍ଲୁହ୍ନଶ୍ୟପାଞ୍ଜିଲ୍ଲୁଃ କଶ୍ୟପଃ କଶ୍ୟପାନ୍ନୈଧୁବେଃ
କଶ୍ୟପୋ ନୈଧୁବିର୍ବାତୋ ବାଗମ୍ବିଶ୍ୟାଃ ଅମ୍ବିଶ୍ୟାଦିତ୍ୟାଦାଦିତ୍ୟାନୀମାନି ଶୁକ୍ଳାନି ଯଜୁଂଷି
ବାଜସନେୟେନ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟେନାଶ୍ୟୟନ୍ତେ ॥ ୩॥

ସମାନମା ସାଂଜୀବୀପୁତ୍ରାସ୍ରଂଜୀବୀପୁତ୍ରୋ ମାଣ୍ଡୁକାୟନେର୍ମାଣ୍ଡୁକାୟନିର୍ମାଣ୍ଡୁବ୍ୟାନ୍ନାଣ୍ଡୁବ୍ୟଃ
କୌସ୍ତ୍ରାକ୍ନୌସ୍ତ୍ରୋ ମାହିତ୍ସେର୍ମାହିତ୍ସିର୍ବାମକକ୍ଷାୟଶାଦ୍ବାମକକ୍ଷାୟଶଃ ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟାଛାଣ୍ଡିଲ୍ୟୋ
ବାସ୍ତ୍ୟାଦ୍ବାସ୍ତ୍ୟଃ କୁଶ୍ମେଃ କୁଶ୍ମିୟଂଜିବତସୋ ରାଜସ୍ତମ୍ବାୟନାଦ୍ୟଜିବତା
ରାଜସ୍ତମ୍ବାୟନସ୍ତୁରାହ୍ନାବସେୟାତ୍ତୁରଃ କାବସେୟଃ ପ୍ରଜାପତେଃ ପ୍ରଜାପତିର୍ବ୍ରହ୍ମଣୋ
ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ବୟଂଭୁ ବ୍ରହ୍ମଣେ ନମଃ || ୪||

|| ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେ ପଞ୍ଚମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ||

|| ଇତି ବୃହଦାରଣ୍ୟକୋପନିଷଦି ଷଷ୍ଠୋଽଧ୍ୟାୟଃ ||

|| ଇତି ବାଜସନେୟକେ ବୃହଦାରଣ୍ୟକୋପନିଷଦ୍ ସମାପ୍ତା ||

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହବୀର୍ଯ୍ୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ବିନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ବିଷାବହୈ ।।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

